

Klima e pendesës

Engjëjt kërkajnë falje për ne

A e shkroi Hz. Muhammedi Kuranin?

Përshpejtimi në pendim

A duhet të kërkojmë falje?

Ebu Jusuf

Tevbe

*Koha
për pendim*

Editorial

Pendimi është rruga që i ofrohet besimtarit në mënyrë që ai të mbërrijë tek Zoti i tij pa pasur nevojë për ndërmjetës.

Në momentin e pendimit zemra e djegur, e penduar dhe e vrarë nga mëkati qëndron përpara Zotit të botëve.

Njeriu dhe Zoti gjenden ballë për ballë. Njo nuk është asgjë tjetër përveçse një favorizim i Zotit për njeriun.

Dranimi në audiencën e Tij. Një takim pa orar. Përpara njeriut çelet menjëherë një portë e prehjes shpirtërore sa herë që ai të trokasë në atë portë. A e meriton njeriu këtë?

Diejt nuk kanë portë të kyçur për ty, mjafton që ti të dish si të trokasësh dhe të ngjitesh lart deri aty. Mjafton që ti të bëhesh me krahë.

Ja pra, pendimi e bën njeriun me krahë për të fluturuar dhe për t'u ngritur lart në audiencën hyjnore.

Hape zemrën dhe Zoti do të kesh vështrimin e Tij në të.

Ny është pendimi pas të cilit në zemrën e besimtarit reshon shpresa e shpëtimit.

Sërish ringjallen pjesët e zemrës në të cilat ka lënë shenjë pesha e mëkatit.

Në këtë numër do të lexoni:

Klima e pendesës

Ahmet Tashgetiren

Pendimi në fenë Islame përbën një disiplinë të rëndësishme në marrëdhënien Allah-njeri, rëndësia e së cilës del në pah nga fakti se vetë Allahu na urdhëron në Kuran që të pendohemi:

4

Klima e pendesës | 4 |
Ahmet Tashgetiren

| |

| 8 | Pendimi për çdo gjynah...
Hasan Kamil Jëllmaz

| |

Engjëjt kërkojnë falje | 10 |
për ne
Omer Çelik

| 13 | Pendimi i djaloshit nga dora
e Ibrahim ibn Ed'hemit
Halid ibn Mustafa Salim

| |

Pendimi guxim për të | 14 |
njohur gabimin
Jetmir Selmani

| 18 | Koha e pendesës
Sadik Dana

| |

A e shkroi Hz. Muhammedi Kuranin?

Artur Tagani

Mekkeja, një zonë në mesin e shkretëtirave. Përveç hurmave dhe deveve e vetmja gjë që i mbante gjallë këta banorë të këtij qyteti ishte ekonomia që vinte nga tregtarët dhe peligrinët e Qabes,...

24

Pastrimi i vetvetes | 22 |
dhe pendimi
Fahredin Jëlldëz

| 24 | A e shkroi Hz.
Muhammedi Kuranin?
Artur Tagani

| |

Shpejtimi në pendim

Osman Nuri Topbash

Allahu e ka krijuar njeriun që në lindje i prirë drejt të mirës, por që nga momenti kur lind, rrethi i tij i afërt dhe i largët influencojnë në formimin e tij.

32

Pendimi | 26 |
Naim Drijaj

| 30 | Ajete dhe Hadithe

| |

Shpejtimi në pendim | 32 |
Osman Nuri Topbash

Viti: III Numri: 16
Janar - Shkurt 2009
Muharrem - Sefer 1430

Boton
Progresi Sh.p.k:
Shkodër / Shqipëri

Përkthyes:

Adelina Muça
Alban Kali
Artur Tagani
Ataullah Aliu
Elona Sytari
Elvira Puka
Ermal Nurja
Evans Drishti
Klementina Rrepa
Lavdrim Hamja
Naim Drijaj

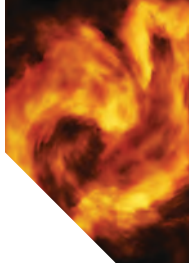
Redaktor: gjuhësor-letrar:
Islam Dizdari

Dizenjo - Grafik:
Bledar Xama

bledar_xama@hotmail.com

Janar - Shkurt 2009

	38	Pendimi i jobesimtarëve në xhehenem <i>Harun Jahja</i>
A duhet të kërkohet falje?	42	<i>Evans Drishti</i>
	44	Ebu Jusuf <i>Naim Drijaj</i>
Tevbe	48	<i>Dilek Vargyn</i>
	50	Roli i fesë në fushën e psikiatrisë <i>Prim. dr. med. sc. Ali F. Iljazi</i>
Relikte historike	52	<i>Fatos Dibra</i>
	56	Artet Islame <i>Evans Drishti</i>
Shëndeti dhe familja	58	
	60	Teknologji
Aktualitet	62	

Pendimi i jobesimtarëve në xhehenem

Harun Jahja

Kur jobesimtarët e shohin vështirësinë e dënimit në Xhehenem, do t'u vijë keq që nuk kanë besuar duke qenë në këtë botë. Mirëpo,...

38

Ebu Jusuf

Naim Drijaj

Lindi në Kufe në vitin 113 / 731 Gjyshi i Ebu Jusufit ka qenë sahabe në kohën e Profetit. Meqenëse ishte në moshë të vogël, nuk u lejua të merrte pjesë në Luftën e Uhudit.

44

Ali Emiri dhe "Poetët e Shkodrës": The-sari i pazbuluar i poezisë orientale

Fatos Dibra

Ali Emiri lindi në vitin 1857 në Dijar-bekir të Turqisë, në një familje fisnike. Kreu shumë detyra si nëpunës i lartë i shtetit.

52

Shëndeti dhe familja

Lëndët shtesë që u shtohen ushqimeve kanë ndikime negative tek fëmijët me sjellje hiper-aktive. Shumëllojshmëria dhe ngjyrshmëria e ushqimeve është marramendëse, por lëndët përbërëse kërcënojnë shëndetin e tyre.

60

Adresa:

L: Vasil Shanto Rr: Çajupi
Shkodër

Tel: +355 69 20 76 768

Shtyp: ArbëriaDesign, Tetovë

Tel: +389 44 35 33 71

Fax: +389 44 35 33 72

Për artikuj:

e-mail: revistaetika@hotmail.com
etikaeditor@yahoo.com

Çmimi: 1 Euro / 150 Lek / 60 DEN

Ngjyra: Progresi

Tel: +355 69 20 76768

+355 67 20 86767

Klima e pendesës

Pendimi në fenë Islame përbën një disiplinë të rëndësishme në marrëdhënien Allahnjeri, rëndësia e së cilës del në pah nga fakti se vetë Allahu na urdhëron në Kuran që të pendohemi:

“O besimtarë! Drejtojuni Zotit tuaj dhe pendohuni me sinqeritet.” (Tahrim, 66/8) Me këtë ajet Allahu na mëson jo vetëm të drejtohem me pendesë ndaj Tij, por edhe na sqaron llojin dhe mënyrën e pendesës. Profeti ynë që udhëheqësi ynë në lutjet e pendesës, sepse ai “bënte tevbe shtatëdhjetë deri në një qind herë në ditë.” Vallë çdo të thotë që një njeri si profeti ynë, Muhamedi (a.s.), i ruajtur me një mburojë mëshire hyjnore ndaj mëkateve aq sa të fitonte cilësinë e pa mëkat (ismet), të ndjente gjithsesi nevojën që të bënte kaq shpesh pendesë në ditë?

Një nga kuptimet e fjalës tevbe është kthim pas, rinovim. Kjo do të thotë që profeti ynë nëpërmjet tevbësë e rinovonte dhjetëra herë në ditë lidhjen e tij me Allahun duke iu përgjëruar Atij me sinqeritet. Kjo e fundit do të thotë se zemra e tij pulsonte çdo çast me përmendjen e emrit të Zotit. Çdo moment

nuk harronte që të kujtonte të mirat e Allahut për robin e Tij. Për profetin pendimi nuk do të thoshte heqje dorë nga

mëkati, sepse ai nuk kryente asnjë mëkat, por zell dhe përpjekje që të shpëtonte edhe nga shqetësimi më i vogël që mund të buronte nga shqetësimet e kësaj jete që të gjendej përherë nën agorin hyjnor. Po të mos që kështu ç’kuptim do të

kishin lotë në momentin që takohej të tëra. Ky ishte pasioni hyjnor. Derdhja lotë në momentin që takohej

me Zotin në namaz dhe ndahej prej Tij kur faljes i vinte fundi. Kjo ishte pendesa e profetit tonë Muhamed (a.s.) pendesa që i mundësonte të përshkonte distanca të mëdha në rrugën e këndelljes shpirtërore të vazhdueshme. Të blatosh për shikimin hyjnor çdo çast të jetës, i gatshëm që të japësh llogari për çdo gjë.

Në qoftë se kjo që shpjeguar deri tani është pendimi i profetit tonë, po pendimi i një muslimani? Cili është pendimi që kërkon Zoti ynë të bëjmë atëherë kur na thërret "o besimtarë!".

Si në çdo gjë tjetër në jetë edhe në mënyrën sesi duhet të pendohet një besimtar profeti Muhamed (a.s.) është shembulli më i bukur. A nuk duhet të thithim rreze edhe ne nga begatia e pendimit të profetit gjatë ditës, pendimi që bëhej me dhjetëra herë?!

Përherë porta e pendesës së Allahut për njeriun është e hapur, sepse ai është krijuar i pastër nga natyra, prandaj e meriton të kthehet tek Zoti i tij i purifikuar nga mëkatet. Njeriu nuk duhet ta harrojë zotimin e tij para se të krijohej, atje në momentin etern. Pendimi është mundësi që Allahu i ka dhuruar njeriut që zotimi i tij të mbetet i pashkelur nga mëkatet. Pendesa që Zoti kërkon është "tevbetu'n-nasuha". Mbiemri "nasuha" ka dy kup-

time bazë. I pari është "pastërti", ndërsa kuptimi i dytë i saj është "të qepësh dhe mos ta prishësh më shumë copën që është shqyer"

Kjo do të thotë se Zoti kërkon prej nesh të kthehemi drejt Tij me një pendim të pastër, të singërtë, të pa kompromentueshëm. Ai dëshiron që adhuret tona t'i takojnë vetëm Atij. Zoti ynë kërkon që ta ripërtërijmë zotimin tonë. Ai pret prej nesh që të ripërtërijmë dhe të ringremë çdo moment të shqyerjes, vjetrimit dhe shkatërrimit të jetës sonë duke u kthyer me gjithë zemër udhës që të shpie tek Allahu. Pendesa për besimtarin do të thotë të mbështjell plagët që i kanë shkaktuar mëkatet dhe të përpiqet të hyjë në fazën e kurimit.

Pendimi është rruga që i ofrohet besimtarit në mënyrë që ai të mbërrijë tek Zoti i tij pa pasur nevojë për ndërmjetës. Në momentin e pendimit zemra e djegur, e penduar dhe e vvarë nga mëkati qëndron përpara Zotit të botëve. Njeriu dhe Zoti gjenden ballë për ballë. Kjo nuk është asgjë tjetër përveçse një favorizim i Zotit për njeriun. Pranimi në audiencën e Tij. Një takim pa orar. Përpara njeriut çelet menjëhe-

rë një portë e prehjes shpirtërore sa herë që ai të trokasë në atë portë. A e meriton njeriu këtë? Qiejt nuk kanë portë të kyçur për ty, mjafton që ti të dish si të trokasësh dhe të ngjitesh lart deri aty. Mjafton që ti të bëhesh me krahë. Ja pra, pendimi e bën njeriun me krahë për të fluturuar dhe për t'u ngritur lart në audiencën hyjnore. Hape zemrën dhe Zoti do të kesh vështrimin e Tij në të. Ky është pendimi pas të cilit në zemrën e besimtarit reshon shpresa e shpëtimit. Sërish ringjallen pjesët e zemrës në të cilat ka lënë shenjë pesha e mëkatit.

Pendim do të thotë të jesh i ndërgjegjshëm për mëkatin dhe fëlliqësinë e tij, si dhe të jesh i gatshëm çdo moment që të dalësh përpara audiencës së lartë hyjnore. Pendimi është tutku-ja që të mbetesh përherë i pastër, për-

pjesja që të pastrohesh përherë nga papastërtia, rigoroziteti që ta ruash amanetin, ndjeshmëria e zemrës, barriera që ngremë kundër mëkatit dhe shqetësimi që ngjall pyetja "Si do t'i dal edhe një herë përpara Zotit? ".

Muadh bin Xhebeli e pyeti një ditë Profetin Muhamed (a.s.):

- Cila është ajo pendese që mund të quhet e sinqertë?

Ja dhe përgjigjja që i dha Profeti (a.s.) atij:

- Njeriu do të pendohet për mëkatin që ka bërë, do t'i përgjërohet Allahut dhe do të vendos me zemër se nuk për ta vepruar më atë punë që ka bërë. Ai nuk do ta kryejë më atë veprim ashtu siç nuk kthehet prapë në gji qumështi i mjelë.

Kjo është pendesa e sinqertë. Pendimi është përpjekja e njeriut që ta purifikojë nga çdo mëkat secilin prej gjymtyrëve të trupit në mënyrë që ditën e llogarisë njeriu të dalë faqebardhë. Pendim do të thotë të lash në përsëritshmëri duart, gjuhën, syrin, veshin dhe zemrën. Ta kthesh atë në pastërtinë me të cilën na është dhuruar kur u krijuam. Të mbash mbi vete vetëdijen për veprimin e çdo gjymtyre. Pendimi është një pastrim total dhe një operacion purifikimin. Pa dyshim pendimi i sinqertë.

Një ditë prej ditësh Aliu (r.a.) pa një bedevi të lutej shpejt e shpejt. Ai i tha kështu bedeviu:

- Të përsëritësh shpejt e shpejt fjalët e pendimit do të thotë të

bësh tevben e gënjeshtarëve.

Bedeviu e pyeti:

- Atëherë, o Ali, të lutem më trego se si bëhet tevbeja e vërtetë?

Atëherë Aliu (r.a.) i tha:

- Gjashtë kushte duhet të përmbushë një tevbe që të numërohet e sinqertë: të pendohesh për mëkatet e kryera, të përmbushësh farzet, të refuzosh aktet e zuz-

llum-qarëve, të pajtohesh me njerëzit që je prishur për shkaqe të kësaj jete, ta shkrish brenda bindjes për Allahun nefsin që e ke fryrë dhe ngopur me mëkate dhe ta bësh të shijojë bindjen ndaj Allahut.

Pendimi është një proces edukimi, të lash hesapet me veten përpara se të vijë dita e llogarisë së madhe, të nxjerrësh në shesh pluset dhe minuset e jetës, të përpiqesh të shpëtosh nga huat shpirtërore që ke.

Gazaliu e vlerësonte pendimin si një disiplinë vetëllogaritore të përgjith-

shme. Llogaria për të kaluarën, të tashmen dhe të ardhmen. Po qe se ky është momenti që ke

përzgjedhur për tu penduar atëherë në atë moment do të nxjerrësh në shesh edhe llogarinë tënde për të kaluarën. Do të marrësh një për një Kayıparını. Ai do t'i stivos njëra mbi tjetrën të drejtat e Allahut dhe të njerëzve të tjerë mbi të. Pastaj do të përgatisë një program kompensimi në rast se nuk i ka përmëshur ato. Pastaj do ta kthejë vështrimin nga koha në të cilën jeton. Cila është situata shpirtërore dhe fetare në të cilën ai gjendet? Cila është përgjegjësia që i rëndon mbi shpatulla në atë moment? Cilat janë aktet dhe veprimet që nuk duhet t'i kryejë? Pasi t'i japë përgjigje këtyre pyetjeve, do ta kthejë kujdesin e tij drejt të ardhmes. Kohën që do të vijë ai do të përpiqet deri ditën që do të ndahet nga kjo jetë ta formësojë jetën e tij brenda kritereve islame dhe të distancohet nga veprimi i punëve që janë gjynah ashtu sikur se largohet njeriu nga frika se mos e përfshin zjarrin. Ai do ta purifikojë të kaluarën dhe do t'i drejtohet të ardhmes me një vullnet të mprehur.

Kështu pendimi do të shndërrohet në eliksirin e ringjalljes për jetën e besimtarit. Konsistencën e personalitetit të tij njeriu duhet ta mbajë përherë sikur të jetë çdo çast përpara Allahut.

Këto janë arsyet që pendimi është një burim fuqie për besimtarin. A ndjen lodhje trupi

Kjo ishte pendesa e profetit tonë Muhamed (a.s.) pendesa që i mundësonte të përshkonte distanca të mëdha në rrugën e këndelljes shpirtërore të vazhdueshme. Të blatosh për shikimin hyjnor çdo çast të jetës, i gatshëm që të japësh llogari për çdo gjë.

në të cilin qelizat e dëmtuara rinovohen nga çasti në çast? Gangrena e gjymtyrët të plagosur të individualitetit të besimtarit që e përjeton me gjithë ndjeshmërinë e tij pendimin pas mëkatit të bërë është e pamundur, sepse vendin e pendesës pas mëkatit të kryer do ta zërë një hijeshi tjetër e besimit. Plaga e mëkatit do të shërohet menjëherë në këtë mënyrë. Madje edhe ndonjë mëkat apo gjynah i vogël që do të bëhet shkak që ai t'i rikthehet pendimit do të shndërrohen në një barrierë që përtërijnë ndjeshmërinë e trupit. Aty besimtari mendon se do t'i duhet sërish që të mbledh forcat duke kërkuar ndihmën dhe fitoren nga Allahu.

Cili është shkaku i mungesës së forcës dhe fuqisë së myslimanëve sot nëpër botë?

Mbase të marrë në total ne si myslimanë jemi duke përjetuar një krizë të mospendimit. Me të vërtetë që e kemi të vështirë që të bëjmë tevbe. Vetëm kujtojmë se jemi duke bërë tevbe dhe pendesë kur shpejtojmë të lexojmë tekstet e mësuara përmendësh të duave të tevbe. Lutje pendimi që nuk mbështeten mbi vetëllogarinë që i kalon nga testimi të kaluarën, të

tashmen dhe të ardhmen sipas kritereve të Allahut. Nuk mendojmë se janë duke na shkarë këmbët. Ne nuk e marrim në konsideratën përgjigjen që duhet t'i japim pyetjes se ku nuk u përmbajtëm këtyre kritereve.

Po që se jemi duke përjetuar një krizë identiteti në jetën e bashkësisë myslimane arsyeja është fakti se kemi harruar të pendohe mi me sinqeritet. Tevbeja është rigoroziteti për të ruajtur një jetë me besim.

Allahu na thërret: "Pendo-huni që të gjithë ju o besimtarë tek Allahu. Vetëm kështu ju mund të shpëtoni" (Nur, 24/31) Kjo është thirrja e Zotit tonë, shpresa e shpëtimit në të dy jetët dhe premtimi hyjnor. Zoti kërkon prej nesh që të gjithë si myslimanë të pendohe mi, ndërsa profeti na mëson se këtë pendesë duhet ta kryejmë dhjetëra herë në ditë.

Le ta hapim shpirtin tonë ndaj kësaj thirrjeje si një bashkësi myslimane që jemi. Le të kape mi fort pas kritereve islame për një "pendesë të sinqertë".

Pendimi për çdo gjynah...

Amr b. Osman el – Mekki

“Ashtu sikurse durimi edhe drejtësia, është e domosdoshme për t’u ruajtur nga gjynahet.

Kuptimi i drejtësisë nuk është skajshmëria, por rruga e mesme dhe ekuilibri”.

Emrin e kishte Amr b. Osman, pseudonimin Ebu Abdullah, prejardhjen e kishte nga Jemeni. Jetoi në Mekë dhe në Bagdat. Qëndroi në Isfahan dhe Xhide. Ishte muridi (nxënësi) i Xhunejdit dhe shejhu i Hallaxhit. Zhvilloi biseda fetare me Ebu Abdullah en-Nebaxhi dhe Ebu Said Harraz. Sipas vetë vlerësimeve të tij më tepër përfitoi nga bisedat fetare të Ebu Abdullahut.

Gjatë qëndrimit të tij në Mekë, padrejtësisht iu atribuuan disa fjalë prandaj u detyrua të largohet që aty. Punoi për ca kohë si kadi në Xhide. Ishte mjeshtër i shkencës së usulit (terminologjisë), krahas kësaj u mor edhe me transmetimin e haditheve. Sipas një burimi ndërroi jetë më 291/903 në Mekë, ndërsa

sipas një burimi më të sigurt në Bagdat.

Amr b. Osmani i kushtonte shumë kujdes pendimit dhe këshillonte cilindo person gjynahqar për t’u penduar : “Pendimi është farz për çdo gjynah, i madh apo i vogël qoftë ai. Nuk mund të ketë asnjë justifikim për atë person që nuk pendohet, pasi ka bërë një gjynah, sepse Allahu i paralajmëron gjynahqarët, e ky paralajmërim hyjnor bie vetëm nëse njeriu pendohet”.

Amri, duke e parë tasavvufin si ndjenjë tolerance dhe faljeje, thoshte se mirësia e vërtetë është ajo që e shtyn njeriun të mos shohë mangësitë e tjetrit.

Ai e shprehte ekstazën shpirtërore (vexhd) si një

gjendje shpirtërore, si mirësi hyjnore: “Është e pamundur të flitet mbi shfaqjet e ekstazës shpirtërore (vexhd) sepse ajo është një e fshehtë mes Allahut dhe robërve të Tij të afërt”.

Sipas tij “marifet” ishte vazhdimësia e dashurisë ndaj Allahut, të pasurit frikë ndaj Tij dhe të drejtuarit për tek Ai. Ishte lidhja e zemrës pas përmendjes së Tij, sepse në këtë kuptim “marifet” ishte një dije zemre, një braktisje dëshirash, ringjallje. Ishte një mbështetje e plotë te Zoti dhe një besim i patundur ndaj Tij.

Ai këshillonte dijen si orientuese çdo kujt që rrugëtonte për tek Zoti, e këshillonte të ruante ekuilibrin midis shpresës dhe frikës dhe të

mos gënjehej nga tundimet e egos që kërkon ta hedhë në grackë njeriun, që duhet të tregohet i kujdesshëm të mos bjerë në të dhe përmes dijës e frikës të arrijë në destinacionin e kërkuar”.

Ai kërkonte drejtësi në durim e durim në drejtësi. Ash-tu sikurse durimi edhe drejtësia është e domosdoshme në dëshirën për t’u ruajtur nga harami. Kuptimi i drejtësisë nuk është skajshmëria, por rruga e mesme dhe ekuilibri.

Ai e përkufizonte kështu durimin: “ Durimi është mbështetja e patundur tek Allahu dhe mirëpritja e çdo

belaje me qetësi të plotë.” Ndërsa zuhdi, është zhvlerësimi i çdo gjëje të kësaj bote apo shprehja e kënaqësisë ndaj shumë pak gjërave të saj.

Nuk është e hijshme të ankohesh te robi, por çdo psherëtimë “ah”-u nuk mund të quhet ankim, sepse një “ah” drejtuar Zotit nuk mund të dëgjohet prej robit.

Amri dëshironte që njeriu të ruhej nga çdo lloj imagjinate apo dyshimi ndaj Zotit që lindte në zemrën apo mendjen e tij. Është e famshme këshilla e tij si një ndër prijësit e botës së sufizmit : “Nëse ndaj Allahut ju lind

një dyshim në zemër apo në imagjinate, një përfytyrim ndaj Tij, ta dini se jeni gabuar, largohuni menjëherë nga kjo rrugë, sepse Allahu është larg çdo përfytyrimi apo imagjinate, Ai është më i Larti i të Lartëve : “Asgjë nuk i përngjet Atij”. (Shuara, 42, 11)

Amri arriti të mbronte kështu nxënësit e tij nga “ teshbih” dhe “ texhsimi” mendime këto të gabuara mbi të krahasuarit dhe formësimin e Zotit si dhe t’i mbante ata në vijën e drejtë të sheriatit duke iu përmbajtur një sistemi mësimor të bazuar në sunet.

Engjëjt kërkojnë falje për ne

Allahu (xh.sh) i ka caktuar melekëve të cilët megjithëse nuk gjenden pranë besimtareve, të bëjnë dua, të luten për ta. Këta engjëj sa here që një besimtar bën dua për një besimtar tjetër që nuk ndodhet pranë thonë: "Amin". Ndër të gjitha në një hadith thuhet: Kur një mysliman bën dua për vëllain e tij besimtar që nuk ndodhet aty, engjëjt thonë "Amin, qofte kjo dhe një pjesë për ty".

Allahu i cili di të dukshmen dhe të padukshmen në librin famëlartë Kuran Kerim, shpesh herë na jep njohuri mbi ato ngjarje të cilat nuk mund të perceptohen nga mendja dhe ndjenjat e njeriut. Një nga këto ngjarje është edhe lutja për falje e engjëjve për besimtarët të cilët quhen përgjegjës kur kanë arritur moshën e pjekurisë.

Në një ajet Kuranor thuhet:

"Ndërsa ata (engjëjt) që e bartin Arshin edhe ata që janë përreth tij, lartësojnë me falënderim Zotin e tyre, i besojnë Atij dhe i luten Atij t'i falë ata që besuan: Zoti ynë, Ti me mëshirën dhe me diturinë tënde ke përfshirë çdo send, prandaj fali ata që pendohen dhe ndjekin rrugën Tënde, edhe ruaji ata nga dënimi i xhehenemit!" (Gaffir/7)

Në një ajet tjetër na përshkruhet në këtë mënyrë se si engjëjt kërkojnë falje për besimtarët:

"Engjëjt vazhdimisht madhërojnë dhe falënderojnë Allahun, Zotin e tyre, dhe kërkojnë falje të mëkateve për ata që janë në tokë. Djeni se Allahu është falës dhe mëshirues".

Shprehja "ata që janë në

tokë..." nënkupton besimtarët.

Mbi të gjitha Allahu (xh.sh) në suren "Ahzab" urdhëron besimtarët që ta falënderojnë Atë dhe ta përkujtojnë sa më shpesh nga mëngjesi deri në mbrëmje, sepse ashtu si thuhet dhe në suren Ahzab/43 "Allahu ju mëshiron juve edhe engjëjt e Tij për t'ju nxjerrë prej errësirave në dritë".

Melekët të cilët bartin Arshin quhen "Hamele-i Arsh" dhe transmetohet se numri i tyre është katër. Ndërsa në ditën e kiametit numri i tyre do të shkojë në tetë. Ky emër i është dhënë atyre në mënyrë metaforike për vetë faktin që janë mbrojtësit e Arshit. Përveç tyre janë dhe ata engjëj të cilët sillen përreth Arshit. Për ta në Kuran thuhet kështu: "Do t'i shohësh engjëjt të rreshtuar përreth Arshit duke e madhëruar dhe falënderuar Allahun, Zotin e tyre" (Zumer/75)

Pra si e pamë dhe në ajetet e mësipërme engjëjt të cilët bartin Arshin dhe ata të cilët sillen përreth tij, e falënderojnë Allahun, pohojnë se nuk ka Zot tjetër përveç Tij dhe kërkojnë falje për ata të cilët kanë besuar dhe janë në rrugë të Allahut.

Gjithashtu këta engjëj kërkoj-

në prej Allahut që t'i mbrojë prej zjarrit të xhehenemit në ditën e gjykimit ata robër të Allahut të cilët kanë hequr dorë prej shirkut dhe ecin në rrugën ku Allahu dëshiron që të ecin, për ata të cilët ndjekin udhën që ka urdhëruar Allahu, pra zbatimin e urdhrave dhe heqjen dorë prej atyre gjërave që ka ndaluar Allahu.

T'i kërkosh falje Allahut është e këshillueshme që kjo falje të kërkohet duke pohuar me gojë dhe veprime, sepse falja e cila kërkohet vetëm duke pohuar me gojë, është vetëm për gënjeshtrarët.

Allahu (xh.sh) i ka caktuar melekëve të cilët megjithëse nuk gjenden pranë besimtarëve, të bëjnë dua, të luten për ta. Këta engjëj sa here që një besimtar bën dua për një besimtar tjetër që nuk ndodhet pranë thonë: "Amin". Ndër të gjitha në një hadith thuhet: Kur një mysliman bën dua për vëllain e tij besimtar që nuk ndodhet aty, engjëjt thonë "Amin, qofte kjo dhe një pjesë për ty".

Muxhahidi, një ndër komentuesit e Kuranit në kohën e tabinëve ka thënë: "Engjëjt, që kur kanë dëgjuar për ngjarjen e Harutit dhe Marutit, kërkojnë prej Allahut që t'ua falë gjynahet besimtarëve. Allahu i ka thënë engjëjve: "Do të krijoj mëkëmbësin tim në tokë" dhe engjëjt ia kthyen: "A do të krijosh një mëkëmbës i cili do të sjell shkatërrim dhe do të derdh shumë gjak". Nga këto fjalë të thëna engjëjt u ndjenë shumë të turpëruar ndaj Krijuesit të tyre dhe për këtë arsye kërkojnë falje për besimtarët".

Gjatë lutjes, në fillim falënderohet dhe madhërohet Allahu dhe më pas radhiten kërkesat apo dëshirat. Engjëjt përpara se të kërkojnë falje për besimtarët dhe të bëjnë dua për ta, fillojnë duke e falënderuar Allahun: "Allahu ynë! Mëshira dhe dija Jote ka përfshirë gjithçka". Profetët gjithashtu kanë ndjekur të njëjtën praktikë sa herë që kanë bërë dua.

Gjatë lutjes, në fillim falënderohet dhe madhërohet Allahu dhe më pas radhiten kërkesat apo dëshirat. Engjëjt përpara se të kërkojnë falje për besimtarët dhe të bëjnë dua për ta, fillojnë duke e falënderuar Allahun: "Allahu ynë! Mëshira dhe dija Jote ka përfshirë gjithçka". Profetët gjithashtu kanë ndjekur të njëjtën praktikë sa herë që kanë bërë dua.

Veçanërisht bëhet e ditur se mëshira dhe dija e Allahut ka mbuluar gjithçka dhe menjëherë mbas këtyre fjalëve kërkohet falje për besimtarët për vetë faktin se burimi i faljes dhe pendimit janë pikërisht mëshira dhe dija e Allahut të madhëruar.

Ajeti i mësipërm ka kuptimin e tillë: Për ata të cilët do të kenë hequr dore prej të këqijave dhe

janë penduar për ato që kanë bërë, janë në rrugën e Allahut, i binden urdhrave të Tij, do të ketë falje. Dhe pikërisht melekët kërkojnë falje për këta njerëz, sepse e dinë që Allahu është mëshirues, falës.

Thamë që engjëjt pas falënderimeve kërkojnë falje për besimtarët që kanë bërë pendesë dhe më pas kërkojnë mbrojtjen e tyre prej zjarrit të xhehenemit. Kuptimi i fjalës "gufran" ose "falje" është mbrojtje në ditën e gjykimit nga zjarri, për këtë mund të themi që të dyja pjesët e duasë kanë të njëjtin kuptim dhe qëllim. Gjithashtu kjo dua vlen për ata të cilët bëjnë pendim me zemër të pastër dhe të sinqertë.

Për këta besimtarë engjëjt bëjnë dhe një dua të tillë:

“Allahu ynë! Vendosi ne xhennetin Adn të cilin ia ke premtuar atyre, baballarëve të tyre, të afërmeve të tyre dhe atyre të cilët ecin në rrugën tënde”.

Kuptimi i gjithë kësaj që thamë është se ata të cilët kanë bërë pendesë dhe janë në rrugë të drejtë si dhe gjithë të afërmit, familjarët e tyre të cilët dhe ata janë penduar dhe në dynja kanë jetuar si besimtarë dhe kanë bërë vetëm punë të mira për të fituar kënaqësinë Tënde, vendosi në xhennetin Adn të cilin ia ke premtuar besimtarëve duke i lënë ata aty përgjithmonë mes lulishteve dhe mirësive të pafund. Pra melekët bëjnë këtë dua që besimtarët e xhennetit të kenë një lumturi e gëzim të përsosur ashtu sikurse u është premtuar. Kështu të gjithë besimtarët do të jenë komshinj dhe sa herë që do të shohin njëri-tjetrin, sytë e tyre do të mbushen me gëzim dhe lumturi.

Said b. Xhubejr përpara se të lexonte këto ajete ka thënë: “Besimtari kur të hyjë në xhennet do të pyesë për babain, vëllain dhe fëmijët e vet, dhe atij do t’i thuhet se ata nuk e kanë arritur devotshmërinë e mjaftueshme, më pas besimtari do të thotë: Unë kam bërë punë të mira dhe për vete dhe për ata. Kështu do të arrijnë në shkallën e besimtarit dhe të afërmit e tij”.

Në ajet na bëhet e qartë se ata

të cilët kanë bërë pendesë dhe i kanë ndrequr punët dhe veprimet e tyre në dynja, si dhe për të afërmit e tyre do të ketë begati dhe të mira si në këtë botë, ashtu dhe në botën e ahiretit.

Sipas transmetimit të Enes b. Malikut (r.a) profeti Muhamed (a.s.) ka thënë: “Ditën e gjykimit do të dërgohet fjalë që të nxirren nga varri fëmijët besimtarë. Dhe më pas kur të urdhërohen të hyjnë në xhennet ata do të thonë: “O Allah! Po prindërit tanë a nuk do të hyjnë në xhennet së bashku me ne? Atyre do t’u urdhërohet për të dytën here që të hyjnë në xhennet dhe përsëri ata do të thonë: A do të jenë prindërit së bashku me ne?” Atëherë Allahu do t’u thotë: “Po, prindërit tuaj do të jenë së bashku me ju”. Pastaj çdo fëmijë vrapon drejt prindërve të vet, i kap ata për dore dhe hyjnë së bashku në xhennet.”

Më pas melekët e plotësojnë duanë e tyre në këtë mënyrë:

“Mbroji ata nga çdo e keqe. Atë ditë kë të mbrosh nga të këqijat sigurisht që do ta kesh nderuar me mëshirën Tënde. Dhe ky është shpëtimi i tyre më i madh”.

Kjo do të thotë: fali dhe mbroji besimtarët nga gabimet që kanë bërë përpara se të pendoheshin dhe të ktheheshin në rrugën e drejtë,

sepse ata të cilët i ke shpëtuar në ditën e gjykimit sigurisht që i ke mëshiruar dhe nuk i ke ndëshkuar për gabimet dhe gjenahet që kanë bërë në dynja.

Ndërsa fraza “mbroji ata nga çdo e keqe” ka kuptimin e mbrojtjes nga besimet e shtrembëta dhe nga veprimet e këqija që ndodhin në dynja. Prandaj mund të themi se ata që Allahu do t’i mbrojë nga këto gjëra të këqija në dynja, sigurisht që në ditën e gjykimit do të kenë fituar xhennetin.

Se fundmi duke i bërë një përmbledhje të shkurtër këtyre që kemi thënë deri tani mund të përfundojmë se: Allahu e ka krijuar këtë gjithësi për ne, dhe na ka krijuar vetëm për ta adhuruar Atë dhe të jemi robër të Tij. Allahu është pronari i mëshirës, Ai është miku ynë më i mirë dhe i përhershëm, drejtuesi ynë, Ai që na gjendet pranë dhe na ndihmon në çdo moment. Për këtë ne besimtarët duhet të jemi më të vëmendshëm, më të vetëdijshëm dhe ta falënderojmë Allahun për të gjitha këto të mira që na janë ofruar. Dhe duhet të mbështetemi tek Allahu dhe nuk duhet të tregohemi mosmirënjohës ndaj mirësive të dhuruara prej vetë Atij...

Pendimi i djaloshit nga dora e Ibrahim ibn Ed'hem

Transmetohet se një djalosh erdhi tek Ibrahim ibn Ed'hem dhe i tha: O Ebu Is'hak, jam shpërdorues i vetvetes, prandaj me trego diçka që të më ndalojë dhe të më shpëtojë zemrën.

Ibrahim ibn Ed'hem tha: Në qoftë se pranon pesë gjëra dhe mundesh t'i realizosh ato, nuk kanë për të të dëmtuar ty mëkatet dhe epshet.

Tha: "Mi trego, o Ebu Is'hak."

Ibrahim ibn Ed'hem tha: "E para, në qoftë se dëshiron të mos i bindesh Allahut (xh.sh) (t'i bësh mëkat), atëherë mos ha prej rriskut (furnizimit) të Tij."

Tha: "Prej

nga do të ha, kur çdo gjë që është në tokë është prej rriskut (furnizimit) të Tij?"

Ibrahim ibn Ed'hem tha: "O ti njeri, a është e bukur që të hash rriskun (furnizimin) e Tij dhe të mos i bindesh?"

Tha: "Më trego të dytën."

Ibrahim ibn Ed'hem tha: "Në qoftë se dëshiron të mos i bindesh (t'i bësh mëkat), atëherë mos bano në asnjë tokë të Tijën?"

Djaloshi tha: "Kjo qenka më e vështirë se e para. O ti njeri, kur lindja, perëndimi dhe gjithçka mes tyre është e Tij, ku të banoj unë?"

Ibrahim ibn Ed'hem tha: "O ti njeri, a është e bukur që të hash rriskun (furnizimin) e Tij, të banosh në tokën e Tij dhe të mos i bindesh (t'i bësh mëkat Atij)?"

Tha: "Jo, por më trego të tretën."

Ibrahim ibn Ed'hem tha: "Në qoftë se dëshiron të mos i bindesh, të jetosh me rriskun (furnizimin) dhe në tokën e Tij, atëherë shiko e gjej ndonjë vend ku Ai të mos të shikojë dhe bëji mëkat."

Tha: "O Ibrahim, si mundet kjo gjë, kur Ai di çdo gjë, deri edhe të fshehtat?!"

Ibrahim ibn Ed'hem tha: "O ti djalosh, a është e bukur që të hash rriskun (furni-

zimin) e Tij, të banosh në tokën e Tij, të mos i bindesh (t'i bësh mëkat Atij) dhe Ai të shikon të gjitha ato që ti bën?"

Tha: "Jo, më trego të katërtën."

Ibrahim ibn Ed'hem tha: "Kur meleku i vdekjes të vij për të të marr shpirtin, thuaj: "Më lër edhe pak afat sa të pendohem me një pendim të sinqertë dhe të punoj vepra të mira për hir të Allahut (xh.sh)."

Tha: "Nuk e pranon prej meje këtë gjë."

Ibrahim ibn Ed'hem tha: "O ti djalosh, në qoftë se ti nuk mundesh të shtysh sado pak vdekjen ku të pendohesh, di që kur ajo të vjen nuk shtyhet, atëherë si mendon se do të shpëtosh?"

Tha: "Më trego të pestën."

Ibrahim ibn Ed'hem tha: "Në ditën e kijametit, kur rojet (zebanitë) të vijë për të të dërguar në zjarr, mos shko me ta."

Tha: "Ata nuk më lënë të iki dhe as nuk e pranojnë këtë gjë prej meje."

Ibrahim ibn Ed'hem tha: "Atëherë, si mendon se do të shpëtosh?!"

Tha: "O Ibrahim, këto më mjaftojnë. I kërkoj falje Allahut dhe pendohem tek Ai."

Pas kësaj, djaloshi iu bashkua (Ibrahimit) në adhurim deri sa vdekja i ndau të dy.

“PENDIMI”

guxim për të njohur gabimin

Pendimi nuk është she një dobësie, pendimi nënkupton guxim për të njohur gabimin si dhe vullnetin për t’u rikthyer në rrugën e drejtë.

Pendimi është një ndjenjë në zemër e cila të bën të braktisë diçka që ke vep-

ruar deri tani dhe të fillosh t’i kthehesh rrugës së Zotit të Madhëruar.

Sipas islamit njeriu natyrisht siç është i përkushtuar për të kryer vepra të mira, ashtu është i prirë edhe për të kryer vepra të liga. Ai ashtu siç nuk është i natyrës engjellore, nuk është as i asaj djallëzore. Në këtë gjendje, si njeri, gjithkush nga ne është e mundur që ndonjëherë t’i shkel kufijtë e vendosur nga ana e Zotit, është rrezik që të bie në mëkate.

Me dëshirë dhe vetëdije nëse shpërfillen vlerat fetare (si namazi, agjërimi... mbulesa, etj.) tek njeriu dëmtohet ana shpirtërore dhe zbehen marrëdhëniet mes krijesës dhe Krijuesit.

Gjërat që e largojnë njeriun nga Allahu, si “mëkatet” apo “veprat e ulëta” realizohen si rezultat i paditurisë dhe dërrimeve të shkurta, të pakta dhe kalimtare. Dhe kjo jep si rezultat një karakter të dobët tek individit.

Urrejtja, armiqtësia, grykë-

sia, frika, zilia, mendjemadhësia, mburrja, përqeshja, mizoria, dëfrimi, dashuria për zbatimje-argëtim të shfrenuar dhe të njëjta si këto, nëse zënë vend tek një njeri, ai humbet aftësinë e konceptimit dhe analizës së drejtë të ngjarjeve apo situatës. Këto, dhe të ngjashme me këto prirje, bëhen pengesë për t’u përballur me të vërtetën si dhe e pengojnë njeriun të gjendet në punë të hajrit. Dhe në fund i verbohët zemra dhe i errësohet ndërgjegjja. Dhe ashtu siç zbehen marrëdhëniet me Allahun, ashtu zbehen edhe me njerëzit e gjallesat tjera.

Përderisa qëndrohet larg keqbërjes, haramit e mëkatit, forcohet personaliteti si dhe shtohen aftësitë e ekuilibrit dhe harmonisë.

Pastrimi shpirtëror arrihet vetëm me anë të edukimit të personalitetit (karakterit).

Ai që e edukon nefsin e tij, shkon në një gradë të lartë dhe kështu arrin lumturinë e vërtetë...“*Pasha njeriun dhe Atë që e krijoi atë. Dhe ia më-*

soi cilat janë të këqijat dhe të mirat e Tij. Pra ka shpëtuar ai që e pastroi veten. E ka dështuar ai që e poshtëroi vetveten.” (Esh-Shems: 7-10)

Pendimi është ushqimi më i rëndësishëm që mban dhe zhvillon jetën fetare tek një mysliman. Pendimi është rilindje për shpirtin dhe trupin e njeriut, sepse ngritja e anës shpirtërore dhe zhvillimi i saj arrihet vetëm me pendim.

Nga vetë fakti siç ndodet ambienti dhe trupi i njeriut, ashtu ndodet edhe jeta e brendshme shpirtërore e tij. Lirisht mund të themi se prej pikësnyimeve më të rëndësishme të fesë islame është pastrimi në të gjitha sferat; pra si në aspektin fi-

zik, e ambientit, ashtu edhe në atë shpirtëror. Myslimani gjithnjë është në përpjekje ta ndërtojë jetën e tij në pajtim me ligjet e Krijuesit, të jetë sa më larg mëkateve dhe të formojë një rreth të pastër, sepse Allahu i do të pastrit...“*Aty ka burra që dëshirojnë të pastrohen mirë, e Allahu i do të pastrit.” (Et-Teobe:108)*

Synimi i fesë është ta mësojë, ta edukojë njeriun, dhe jo ta dënojë.

Përderisa mëshira e Zotit ka përfshirë gjithçka, dënimi i tij është caktuar vetëm për një numër të kufizuar...“*Ai(Zoti) tha: dënimi im është ai me të cilin godas kë të dua, e mëshira ime ka përfshirë secilin send. Atë do ta caktoj për ata të cilët ruhen (mëkateve) e japin zeqatin dhe për atë që argumentet tona besojnë”.* (El-A'raf: 156)

Për këtë arsye Allahu ia ka mundësuar robërve te Tij që çdo herë të mund t'i kthehen Krijuesit dhe ta përmirësojnë veten e tyre.

Të pendohesh pas një mëkati me vetëdije apo pa vetëdije qoftë ai, të kërkosh ndjesë, të falur, si dhe të insistosh që të mos kthehesh në të njëjtin gabim, kjo është baza e pendimit.

Pendimi konsiderohet edhe adhurim, sepse njeriun e afron tek Allahu, lidhjet me fenë forcohen si dhe i hapen dyert për një jetë më të përshtatshme.

Pendimin shoqëroje me

Pendimi konsiderohet edhe adhurim, sepse njeriun e afron tek Allahu, lidhjet me fenë forcohen si dhe i hapen dyert për një jetë më të përshtatshme.

një vepër të mirë

Pendimi është kusht të shoqërohet me vepra të mira.

Për ta kuptuar më mirë përcjelljen e pendimit me vepra të mira po përmendim disa raste që kanë ndodhur gjatë historisë.

Një herë shkon një njeri pranë Pejgamberit a.s. dhe i qanë hallin për mëkatet që ka bërë dhe e pyet se a ka pendim për të? Pejgamberi a.s. e pyet: A e ke gjallë nënën. Njeriu ia kthen duke i thënë: Jo. Atëherë Pejgamberi a.s. e pyet për tezen duke i thënë se ajo e zëvendëson nënën. Njeriu ia kthen: Po, o i Dërguari i Allahut, ajo është gjallë. Atëherë bëji mirë tezes, kujdesu për të.

Po ashtu në lidhje me veptrat kemi edhe rastin e Bilalit r.a. ku pas çdo marrjeje të abdesit, falte dy reقاتë namaz (nafiye-vullnetar), dhe kur e pyet Pejgamberi a.s.: O Bilal

“Kërkoni falje Zotit tuaj, se Ai vërtet fal shumë. Ai ju lëshon nga qielli shi me bollëk, ju shumon pasurinë dhe fëmijët, ju bën të keni kopshte dhe ju jep lumenj.”

çfarë vepron ti më tepër se të tjerët, pasi i dëgjoj rrahjet e nallaneve të tua në xhenet? O i Dërguari i Allahut, unë nuk di që bëj ndonjë vepër më tepër nga të tjerët, përveç se pas çdo abdesi fali dy reقاتë namaz (vullnetar), - ia kthen Bilali r.a.

Nuk duhet harruar se ata që pendohen për veprat e bëra Allahu i shpëton nga çdo shqetësim dhe atyre u ofron shumë mirësi... Një herë shkojnë katër veta tek Hasan Basriu dhe i ankohen për bregat e tyre: Njëri i ankohet për thatësinë, tjetri për varfërinë, tjetri për fëmijët

dhe i fundit për furnizimin-bereqetin. Hasan Basriu që të gjithëve u jep të njëjtën këshillë: Pendohuni tek Allahu sinqerisht dhe bëni punë të mira. Pastaj të pranishmit iu drejtuan Hasan Basriut duke i thënë se ata kishin bregat të ndryshme, kurse ti dhe të njëjtën këshillë! Atëherë Hasan Basriu u kujton këtë ajet: *“Kërkoni falje Zotit tuaj, se Ai vërtet fal shumë. Ai ju lëshon nga qielli shi me bollëk, ju shumon pasurinë dhe fëmijët, ju bën të keni kopshte dhe ju jep lumenj.” (En-Nuh: 10-12)*

Kushtet më të rëndësishme të pendimit janë sinqeriteti dhe përzemërsia. Ai që e prish vazhdimisht pendimin, është duke bërë lojën e shejtanit... *“Premtimi i Allahut (për sevap apo dënim) është i sigurt, pra të mos ju mashtrojë jeta e kësaj bote dhe të mos ju mashtrojë ndaj Allahut djalli mashtrues.” (Llukman: 33)*

Në anën tjetër tevbeja e sinqertë është shkak i lumturisë së kësaj bote dhe të botës tjetër... *“Përveç atij që është penduar dhe ka bërë vepër të mirë, të tillëve Allahu të këqijat ua shndërron në të mira. Allahu është mëshirues, ndaj Ai fal shumë.” (El-Furkan: 70)*

Pendimi është të ndjesh afërsinë e Zotit.

Të gjithë ne bëjmë mëkate dhe duhet të pendohemi për to, të mëdha qofshin apo të vogla.

Vallë a nuk është gjynah i madh të vonosh namazin dhe ta bashkëngjitësh me namazin e radhës! Pejgamberi a.s. thotë: Kush i bashkon dy namaze pa pasur shkak, ka hapur një nga portat e gjynahëve të mëdha. Zoti në Kuran thotë: *“Të mjerët ata që falen të shkujdesur.” (Maun: 4-5)* Ibn Abasi rreth komentit të fjalës “të shkujdesur” thotë që ata faleshin, por e vononin namazin deri sa vinte koha e namazit tjetër.

Ata që ofendojnë njeri-tjetrin duke e share nga babai apo nëna, kanë bërë gjynah të madh. Pejgamberi a.s. thotë : “Nga gjynahet e mëdha është të shaj ndokush babanë dhe nënën e vet”. Shokët e pyetën si ka mundësi dikush t’i shaj prindërit e vet. Pejgamberi a.s. ua ktheu: “Shan nënën dhe babanë e tjetrit”.

Nga gjynahet e mëdha janë edhe gjërat që të çojnë drejt imoralitetit. Ai që shikon në televizor apo internet gjëra të pamoralshme, ka hyre në rrugën e imoralitetit.

Ne kemi nevojë të pendohemi jo vetëm për gjynahet

"Allahu i ka shënuar (gjynahet) edhe pse i kanë harruar ata (njerëzit)".

e mëdha, por edhe për ato të vogla. Valle sa cigare pihen në ditë nga myslimanët! Sa myslimanë dalin çdo ditë të pambuluara, valle sa gjynahe u shkruhen çdo ditë atyre?! Sa herë në ditë i përgojmë të tjerët! A nuk kemi nevojë atëherë të pendohemi edhe për këto!?

Vallë a e mbajmë mend herën e fundit që na kanë rrjedhë lot nga sytë kur kemi përkujtuar Zotin? A e kujtojmë herën e fundit kur kemi rënë në sexhde me zemër të përkushtuar ndaj Tij?

Zoti na ka dhënë zemrën që ta duam Atë, kurse zemra

jonë qysh kur fillon të ndjehet, dashuron krijesat. Mendja jonë qysh kur fillon të mendojë, mendon si të bëjë gjynahe, si të marr pasurinë haram etj. Ne kemi nevojë të pendohemi edhe për shumë gjynahe që kemi bërë para shumë viteve që ndoshta i kemi harruar tani. Mirëpo Allahu na përkujton nëpërmes Kur'anit Fisnik *"Allahu i ka shënuar (gjynahet) edhe pse i kanë harruar ata (njerëzit)".* (Muxhadele: 6)

Që të të falet një gjynah, duhet të pendohesh për të dhe ta lësh atë për hir të Zotit. Nëse dikush ka qenë imoral apo ka përdorur alkoolin dhe më pas i lë këto vese të ulëta, jo për hir të Zotit, por nga frika se mos merr ndonjë sëmundje, apo sepse tani është martuar, këtij nuk i falen deri sa të pendohet për hir të Zotit.

Zoti i Madhëruar thotë në Kur'an:

" Dhe do të vihet libri (i veprave) ku do të shihen gjynahqarët të frikësuar nga shënimet që janë në të dhe do të thonë; të mjerët ne, ç'qenka ky libër që nuk ka lënë (gjynah) të vogël e as të madh pa e përmendur! Dhe veprat e tyre do t'i gjejnë të pranishme, pasi Zoti nuk i bën padrejtësi askujt". (Kehf: 49)

"Ditën kur secili të shohë para vetes të mirat që ka bërë dhe të këqijat, atëherë do të dëshironte që mes tij e veprave të këqijave të kishte një largësi të madhe". (Ali-Imran: 30)

Tani mos thuaj se kam mbaruar dhe nuk ka më kthim për mua, mu tani është koha që t'i kthehesh Zotit tënd. Pendohu tani, para se të vijë Dita e Kiametit ku do të dëshirosh të pendohesh, por nuk do të mundesh. Dhe mos harro se pendimi është diçka që Zoti i Madhëruar e pëlqen dhe ka urdhëruar për te.

"Thuaj: O robërit e Mi që e keni ngarkuar veten me shumë gjynahe, mos e humbni shpresën ndaj mëshirës së Allahut, pasi Ai fal të gjitha gjynahet, Ai është Falës dhe Mëshirues". (Zumer: 53)

"Zoti i do ata që pendohen dhe ata që janë të pastër". (Bekare: 222)

Literatura e përdorur:

- 1) "Islama Giriş" Prof. Dr. Hayati Hökelekli
- 2) "Faziletler Medeniyeti" Osman Nuri Topbaş
- 3) "Maddetu'l-'Akide" Allame Salih b.Fevzan el-Fevzan"
- 4) "Përmirësimi i Zemrave" Amer Halid

Koha e pendesës

Allahu (xh.sh) në Kur'an urdhëron: " O Besimtarë pendohuni të gjithë te Allahu në mënyrë që të gjeni shpëtim". (Nur, 31)

"O ju që keni besuar! Pendohuni tek Allahu me një pendim të sinqertë!" (Tahrim, 8)

"Nëse largoheni prej mëkateve të mëdha, Ne ju shlyejmë mëkatet e vogla dhe ju fusim në një vend të ndershëm". (Nisa, 31)

"Ai është që pranon pendimin e robërve të Vet, shlyen të këqijat dhe e di se ç'punoni". (Shura, 25)

I Dërguari i Allahut, Profeti Muhamed (a.s.) ka thënë: - E ndjej veten në një gjendje të atillë ku çdo ditë dhe natë i kërkoj falje Allahut 70 herë.

Sahabet e nderuar e pyetën:

- Cili është problemi ynë më i madh?

Profeti iu përgjigj: - Problemi më i madh yni janë mëkatet (gjynahet).

Sahabet pyetën përsëri:

- Cili është ilaçi, shërimi për këtë?

Profeti i nderuar (a.s.) iu përgjigj: - Rruga e shpëtimit është pendesa dhe kërkimi i faljes nga Allahu (xh.sh).

Pasi që Iblisi u largua nga mëshira e Allahut tha: - Pasha fuqinë time, përderisa shpirti të jetë në trupin e njerëzve, unë nuk do të dal nga zemra e tyre. Ndërsa Allahu si përgjigje e kësaj iu drejtua Iblisit duke thënë: - Pasha fuqinë time, përderisa shpirti të jetë në trupin e njerëzve, nuk do e mbyll portën e

pendesës.

Në një hadith tjetër i Nderuari i njerëzimit (s.a.) ka thënë: " Ka njerëz të cilët hyjnë në xhenet në saje të gjynaheve (mëkateve). E pyetën: - Po kjo si ndodh, o i Dërguar i Allahut? Tha:- Pasi që kryen mëkatin pendohet për të me sinqeritet, mundohet të mos bie përsëri në të njëjtin gjynah dhe si shpërblim i kësaj devotshmërie hyn në xhenet. Atëherë shejtani i dëshpëruar thotë:- Ah, sikur të mos e kisha shtyrë këtë njeri të kryej gjynah!

Kur robi kërkon falje me sinqeritet për mëkatin e kryer, Allahu mundëson që ta harroj në këtë gjynah organet e tij, vendi ku e ka kryer dhe melekët shkrues (kiramen katibin), kështu që në ditën e Gjykimit për mëkatin e kryer nuk gje-

ndet asnjë dëshmitar.

Transmetohet nga Ebu Hurejre se Muhamedi (a.s) ka thënë: “Nëse dikush kryen një gjynah, menjëherë pendohet, kërkon falje tek Allahu i Madhëruar dhe duke premtuar se nuk do i kthehet me atij mëkat, thotë: “O Allah bëra një mëkat (gjynah). Më fal mua!”

Allahu i Madhëruar i përgjigjet kështu: “Robi im kreu një gjynah, menjëherë pas tij duke menduar se ekziston një Zot falës, u ndje i dëshpëruar dhe u pendua, veç kësaj dha fjalën se nuk do binte më në të njëjtin mëkat, kështu që Unë e fal robin Tim”.

Transmetohet nga Ibn Maxhe se Profeti (s.a.s) ka thënë: “Edhe nëse kryeni mëkate të cilat mund të arrijnë deri në qiej

dhe pendoheni, Allahu jua pranon pendesën tuaj”.

I Nderuari i njerëzimit (s.a.s) ka thënë: “Teksa robi i bindet Krijuesit të tij, Allahu i mundëson atij aftësinë e njohjes dhe konceptimit të fuqisë hyjnore. Nëse heq dorë nga bindja ndaj Krijuesit të tij, Allahu nuk ia merr aftësinë e dhënë. Por e përdor si argument në ditën e Gjykimit. Dhe kur bëhet dita e kiametit i thotë:

“Unë të kam dhënë aftësi njohjeje dhe konceptimi të fuqisë hyjnore, pse nuk veprime me atë që dije?!”

Transmetohet nga Muslimi se Profeti (a.s) ka thënë: “Kush kërkon falje me një pendesë të singërtë Allahu e mëshiron sikur të mos kishte kryer asnjë gjynah. Ndërsa ai që nga njëra

anë kërkon falje dhe nga ana tjetër përsëri vazhdon të kryej të njëjtin mëkat, është si personi që luan me mëshirën e Allahut (xh.sh)”.

Besimtari i frikësohet mëkateve sikur të ishte poshtë një mali i cili rrezikon të shembet nga momenti në moment.

Jahja Ibn Muadh (r.a) tregon:

Shenjat e një pendimi të vërtetë janë tri.

- Ngrënia pak për të agjëruar.
- Fjetja pak për të falur namaze.
- Të folurit pak duke i kushuar më shume vëmendje përmendjes së Allahut.

Xhunejn Bagdadi (r.a) tre-

gon:

Pendimi ka tri shkallë. Fillimisht ndjenja e pendesës, pastaj heqja dorë nga ajo vepër duke qenë i vendosur se nuk do ta kryesh sërish. Dhe së fundmi kërkimi i hallallekut personave që ju ke hyrë në hak gjatë mëkatit.

Mevlana Sadeddin Kashgari (r.a) tregon:

Ka shumë sëmundje tek personi që ha shumë. Për t'u shëruar nga këto sëmundje kërkon ilaçe pa pushim. Pasi që shërohet, përsëri e bën veten kurban të ngrënies. Përsëri kërkon ilaçe e sërish shërohet dhe së fundmi vjen një gjendje ku ilaçi nuk ka më efekt, përkundrazi shton më shumë sëmundjen. Edhe mëkati me pendesën i ngjajnë kësaj. Pas çdo mëkati pendim...për-

sëri mëkat, përsëri pendim derisa vjen një pikë ku nuk ka më vlerë pendimi. Për këtë arsye miqtë dhe të dashurit e Allahut largohen nga të tepruarat duke iu përkushtuar Allahut dhe duke u kujdesur për të mos shtegtuar në botën tjetër duke qenë mëkatar.

Muhamed ibn Sirin (r.a) tregon:

Kujdes! Mundohu të mos heqësh dorë pasi të kesh kryer një vepër të mirë, sepse nuk është parë të ketë shpëtuar një person që pendohet dhe pastaj e thyen pendimin e tij.

Ebu Fadli Muhammed bin Hasen Halebi (r.a) tregon:

Nëse Allahu kërkon ta nderojë robin e Tij, i jep ndjenjën e pendesës dhe i mundëson të

fitojë pëlqimin dhe shpërblimin e Tij.

Pendesa duhet bërë për respekt, nderim ndaj Allahut duke u larguar nga mërzitja dhe hidhërimi i Tij. Nëse pendimi kryhet me ndonjë qëllim tjetër, pendesa nuk pranohet.

Mëkatarin duhet ta braktisë mëkatin e kryer me zemër. Nëse pendohet vetëm me gojë, teksa zemra nuk është larguar akoma nga mëkati, pendimi i tij nuk konsiderohet i sinqertë si rrjedhojë edhe nuk pranohet.

Besimtari duhet ta konsiderojë mëkatin gjithnjë të madh. Tregohet se miqtë dhe të dashurit e Allahut mëkatin më të vogël e konsideronin të madh sa që të futur në një ndjeshmëri të sinqertë pendese, me lot kërkonin falje nga Mëshiruesi

i madh, Allahu (xh.sh).

Ndërsa ato që e kanë imanin (besimin) e dobët, kryejnë mëkate të mëdha dhe i konsiderojnë ato sikur të ishin shumë të vogla, pa vlerë dhe as që marrin mundimin të kërkojnë falje për to.

Ebu Bekri, me i zgjedhuri i shokëve të Profetit, i ishte drejtuar Allahut: “ O Allah, gabimet e mija janë të panumërta si kokrrat e rërës, ndaj falmë mua.”

Neve robërit e pafuqishëm për mëkatet dhe gabimet e kryera gjithnjë duhet të jemi me duar të hapura duke kërkuar falje me sinqeritet dhe me zemër të thyer.

Abdulkadir Gejlani (r.a) tregon:

O njerëz! Konsiderojeni si dhunti portën e jetës teksa e keni të hapur. Teksa jetoni vlerësojeni atë, sepse shumë shpejt dera e jetës mund të mbyllet dhe do ju vijë fundi. Konsiderojeni dhunti aftësinë për të kryer vepra të hajrit dhe kryeni sa më shumë vepra të mira. Konsiderojeni si dhunti portën e pendesës dhe portën e duarsë teksa ato janë të hapura dhe afrohuni Allahut me sinqeritet për të kërkuar falje. Konsiderojini momentet e vështira të vëllezërve myslimanë si një dhunti, e në raste të tilla vetëm për hir të Allahut vraponi në ndihmë të tyre.

Hiqni dorë nga gabimet dhe veprat e këqija. Pendohuni! Ky pendim është si filiz i mbjellë thellë në zemrat tuaja. Pendesa është si themeli i një ndërtese, shkatërrojeni ndërtesën e

shejtanit dhe ngrini ndërtesën e Allahut duke iu afruar Atij. Unë po ju tregoj thelbin ndaj forcojeni besimin tuaj dhe bëhuni të devotshëm. Edukoni zemrën, shpirtin dhe vetveten (nefsin) tuaj.

O Allah, mëkatet tona janë aq shumë sa nuk numërohen...por falja dhe mëshira Jote janë pa fund, pa kufi. Na e mbaj gjithnjë të hapur portën e pendimit, të faljes, të mundësisë së vetme për t’u pastruar nga gjynahet tona të shumta dhe na jep forcë që të mos kthehemi edhe një herë tek mëkatet e kryera.

AMIN

Pastrimi i vetvetes dhe pendimi

Kurani është fjala e Allahut që përfshin të gjitha bazat e thirrjes Islame dhe shpjegon vullnetin hyjnor me një gjuhë të cilën mund ta kuptojnë njerëzit. Ai, me ajetet shëruese dhe bindëse është një libër i qartë për njerëzit. Çdo njeri duhet ta lexojë Atë për të kuptuar domethënien dhe për t'iu përshtatur bazave që paraqet. Pasi farzi i parë dhe më i rëndësishëm i Islamit është që njeriu ta lexojë Kuranin duke e kuptuar dhe ta praktikojë duke e besuar. Karakteri universal i të jetuarit dhe i identitetit Islam i është pasqyruar njeriut me Kuran.

Ideali i robërisë ndaj Allahut.

Në Kuran tregohet se njeriu është krijuar nga Allahu në formën më të bukur dhe qenia më me vlerë. Por Ai thekson se, ata që nuk përdorin mendjen dhe vullnetin e tyre dhe nuk e vënë në jetë besimin, kanë një karakter të dobët, prandaj ata do të jenë në shkallën më të ulët të krijesave. Çdo gjë varet se si i ve në jetë njeriu aftësitë e veta, për të mirë apo për të keq, pasi e mira dhe e keqja, rruga e moralit dhe e gabimit është e ditur nga ana e njeriut që më parë. Njëanshmëria e çon njeriun në të keqe, por njeriu e ka forcën dhe aftësinë për t'i përballuar këto çrregullime.

Siç shihet, karakteri i njeriut dhe i të jetuarit sipas Islamit është përcaktuar në Kuran ndërsa detyra i është dhënë sipas mundësive. Njeriut nuk i është dhënë një përgjegjësi më e madhe nga ç'mund të mbajë, por i është kërkuar me gjithë fuqinë që ka "robëria ndaj Zotit" Atëherë njeriu të gjithë fuqinë që ka duhet të vërë në shërbim të idealit të tij për robërinë ndaj Allahut, pasi p e r f u n d i m e t me nder janë për njerëzit që dinë ta shpëtojnë veten nga kënaqësitë e pshore të kohës. Kush pastrohet nga gjynahet vendin e ka

në xhenet.

Kush pastrohet arrin lumturinë

Njeriu duhet të bëjë përpjekje që të ketë një karakter aq sa ta çojë jetën përpara, ta mbrojë dhe të zhvillojë atë. Në këtë përpjekje pastrimi i vetvetes dhe rikuperimi i karakterit të plagosur nga gjynahet (tevbe) mbartin një rëndësi të veçantë. Kjo përpjekje që mbart një rëndësi jetësore për njeriun në Kuran pasqyrohet nëpërmjet koncepteve "tezkije" dhe "tevbe"

Tezkije është një lloj pastrimi që arrihet si rezultat i vënies në zbatim në jetën e njeriut në mënyrë aktive të shpalljes së ardhur nga Allahu. Ajo është një praktikë vullnetare që e shpëton njeriun nga faktorët që e pengojnë atë (njeriun) të fitojë secape dhe të udhëzohet, që e shpëtojnë nga problemet e kohës dhe nga të fshehtat ekonomike. Ajo do të thotë të fitosh devotshmërinë nëpërmjet forcës së vullnetit dhe të besimit. Në Kuran tregohet se tezkije është çështja më e rëndësishme e programit të Risales. Ai është që arabëve të pashkolluar u dërgoi Pejgamberin nga mesi i tyre që t'ju lexojë ajetet e Tij, t'i pastrojë ata, t'ua mësojë librin dhe shariatit, edhe pse më parë ata ishin në një humbje të dukshme. Siç shihet, Tezkije është shkalla më e rëndësishme për të pasur një karakter të pastruar nga të këqijat. Njeriu në çdo moment duhet të gjejë mundësinë të pastrojë epshin, të rinovojë veten dhe të zhvillojë individualitetin e tij. Për më tepër, ditët dhe muajt që jemi duke kaluar janë kohët më të përshtatshme për t'u pastruar. Besimi i rrënjëzuar mirë me

adhurime të tilla si agjërimi, namazi dhe zeqati përmbledhen të gjitha në sjelljet e njeriut. Tërësia e besimit dhe e sjelljes mundëson rrjedhshmërinë e fesë në jetë. Kjo rrjedhje është një lloj qarkullimi shpirtëror i gjakut. Në këtë qarkullim shpirtëror epshi i njeriut pastrohet nga të këqijat. Karakteri Islam qëndron i gjallë dhe thuaje si pathyeshëm. Koha e çon njeriun drejt vdekjes ndërsa ditët që kalojnë me besim dhe adhurim janë një qëndresë e fortë për njeriun. Kush pastrohet në këtë botë arrin lumturinë në ahiret dhe në fund të gjitha rrugëve arrin te Allahu.

Rruga e shpëtimit nga gjynahet dhe e faljes

“Tevbe” (Pendimi) si rruga e shpëtimit nga gjynahet dhe e faljes, tregon se njeriu braktis gjynahun dhe gabimin e tij, kthehet te Allahu, ndërsa vetë Allahu i drejtohet me falje robit që kërkon falje prej Tij. Të pendohesh do të thotë të braktisësh gjynahun dhe t’i drejtohesh Zotit. Pendimi është në vetvete një lloj adhurimi. Njeriu mund të pendohet në çdo moment, për sa kohë të jetë në këtë botë, por meqenëse kohëzgjatja e jetës është e panjohur për njeriun, ajo mund të përfundojë në një moment të papritur. Atëherë njeriu, pa harruar se është nën shoqërinë e vdekjes, duhet të pendohet për gjynahet e bëra sa më shpejt të jetë e mundur. Në të kundërt, të shfrytëzosh të gjitha kënaqësitë e kësaj jete dhe në fund të pandehësh se çdo gjë do të fshihet duke u penduar në momentin e fundit është vetëm një mashtrim, pasi pendimi i bërë pa u plotësuar kushtet dhe që nuk ka veçoritë kryesore nuk pranohet.

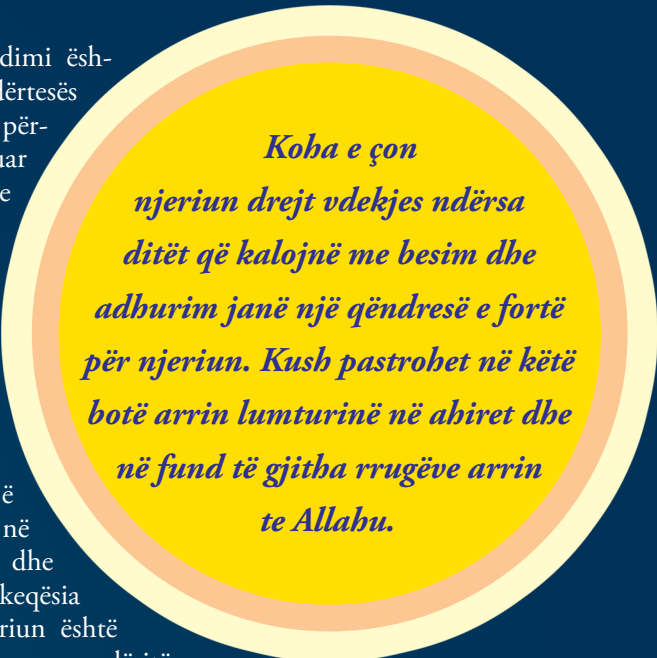
Nuk ka gjynah që nuk mund të fshijë pendimi i bërë në kushte të caktuara. Edhe gjëja më e ndaluar dhe gjynahu më i madh që është “shirku” mund të falet pas pendimit. Mohimi dhe shirku janë gjynahe të mëdha që nuk mund të falen, por kur bëhet fjalë për pendimin nuk mbetet gjynah pa u falur përfshij këtu edhe këto dy gjynahe.

Siç shihet, pendimi është rindërtimi i ndërtesës së prishur, është përpjekje për të krijuar një të ardhme edhe më të mirë duke rikuperuar të kaluarën brenda mundësive. Ai është etikë që kërkon një ndërhyrje me përpjekje në punët negative. Është një “proces zhvillimi” në jetën e individit dhe të shoqërisë. Fatkeqësia e vërtetë për njeriun është kur nuk shfrytëzon mundësitë që i janë dhënë. Pendimi është një dritë shprese që i është dhënë njeriut nga ana e Allahut, është rruga e shpëtimit dhe e faljes. Prandaj njeriu duhet të rindërtojë karakterin dhe individualitetin e tij pa rënë në pesimizëm.

Allahu na mjafton, sa udhëzues i mirë është Ai

Pjesa më e madhe e njerëzimit në ditët e sotme është mbuluar nga gjynahet, dhe jo vetëm karakteri Islam por edhe ai njerëzor ka marrë një plagë të rëndë. Më e çuditshmja është se shumë njerëz nuk janë të vetëdijshëm për këtë. Arsyeja kryesore është se lidhja mes njeriut dhe Islamit është shkëputur.

Nëse njerëzimi kërkon të bëjë një jetë të pastër, të drejtë dhe të lumtur pa humbur identitetin dhe karakterin e tij, ai duhet të qëndrojë larg sistemeve njerëzore dhe ideologjive të prapambetura. Tashmë është mjaft e qartë se strukturat jashtë Islamit dhe prurjet artificiale nuk mjaftojnë t’i bëjnë njerëzit të lumtur dhe t’u sigurojnë një të ardhme të lumtur shoqërive. Askush nuk duhet të mbrojë faktin se njeriu duhet të jetë i lidhur me konceptet dhe sistemet që i përplasën njerëzit me njëri-tjetrin, ndërkohë që në çdo anë ka gjëra negative dhe të papërshtatshme. Veçanërisht, asnjë sistem njerëzor nuk ka shanse

*Koha e çon
njeriun drejt vdekjes ndërsa
ditët që kalojnë me besim dhe
adhurim janë një qëndresë e fortë
për njeriun. Kush pastrohet në këtë
botë arrin lumturinë në ahiret dhe
në fund të gjitha rrugëve arrin
te Allahu.*

të pengojë humbjen e identitetit tek njeriu dhe ndotjen në shoqëri.

Kështu, në ditët e sotme akoma vazhdojnë të ekzistojnë disa fushata të llahtarshme kundër Islamit që vihen në funksion nga baza të ndryshme. Ndërtuesit e këtyre fushatave i bëjnë thirrje njerëzimit të dalë kundër të drejtës dhe vlerave madhore të Islamit dhe t’u dorëzohet regjimeve të fshehta.

Të gjitha këto, sipas nesh, janë përpjekje që nuk japin rezultat. Askush nuk do të ketë forcë dhe mundësi t’i bëjë bijtë besimtarë të popullit mysliman të heqin dorë nga feja e tyre, nga qytetërimi dhe identiteti i tyre. Edhe sikur të gjitha fuqitë e rruzullit tokësor të mblidhen dhe t’i bëjnë të heqin dorë nga kjo çështje madhore ata me një identitet të ri dhe dinamik, pa humbur kurajën dhe pa dobësi besimi do të ndriçojnë shekullin 21 me dritën e Kuranit duke thënë: “Allahu na mjafton, sa udhëzues i mirë është Ai” sepse Kurani, megjithëse ka nga ata që kërkojnë ta shuajnë dritën e Tij, do të vazhdojë të përhapë me gjithë ndriçimin e Tij dritën e Allahut. Kështu Kurani do të ekzistojë si një libër që ndriçon sa e sa shekuj që do të vijojnë.

A E SHKROI HZ. MUHAMMEDI KURANIN?

Mekkeja, një zonë në mesin e shkretëtirave. Përveç hurmave dhe deveve e vetmja gjë që i mbante gjallë këta banorë të këtij qyteti ishte ekonomia që vinte nga tregtarët dhe peligrinët e Qabes, të cilët vazhdonin të vizitonin Qaben që prej kohës së Hz. Ibrahimit. Prandaj edhe superfuqitë e asaj kohe si Persia dhe Bizanti nuk tregonin interes për pushtimin e asaj zone.

Për sa i përket planit kulturor të Mekkes, njerëz që dinin shkrim-këndim ishin për t'u numëruar me gisht. Por gjithësesi, poezia dhe oratoria ishte mjaft të zhvilluara. Gjithashtu edhe tregimet e shkurtra, proverbat dhe përrallat... Nuk ishte shumë e praktikuar kultura e shkruar. Intelektualët e asaj kohe preferonin më shumë të zhvillonin aspektin oratorik të tyre. Në sy binte aftësia e memorizimit. Në aktivitetet e poezive që zhvilloheshin në

atë kohë, kishte plot njerëz që mësonin përmendësh poezi me qindra vargje me ta dëgjuar vetëm një herë.

Në një atmosferë të tillë, njëri prej tyre, një tregtar, Hz. Muhamedi, kishte shpallur se Zoti e kishte dërguar atë si Profet. Normalisht, as që pretendohet të mirëpritej menjëherë një gjë e tillë. Dhe ashtu u bë. Iu kundërvuan në mënyra të ndryshme për ta penguar Hz. Muhamedin. Mirëpo nuk patën sukses, pasi feja Islame u përhap në mbarë Gadishullin Arabik vetëm brenda 23 viteve të para të saj.

Vitet ndryshuan, kaluan 1500 vjet, por akuzat e kundërshtarëve të Islamit nuk ndryshuan. Të njëjtat pandehje të dikurshme, por në një format pak më të stolisur i thonë të sotmit. Nuk mundën ta rinovonin veten e të gjenin argumente të reja për ta

kundërshtuar fenë Islame.

Jemi të detyruar të përdorim termin "akuzë", pasi nuk është se këta persona që kanë këto mendime kanë bërë studime serioze mbi Kur'anin dhe kanë arritur në konkluzione të tilla.

Atëherë le t'i hedhim një sy këtyre akuzave;

1. Kur'anin e ka shpikur vetë Muhamedi
2. Një njeri ia ka mësuar Kur'anin Muhammedit
3. Muhamedi thotë ato që dinte rreth Biblës.
4. Muhamedi thotë ato që ka mësuar nga burimet e qytetërimeve të mëparshme.

Le të ndalemi tek pika më kryesore, tek ajo që përbën edhe titullin e temës sonë, pyetje e cila nganjëherë shqetëson edhe mendjen e ndonjë myslimani..

A mund ta ketë shkruar

Kur'anin vetë Hz. Muhammedi?

a) Kur'ani, në Suren "Nisa", verseti 82, përgjigjet në këtë mënyrë: **"A nuk mendojnë thellë për Kur'anin? Po t'kishte qenë ai prej dikujt tjetër e jo prej Allahut, sigurisht që do t'kishin gjetur në të mjaft kundërthënie e mospërputhje."** Pra, në një vepër të tillë që mund t'ishte shkruar nga dora e njeriut brenda një periudhe kohore prej 23 viteve, pa diskutim që do përballeshim me kundërthënie, me mospërputhje, me prishje të kuptimit të plotë apo me prishjen e harmonisë poetike të Kur'anit.

Tendencat për një "Kur'an" analog nuk kanë munguar që në kohën e Hz. Muhammedit e gjer në kohët tona; psh. në Irakun postsadamist një grup misionarësh të krishterë tentuan të hedhin në qarkullim një tjetër Kur'an të modifikuar në formën që atyre u interesonte. Porse pa sukses, sepse ashtu siç thotë edhe studiuesi perëndimor Domenik Soundel **"Veçoria kryesore e Kur'anit është pamundësia e imitimit të tij nga aspekti poetik"**, apo siç thotë Profesor Ennest Renan **"Ky libër, aq sa solli një revolucion fetar, solli edhe revolucionin letrar"**.

Edhe një herë po pyesim:

Vallë, vetë Hz. Muhammedi e shkroi Kur'anin?

b) Ne e dimë se thëniet dhe sjelljet e Profetit Muhammed (a.s.) quhen *hadithe*. Thëniet dhe veprat e Hz. Muhammedit janë të përmbledhura në vepra volumoze. Tashmë edhe në gjuhën shqipe posedojmë mjaft libra që kanë hadithe. Mjafton të marrim njërin prej këtyre librave, të marrim edhe njërin

prej përkthimeve të Kur'anit dhe të bëjmë një analizë të vogël. Konkluzioni është i qartë: **Është e pamundur të jetë i njëjtë autori i këtyre dy veprave!** Sepse mënyra e shpjegimit të çështjeve, stili i formulimit të fjalive, terminologjia dhe fjalori që është përdorur në këto dy vepra është tejmaset i ndryshëm. Ky është edhe një nga argumentet e vjetra që jepet si përgjigje e pyetjes **"A e shkroi Hz. Muhammedi Kur'anin?"** Aq më tepër bindës është ky fakt sikur të bëhet një studim i mirfilltë mes këtyre dy veprave në gjuhën origjinale të tyre. Atëherë do arrihet bindshëm në konkluzione të tilla, ashtu siç arritën shumë orientalistë, ku për ta lustruar po përmendim orientalistin e mirënjohur Profesor I. Goldziher i cili pat thënë: **"Ky libër që njihet me emrin Kur'an dhe që është i dërguar nga vetë Zoti, është një shëmbylltë e letërsisë botërore."**

Edhe një herë le t'i përgjigjemi pyetjes së mësipërme.

"A e shkroi Hz. Muhammedi Kur'anin?"

c) Në Kur'an ekziston një sure me titull "Abese". Për shkakun e zbritjes së ajeteve të para të kësaj sureje pak a shumë të gjithë specialistët e komentit të Kur'anit arrijnë në një përfundim, i cili është; Allahu xh. sh. i tërhek vërejtje Hz. Muhammedit, në një farë mënyre e qorton atë. Momen-të tilla qortimi gjenden në

Kur'an, ashtu siç është edhe ngjarja lidhur me robërit e betejës së Bedrit. Një njeri me mendje të shëndoshë, që po bëhej lider i atij populli dhe që synonte të bëhej lider i mbarë njerëzimit, sikur ta kishte shkruar vetë këtë libër nuk do i vlenin këto lloj "kritikash".

Pa lë pastaj, që të shkruash një libër të tillë që po ndriçon mbarë njerëzimin nuk mund të ketë fuqi një dorë njerëzore, aq më pak një person i vetëm, sa do i zgjuar të ishte.

Pa dashur të detajohemi më thellë, po e përfundojmë artikullin me këtë ajet i cili është në tjetër përgjigje në vetëvete ndaj pyetjes së mësipërme:

"Nëse ju (o njerëz) dyshoni për atë (Kur'anin) që Ne i kemi zbritur robit tonë (Muhammedit a.s.), atëherë bëni edhe ju një Sure (pjesë të Kur'anit) të ngjashme si ajo dhe thirrni dëshmitarët tuaj (mbrojtësit dhe ndihmësit tuaj, të adhuruarit tuaj) përveç Allahut, nëse jeni të drejtë (dhe shihni nëse dyshimet tuaja janë të vërteta)."

KUR'ANI, II, 23

Pendimi

*Pendimi i sinqertë është shkak për faljen e mëkateve të bëra në të kaluarën.
Pendimi i sinqertë i shndërron veprat e këqija në vepra të mira.*

Allahu xh.sh. lidhur me pendimin në Kur'anin e madhërueshëm urdhëron e thotë: "O ju që keni besuar, pendohuni tek All-llahu me një pendim të sinqertë" (**Et-Tahrim-8**).

Fjala pendim do të thotë: kthimi i robit tek Krijuesi i tij dhe largimi nga ajo që është e ndaluar. Allahu xh.sh. në ajetin që përmendëm i bën thirrje besimtarëve dhe të gjithë atyre të cilët e kanë ngarkuar veten me gjynahe që të pendohen me një pendim të sinqertë drejtuar Atij.

-Pendimi i sinqertë është shkak për faljen e mëkateve të bëra në të kaluarën.

-Pendimi i sinqertë i shndërron veprat e këqija në vepra të mira.

Allahu i Lartësuar thotë: "Atyre që janë penduar dhe kanë bërë vepra të mira, Allahu ua shndërron të këqijat e tyre në të mira. Allahu është Mëshirues, ndaj Ai falë shumë" (**Furkan-70**).

- Pendimi i sinqertë është arsye për të shpëtuar.

Allahu i madhëruar në Kur'an thotë: "Pendohuni të gjithë tek Allahu, o besimtarë, në mënyrë që të gjeni shpëtim". (**Nur-31**) Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "Allahu më shumë gëzohet me pendimin e robit të Tij se sa njeriu që ndodhet në

mes të shkretëtirës, të cilit i ka humbur deveja, ku ka pasur ushqimin e tij dhe e gjen atë". (**Buhari, Muslim**).

Allahu xh.sh. thotë: "Dhe të gjithë pendohuni tek All-llahu, o besimtarë, që të shpëtoni". (**Nûr, 31**) Ebu Hurejra r.a. thotë se e ka dëgjuar të Dërguarin e Allahut s.a.v.s. duke thënë: "Pasha Allahun, unë i drejtohem me tevbe dhe istigfar Allahut për mëshirë dhe falje më tepër se shtatëdhjetë herë në ditë." (**Transmeton Buhariu**)

Në një transmetim tjetër Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: "O njerëz, drejtojuni Allahut me tevbe dhe kërkim për falje, edhe unë i bëj tevbe Allahut njëqind herë në ditë".

(Transmeton Muslimi) Nuk ka njeri që nuk bën gjynahe. Pejgamberi s.a.v.s. thotë:

“Çdo bij i Ademit është gabimtar, ndërsa me i miri prej tyre është ai që pendohet”

(Tirmidhiu, Ibni Maxhe, Ahmedi, Hakimi, Albani e ka bërë hadithin sahih në “Sahihul-xhamil-sagir”). Pendimi ka tre kushte:

1. Të pendohesh dhe të bëhesh pushman për ato që ke bërë.
2. Të largohesh nga ato gjynahe të cilat i ke vepruar më parë.
3. Të jesh i vendosur që nuk do i bësh më gjynahet e mëparshme.

Në kohën e Musait a.s., ndodhi një thatësi e madhe që

nuk ishte përjetuar më parë. Populli i Musas a.s. u mbledh një ditë, shkuan te ai dhe i thanë: “O Musa, lute Zotin që të lëshojë shi nga qielli, pasi mund të vdesim”. Atëherë Musai a.s. e mbledhi popullin dhe filloi të lutet, kurse populli thoshte: Amin!, pas çdo lutje. Megjithatë shiu nuk binte. Atëherë Musai a.s. u drejtua nga Allahu xh.sh dhe tha: “O Zot, përse nuk po na lëshon shi, megjithëse t’u lutëm?” Zoti i thotë: “O Musa, nuk do të bie shi, pasi në mesin tuaj është një njeri i cili ka dyzet vite që bën gjynahe pa iu skuqur faqja një herë prej Meje. Nuk do të bjerë shi derisa ai të dalë nga mesi juaj. Atëherë Musai i mbledhi të gjithë njerëzit dhe u tha: “Nuk do të bjerë shi derisa të largohet prej nesh ai që ka dyzet vite që bën gjynahe”. Personi që kishte 40 vjet që bënte gjynahe, shikon njëherë majtas dhe djathtas se mos del dikush tjetër, por kur pa që nuk lëvizti kush, e kuptoi që për të flitej. Në ato çaste të vështira për të, fillon të thotë me vete: “O Zot, ka dyzet vite që nuk të bindem dhe kam vazhduar me gjynahe dhe Ti m’i ke mbuluar ato për të mos e marrë vesh asnjë njeri.

O Zot, po të dal tani, do të dal i poshtëruar dhe nëse nuk dal, do të vdesim nga etja. O Zot, unë në këto momente pendohem për ato që kam vepruar, prandaj më fal dhe m’i mbulo të

**Ibni
Kajjimi në dy
librat e tij “Ed-dau ved-
devau” dhe “El-fevaid” ka
cekur dëmet e shumta që sjellin
gjynahet. Prej tyre janë: egërsimi i
zemrës, humbja e respektit, lindja e
problemeve, mosrespektim ndaj Allahut,
mosrespektim ndaj njerëzve, hyrja
në mallkim, mospranimi i duave,
ardhja e dënimit, mbetja në robëri
të shejtanit, përfundimi i keq
në këtë botë dhe dënimi i
dhembshëm në botën
tjetër.**

metat”. Në atë çast filloi të bjerë shi. Musai i habitur e pyeti Zotin xh.sh.: “O Zot, si ka mundësi që ra shiu, megjithëse nuk doli kush?” “O Musa, ia ktheu Zoti, robi im që bëri gjynahe për dyzet vite, u pendua me sinqeritet në ato çaste dhe Unë ia pranova pendimin, prandaj filloi të bjerë shiu”. Musai a.s. iu lut: “O Zot, të lutem ma trego, kush është ai njeri!” Por Zoti ia ktheu: “O Musa, ka dyzet vite që bën gjynahe dhe Unë ia kam mbuluar ato, kurse tani që u pendua dhe i la gjynahet, unë ta zbuloj dhe ta poshtëroj para njerëzve?”. Pejgamberi a.s. ka thënë: “Ai që pendohet nga gjynahu, është si ai që nuk ka bërë gjynah fare”. **(Ibni Maxhe).**

Tregohet se një person në moshën e rinisë, rreth të njëzetave, nisët për të shkuar për herë të parë në xhami. Në rrugë i shfaqet shejtani në formë të njeriut e i thotë se ku po shkonte? Ai i thotë se po shkonte në xhami për t’u falur, kurse shejtani për ta mashtruar i thotë: Ti djalë i ri po shkon të falesh? A nuk i shikon shokët e tu se po

**Thotë i Dërguari,
a.s.: “Sikur robërit e
Allahut të mos bënin
mëkate, Allahu do të
krijonte krijesa të
tjera që do të bëjnë
mëkate, e pastaj do
të kërkojnë falje,
e All-llahu do t’i
falë ata, ngase
Ai më të vërtet
është Mëkatfalës,
Mëshirues i madh.”**

argëtohen e po bëjnë qejf, kurse ti do ta mbyllësh rininë tënde në xhami? Ka kohë për të shkuar në xhami! etj.. derisa e mashtron atë. Djali i ri e pyet se kur të shkonte atëherë të falej? Shejtani i thotë: në moshën dyzet vjeçare. Dhe kështu djali u kthye, e pasi mbushi të dyzetat u kujtua që të shkonte në xhami, mirëpo përsëri shejtani i doli para e i tha se akoma ti je i ri, ti je në moshën më të mirë, e ke kohë për t'u penduar, gjithashtu në xhami shkojnë vetëm të moshuarit, edhe ti kur të bëhesh rreth të gjashtëdhjetave shko e falu dhe pendohu për gjynahet e bëra!..Personi në fjalë bëri ashtu siç i tha shejtani dhe pasi u bë 60 vjeç, u nis për të shkuar në xhami dhe përsëri i del shejtani e i thotë duke u tallur: A po shkon në xhami? Ai thotë: "Po". Shejtani i thotë: "Ti kur ishe i ri nuk je falur e as kur u bëre 40 vjeç, kurse tani

që je plakur e nuk ke fuqi të ecësh, po shkon të falesh? Tani s'të bën dobi kjo punë, vetëm se lodhesh kot..."

Pra, vëllezër besimtarë shejtani është armiku i përbetuar i njeriut dhe ai do që t'i bëjë njerëzit që të mos pendohen asnjëherë. Allahu na ruajt!

Pejgamberi a.s. tregon se Allahu ka thënë: "O biri i Adem-it! Nëse më lutesh dhe më shpreson, t'i fali mëkatet që i ke bërë dhe nuk më intereson asgjë më tepër. Biri i Ademit, nëse mëkatet tuaja arrin kupën e qiellit, e pastaj kërkon falje, t'i fali mëkatet dhe nuk më intereson asgjë". **(Tirmidhi).**

Kur e pa Pejgamberi a.s. një grua duke e kërkuar fëmijën e sajë në mesin e njerëzve të zërë rob, dhe kur e pa që e përqafoi dhe e shtrëngoi për gjoksi tha:

"A mendoni se kjo mundet ta hedh fëmijën e saj në zjarr? Thanë: jo. Tha: "Allahu është edhe më i mëshirshëm se kjo grua ndaj fëmijës së sajë".

Thotë i Dërguari, a.s.: "Sikur robërit e Allahut të mos bënin mëkate, Allahu do të krijonte krijesa të tjera që do të bëjnë mëkate, e pastaj do të kërkojnë falje, e All-llahu do t'i falë ata, ngase Ai më të vërtet është Mëkatfalës, Mëshirues i madh." **(Muslim)**

Nga Ebu Seid Sa'd ibn Malik ibn Sinan el-Hudrij r.a. përcillet se i Dërguari i Allahut a.s. ka thënë: "Moti, para jush, ka qenë një njeri që ka vrarë nëntëdhjetë e nëntë vetë. Ka pyetur për njeriun më të dijsëm në botë. Atë e udhëzuan te një rabin (i

devotshëm i shkretëtirës - izraelit). Shkon te rabini e i thotë se ka vrarë 99 veta, andaj a ka për të pendim (teube, mëshirë e Allahut dhe falje). Rabini i thotë se për të nuk ka tevbe. Ky e vret edhe rabinin dhe me të i plotëson njëqind të vrarët. Pastaj vazhdon të kërkojë njeriun më të ditur në botë, e udhëzuan te një dijetar. Ky, pasi e gjen, i tregon se ka vrarë 100 njerëz dhe e pyet edhe këtë se a ka për të pendim. Dijetari i tha se edhe për të ka tevbe: "Po! (Por është shumë larg dhe vështirë) Vrasësi e pyeti: "Sa është largësia mes meje dhe tevbes?" Dijetari i tha: "Shko në atë vend dhe në atë vend, aty banojnë njerëz të cilët e adhurojnë Allahun edhe ti adhuroje Allahun me ta dhe mos u kthe kurrë në vendin tënd, sepse është vend i keq". Njeriu u nis për në vendin e adhurimit të Allahut dhe kur arriti në gjysmë të rrugës i erdhi vdekja. Atëherë lindi grindja në mes engjëjve të mëshirës dhe engjëjve të dënimit. Engjëjt e mëshirës thanë: "Ai deri këtu ka ardhur i penduar për mëkatet me zemër të drejtuar nga Allahu i Madhërishëm". Kurse engjëjt e dënimit thanë: "Asnjëherë më parë nuk ka bërë mire". Atëherë këtyre engjëjve u vjen një engjëll tjetër në formë të njeriut e këta e morën për gjykatës, që të gjykojë se cilët kanë të drejtë. Ky u thotë: "Matni në mes dy vendeve, vendit të adhurimit dhe atij të mëkateve, e më afër cilit vend të jetë, atij vendi dhe i takon". Engjëjt e matën hapësirën në mes dy vendeve dhe konstatuan se i penduari ishte më afër vendit që synonte (adhurimit), prandaj e morën engjëjt e mëshirës".

(Muttefekun alejhi) Në Sahihun e Buhariut është ky transmetim: “Njeriu i penduar ishte më afër vendit të ibadetit vetëm për një pëllëmbë, andaj dhe u llogarit si banor i tij”.

Nga Ebu Musa Abdull-llah ibn Kajs el-Esh’arij r.a. përcillet se i Dërguari i Allahut s.a.v.s. ka thënë: “Vërtet Allahu i Madhërishëm gjatë natës e mban të shtrirë Dorën për të pranuar pendimin e mëkatarëve të ditës; dhe e shtrin Dorën gjatë ditës për të pranuar pendimin e mëkatarëve të natës, derisa të lindë Dielli nga perëndimi”. **(Muslim)**

Në një hadith të cilin e transmeton Buhariu, Pejgamberi a.s. thotë: “Një nga çifutët, i cili gjatë gjithë jetës kish bërë gjynahe, kur e ndjeu se po vdiste, i mbledh fëmijët e tij dhe u thotë: Unë e ndjej se po vdes, prandaj,

pasi të vdes, mos më varrosni, por dua që trupin tim ta digjini. Hirin që mbetet merreni dhe hidheni nga malet e lartë, në një ditë me erë. Pasi po dola para Zotit, do më dënojë sikur nuk ka dënuar kënd para meje, për shkak se kam bërë shumë gjynahe. Pasi vdiq, fëmijët e dogjën sipas porosisë dhe në një ditë me erë, e morën hirin e tij dhe e hodhën nga majat e maleve. Zoti që e kish krijuar më parë nga asgjëja, e urdhëroi hirin të mblidhej dhe e ktheu në njeri, siç kishte qenë më parë dhe e pyeti: Ç’të detyroi që të veproje ashtu, o rob Im? O Zot, i tha, pata frikë prej Teje, pasi pata bërë gjynahe të shumta. Atëherë Zoti i thotë: Nga frika jote ndaj Meje, do t’i fal gjynahet. Le të jeni ju dëshmitarë, o melekë, që Unë e kam falur”. **(Marrë nga Libri: “Përmirësimi i zemrave” i Autorit “Amër Halid”).**

Ibni Kajjimi në dy librat e tij “Ed-dau ved-devau” dhe “El-fevaid” ka cekur dëmet e shumta që sjellin gjynahet. Prej tyre janë: egërsimi i zemrës, humbja e respektit, lindja e problemeve, mosrespektim ndaj Allahut, mosrespektim ndaj njerëzve, hyrja në mallkim, mospranimi i duave, ardhja e dënimit, mbetja në robëri të shejtanit, përfundimi i keq në këtë botë dhe dënimi i dhembshëm në botën tjetër.

Nëse ne dëshirojmë e kërkojmë që të takohemi me një

President, Mbret apo qeveritar, sigurisht që do të jetë shumë e vështirë e nuk do të mundeshim dot që të takoheshim me ta nga kërkesat e shumta që ata kanë, apo për arsye të tjera, kurse takimi me Krijuesin tonë është i mundur në çdo kohë e në çdo minutë që dëshiron ti, vetëm t’i drejtohu Atij me lutje e me pendim të sinqertë dhe Ai të përgjigjet ty. Allahu xh.sh. në Kur’an thotë: “Më thirrni Mua, Unë ju përgjigjem ...”. **(Gafir: 60)** Përsëri Allahu xh.sh. në Kur’an thotë: “E kur robërit e Mi të pyesin ty për Mua, Unë jam afër, i përgjigjem lutjes kur lutësi më lutet, pra për të qenë ata drejt të udhëzuar, le të më përgjigjen ata Mua dhe le të më besojnë Mua”. **(Bekare: 186)**

Këtë shkrim do ta përfundoj me një ajet ku Allahu xh.sh. thotë: “O robërit e Mi, të cilët e keni ngarkuar veten me shumë gabime, mos e humbni shpresën ndaj mëshirës së Allahut, se vërtet Allahu i fal të gjitha gjynahet. Ai është që falë shumë dhe është Mëshirues”. **(Zumer: 53)**

“O robërit e Mi, të cilët e keni ngarkuar veten me shumë gabime, mos e humbni shpresën ndaj mëshirës së Allahut, se vërtet Allahu i fal të gjitha gjynahet. Ai është që falë shumë dhe është Mëshirues”

Ajete

“O ju që keni besuar, pendohuni tek All-llahu me një pendim të sinqertë”

(Et-Tahrim-8)

“Kërkoj falje (për këtë) All-llahut. All-llahu falë, mëshiron.”

(Nisa,106)

“Kush bën ndonjë të keqe ose e ngarkon veten, pastaj kërkon falje te All-llahu, ai e gjen All-llahun falës dhe mëshirues.”

(Nisa,110)

“Me përjashtim të atij që pendohet dhe beson e bën vepra të mira, të tillët do të hyjnë në xhennet dhe atyre nuk u bëhet kurrëfarë e padrejtë.”

(Merjem,60)

“Ti, pra, lartësoje Zotin tënd duke falënderuar dhe kërko nga Ai falje. Ai vërtet pranon shumë pendimin, është mëshirues i madh.”

(Nasr,3)

“E të kërkonit falje Zotit tuaj dhe pendohuni (kthehuni) te Ai, se Ai do t’ju mundësojë përjetime të mira (në këtë jetë) deri në një afat (të caktuar) dhe çdo punëmiri ia jep shpërblimin e merituar. Në goftë se refuzojnë (të kërkojnë falje), unë pra kam frikë për ju, dënimin e Ditës së Madhe.”

(Hud,3)

...e kërkonit falje prej All-llahut, se All-llahu është mëkatfalës, mëshirues!

(Muzemmil,20)

Allahu ne Kur’an thote: “ Përveç atyre që pendohen, besojnë dhe veprojnë pune të mira, atyre Allahu ua shendrron punet e keqija në të mira, e Allahu është Fales dhe Meshirues.”

(Furkan; 70).

“Thuaj: O robërit e mi, ju të cilët e keni ngarkuar veten me shumë gabime, mos e humbni shpresën ndaj mëshirës së All-llahut, se vërtetë Allahu i falë të gjitha mëkatet.”

(Zumer:53)

“Pendohuni të gjithë tek All-llahu, o besimtarë, në mënyrë që të gjeni shpëtim”

(Nur-31)

Allahu xh.sh.thotë: “O robërit e Mi, të cilët e keni ngarkuar veten me shumë gabime, mos e humbni shpresën ndaj mëshirës së Allahut, se vërtetë Allahu i fal të gjitha gjynahet. Ai është që falë shumë dhe është Mëshirues.”

(Zumer: 53)

Hadithe

Imam Musilimi transmeton gjithashtu edhe nga Ibni Abbasi r.a. se disa njerëz nga mushrikët kanë bërë vrasje, saqë e kanë tepruar, gjithashtu kanë bërë zina(amoralitet) saqë e kanë tepruar. Pastaj erdhën te Pejgamberi a.s. dhe e pyetën: “Ajo që ti po thua dhe po thërret në të, vërtetë është e mirë. Sikur të na lajmëroje se për atë që kemi bërë ka falje, atëherë do ta prananim!”. Atëherë zbriti ajeti Kur’anor: “Dhe ata që pos All-llahut nuk lusin ndonjë zot tjetër dhe nuk mbysin njeri përpos kur e meriton, në bazë të drejtësisë, dhe që nuk bëjnë kurvëri, ndërsa kush i punon këto, ai e gjen ndëshkimin.”

(Furkan:68)

Pejgamberi s.a.v.s.thotë se All-llahu ka thënë: “O biri i Ademit! Nëse më lutesh dhe më shpreson, ti fali mëkatet që i ke bërë dhe nuk më intereson asgjë më tepër. Biri i Ademit, nëse mëkatet tuaja arrinë kupen e qiellit, e pastaj kërkon falje, ti fali mëkatet dhe nuk më intereson asgjë”.

(Tirmidhi)

Pejgamberi a.s. ka thënë: “Sikur robët e All-llahut të mos bënin mëkate, All-llahu do të krijonte krijesa të tjera që do të bëjnë mëkate, e pastaj do të kërkojnë falje e All-llahu do t’i falë ata, ngase Ai më të vërtetë është Mëkatfalës, Mëshirues i madh.”

(Muslim)

Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: “All-llahu më shumë gëzohet me pendimin e robit të Tij se sa njeriu që ndodhet në mes të shkretëtirës, të cilit i ka humbur deveja, në të cilën ka pasur ushqimin e tij dhe e gjen atë”.

(Buhariu dhe Muslimi)

Ebu Hurejra r.a. thotë se e ka dëgjuar të Dërguarin e All-llahut s.a.v.s. duke thënë: “Pasha All-llahun, unë i drejtohem me tevbe dhe istigfar All-llahut për mëshirë dhe falje më tepër se shtatëdhjetë herë në ditë.”

(Transmeton Buhariu)

Në një transmetim tjetër Pejgamberi s.a.v.s. ka thënë: “O njerëz, drejtojuni All-llahut me tevbe dhe kërkim për falje, edhe unë i bëj tevbe All-llahut njëqind herë në ditë.”

(Transmeton Muslimi)

Pejgamberi s.a.v.s. thotë: “Çdo biri i Ademit është gabimtar, ndërsa me i miri prej tyre është ai i cili pendohet.”

(Tirmidhiu , Ibni Maxhe , Ahmed , Hakimi)

Pejgamberi a.s.ka thënë: “Ai që pendohet nga gjynahu, është si ai që nuk ka bërë gjynah fare.”

(Ibni Maxhe)

Shpejtimi në pendim

Allahu e ka krijuar njeriun që në lindje i prirë drejt të mirës, por që nga momenti kur lind, rrethi i tij i afërt dhe i largët influencojnë në formimin e tij. Fëmijët janë porosi hyjnore të pafajshëm që u janë dorëzuar prindërve. Ky është një fakt i vërtetë pasi edhe në Kur'an thuhet:

“(O i dërguari im!) Përqendro vetveten tënde

sinqerisht në fenë, i larguar prej çdo të kote, (e ajo fé), feja e Allahut në të cilën i krijoi njerëzit, s'ka ndryshim (mos ndryshoni) të asaj natyrshmërie të krijuar nga Allahu, ajo është feja e drejtë por shumica e njerëzve nuk e dinë.” (er-Rum, 30)

Nëna dhe babai e kanë për detyrë t'i edukojnë fëmijët e tyre, të cilët janë krijuar me një natyrë të tillë të pastër dhe që u janë dhënë amanet, me frymën e shërbimit në të mirë. Ata, ashtu siç mund t'i ushqejnë me mirësi këto amanete hyjnore që u janë dhënë, mund t'i mësojnë edhe për të keq. Pejgamberi ynë, Muhamedi (a.s) e shpreh kështu këtë të vërtetë:

“Çdo fëmijë lind mysliman (i pastër, pa gabime dhe i devotshëm në tevhid). Më pas nëna dhe babai e bëjnë atë të krishterë, jahudi ose mexhusi (sipas besimit të tyre)...” (Muslim, Kader, 22, Buchari, Xhenaiz, 92)

Çdo njeri, brenda vetes, ka tendenca pozitive dhe negative, por është një urtësi akoma edhe më e madhe kur njeriu që në momentin e lindjes është i anuar drejt mirësisë. Kjo veçori pikësëpari është një pasqyrim i mëshirës së Allahut të Madh te robërit e Tij. Nga ana tjetër, ky hadith tregon se sa shumë kanë ndikuar te fëmijët kushtet e jashtme dhe shoqëria. Për sa kohë të mos ruhet dhe mbrohet ajo pastërti dhe qartësi në moshën e fëmijërisë, me kalimin e kohës, fillon e ndoten deri në humbje të plotë.

Për këtë arsye, edukimi i fëmijës fillon që në

“Shpejtani të pendoheni para se të vijë udekja...”

(Munavi, Fejzu'l Kadir, V, 65)

prehrin e nënës. Çdo fjalë që del nga goja e nënës, është si një tullë e vendosur për ndërtimin e karakterit të fëmijës. Shpirti i nënës është klasa ku edukohet fëmija. Në një fjalë të urtë arabe thuhet: “Nëna është një shkollë”. Nënata janë burimi më i madh i dhembshurisë. Fëmijët, të cilët nuk marrin dashurinë e nënës, e kanë të vështirë edukimin e mirëfilltë. Njerëzit me karakter të lartë janë ata fëmijë që janë rritur dhe edukuar nga nëna të devotshme.

Sjelljet dhe veprimet e para që mësojnë fëmijët e rritur me edukatën e këtyre prindërve të devotshëm, përsëriten dhe bëhen zakon për ta, por tek fëmijët e rritur në një familje apo shoqëri jo të mirë, fillojnë të shfaqen sjellje dhe veprime jo të hijshme. Si përfundim, këto sjellje dhe veprime të kthyer në zakon, e formojnë njeriun në një mënyrë të caktuar dhe tashmë ai fillon të jetojë mbi bazën e këtyre zakoneve që përsëriten vazhdimisht.

Mevlana, ata të cilët largohen nga bota shpirtërore dhe ushqejnë veten me dëshira të ulëta, nëpërmjet një tregimi thotë:

“Një burrë fjalëmbël, por me natyrë të ashpër, kishte mbjellë shkurre me gjemba në rrugë. Kalimtarët e turpëruan duke i thënë:

- Shkuli këto dhe hidhi tutje.

Ai e harroi këtë punë dhe nuk i shkuli. Çdo moment që kalonte, ajo shkurre rritej edhe më shu-

më. Banorët gjakoseshin nga ferrat e shkurreve. Rrobat e kalimtarëve griseshin, ndërsa këmbët e të varfërve që ecnin këmbëzbathur bëheshin plagë. Një mik i ngushtë i Zotit i dha urdhër burrit duke i thënë:

- Duhet t'i shkulësh këto shkurre prej këtu!

Ai iu përgjigj:

- Po, i shkuli.

Ai përsëri harroi duke e shtyrë sa një ditë, një ditë tjetër. Pas një farë kohe rrënjët e shkurreve të mbjella u forcuan.

Miku i ngushtë i Zotit i tha:

- O njeri, që nuk e mban fjalën! ... Ke dhënë fjalën, mos rri mënjane. Mos na zvarrit! Kryeje detyrën dhe mos e zgjat më!.. (se më pas do të dënohesh)...

Burri tha:

- Mos u shqetësoni, do t'i shkuli.

Më pas miku i ngushtë i Allahut vazhdoi ta këshillonte:

- Shpejto, mos e ngadalëso punën, mbaje premtimin! Ti thua që nesër e përfundoj, por ta dish që me kalimin e ditëve, shkurret rriten dhe forcohen edhe më tepër. Edhe ti vetë po fillon të plakesh, po të lë fuqia tashmë. Ta dish që shku-

rret forcohen, rriten dhe zhvillohen ndërsa ti sa vjen e plakesh dhe forca po të humbet. Shpejto, mos e harxho kohën kot... Mos i përgatit varrin vetes!...

Shkurret dhe ferrat në mënyrë metaforike në tregim janë virtytet e këqija të njeriut, si: egoizmi, ndjenja për të marrë për vete të gjitha mirësitë, shpenzimi i tepërt dhe çdo lloj gjynahu. Këto gjynahe, në mënyrë të pavetëdijshme e shtyjnë njeriun drejt humbjes së mëshirës, të ndjenjave, e mbajnë atë larg shërbimeve ndaj krijesave të Allahut dhe e bëjnë ta pëlqejë veten më shumë duke dëmtuar kështu edhe jetën shpirtërore të tij. Kjo do të thotë se zemra e njeriut është prekur nga një sëmundje vdekjeprurëse. Rruga e shpëtimit të zemrës nga gjembat e gjynahut është vetëm me anë të devotshmërisë dhe këtë e shpreh bukur edhe ky shembull:

Omeri një ditë pyeti Ubejd bin Ka'b se ç'është devotshmëria. Ai iu përgjigj:

- O Omer! A të ka rastisur të ecësh në një rrugë me gjemba?

Omeri iu përgjigj:

- Po, kam ecur.

Më pas e pyeti:

- Mirë, po ç'bërë?

Omeri iu përgjigj:

- Rregullova rrobat në atë mënyrë që gjembat mos të më dëmtonin.

Ubejdi vazhdoi:

- Ja pra, kjo është edhe devotshmëria. (Ibn-i Kethir, Tefsir, 1, 42)

Devotshmëri do të thotë se njeriu nuk duhet të harrojë se është i përkohshëm, pasi në thelbin e egos ekziston kryelartësia ndaj të përkohshmes. Egoja dëshiron të jetë udhëtar i të pafundmes. Atë nuk e nxë jeta e përkohshme në këtë botë. Ai kërkon t'i shmanget të përkohshmes me mallin e të përjetshmes. Prandaj, vdekja që të kujton të përkohshmen, është e frikshme për syrin e nefsit. Detyra e mendjes dhe e zemrës është t'i heqin dëshirat epshore dhe në vend të frikës ndaj vdekjes të bëjnë vetëm punë të mira duke i dhënë kuptim edhe vdekjes.

- Mos kërko përjetësi nga bota, pasi ajo nuk ekziston aty që të ta japë ty!...

Omeri, në një thënie të tij plot urtësi që shpreh fytyrën e vërtetë të botës dhe tregon rrugën e të jetuarit i lirë në një botë të përkohshme, thotë:

- Priru pak drejt botës që të shpëtosh nga të fshehtat e epshit dhe të jetosh i lirë!...

Asnjëherë nuk duhet harruar që gjynahet janë gjërat e ndaluara të xhenetit. Sa herë që njeriu i shton këto gabime, ngushtohet edhe mundësia për të hyrë në xhenet. Prandaj koha më e mirë për të hequr dorë nga gabimet dhe për të bërë punë dhe vepra të mira, është perioda e rinisë, pasi afrimi të Allahu në rini është më i lehtë dhe më i begatshëm. Edhe në këtë çështje është e nevojshme të përshejtohet dhe të mos t'i lëmë për më vonë njetin për të mirë dhe punët e mira, sepse jeta është e shkurtër dhe koha kalon shumë shpejt. Gjithashtu ata që thonë: - Nesër!, janë të humbur duke u theksuar kështu dy elementë që janë kurthet më të mëdha të epshit: *shtyrja e punëve për më vonë dhe lënia mënjanë e tyre.*

Çdo njeri, brenda vetes, ka tendenca pozitive dhe negative, por është një urtësi akoma edhe më e madhe kur njeriu që në momentin e lindjes është i anuar drejt mirësisë. Kjo veçori pikësëpari është një pasqyrim i mëshirës së Allahut të Madh të robërit e Tij.

Njeriu, duke e menduar vdekjen thellësisht dhe shpesh, rrit edhe më shumë formën dhe mënyrën e pendimit. Imami Rab-bani thotë:

- Vdekja nuk është një fatkeqësi, fatkeqësia e vërtetë është të mos dish se çdo të ndodhë pas vdekjes.

Aliu thotë:

- Bota po rrokulliset dhe drejt nesh po afrohet ahireti. Të dy këto skaje kanë rrethin e bijve të vet. Ju bëhuni bijtë e ahiretit. Mos u bëni bijtë e botës, pasi sot ka punë, por nuk ka llogari, ndërsa nesër ka llogari, por nuk ka punë. Siç e shprehëm edhe më sipër, njeriu i merr zakonet e këqija i ndikuar nga rrethi pasi njerëzit formohen sipas rrethit ku ndodhen. Njerëzit, të cilët fillimisht i bëjnë me frikë gjynahet, të ndikuar nga rrethi i keq, për sa kohë të mos paralajmërohen, gjynahet e bëra u duken si nota muzikore të cilat i bëjnë të pavetëdijshëm duke u dëmtuar edhe botën e tyre shpirtërore. Prandaj nëse njerëzit nuk largohen nga ambientet e këqija të atmosferës shpirtërore të botës së tyre, vullnetit dhe mendjes, zemrat fillojnë ngadalë ngadalë të marrin ngjyrën e atij ambientit.

Gazaliu thotë:

- Afrimiteti ynë më të pavetëdijshmit, me kalimin e kohës kthehet në një shoqëri zemrash. Kjo çon në shkatërrimin e individit.

Rrënja e fjalës njeri lidhet me shoqërinë. Prandaj, edhe jeta shpirtërore e njeriut merr formë sipas shoqërisë brenda të cilës ndodhet njeriu, dhe kështu ose bëhet pjesë e kësaj gjendjeje shpirtërore ose shkatërrohet. Si përfundim, rruga e shpëtimit është pendimi me sinqeritet dhe punë të mira. Pendimi me përkushtim lidhet vetëm me shkallën e zemrës.

Omeri thotë:

- Të heqësh dorë nga gjynahu është më e lehtë se të merresh me pendim.

Ndërmjet të tjerash disa çështje kryesore që u duhet kushtuar kujdes në lidhje me pendimin, janë:

Së pari duhet të jemi të vetëdijshëm për gabimin e bërë, pasi epshi dhe shejtani i paraqet të

zbukuruar mirë punët e njeriut. Edhe sikur një e keqe në fillim të duket e neveritshme duke u përsëritur thjeshtëzohet dhe kështu njeriut i duket si diçka normale. Prandaj, ajo që duhet bërë është të jemi të vetëdijshëm për të mirën dhe të keqen.

Njeriu duhet t'i kushtojë kujdes se ndaj kujt është bërë gabimi dhe më shumë se kaq, në se gabimi është i vogël apo i madh. Të harrosh mirësitë e panumërta që të ka dhënë Allahu, të ngresh krye dhe të jesh mosmirënjohës ndaj tyre, padyshim që këto janë gabimet më të mëdha. Prandaj për të dalluar gabimet e mëdha me të voglat, në fillim është më i rëndësishëm bindja dhe robëria jonë ndaj Zotit i cili e sheh njeriun në çdo moment dhe i plotëson çdo nevojë. Pejgamberi ynë, Muhamedi (a.s), e shpreh kështu gjendjen e vështirë të besimtarit ndaj gjynahut të bërë:

“Kështu e kupton besimtari gjynahun e tij: Ai duket sikur është ulur nën hijen e një mali e në çdo çast rrezikon që mali të bie mbi të. Ai frikësohet duke menduar me vete: - A rrëzohet mali mbi të? Ndërsa gjynahbërësi e kupton gjynahun si një mizë që i kalon mbi hundë.” (Buhari, Deavat, 4, Muslim, 3)

Së dyti duhet të pendohemi për gabimet e bëra. Nuk mjafton të pendohemi vetëm me fjalë. Pendimi duhet të jetë i sinqertë dhe të mos përsëritet më. Në një ajet Kuranor thuhet:

“ O ju njerëz! Kini kujdes ndaj Zotit tuaj dhe kini frikë ditën kur prindi nuk mund t’i bëjë dobi fëmijës së vet, e as fëmija nuk mund t’i bëjë dobi asnjë send prindit të vet. Premtimi i Allahut (për sevab ose azab) është i sigurt, pra të mos ju mashtrorë jeta e kësaj bote dhe të mos ju mashtrorë ndaj Allahut djalli mashtrues”. (Llukman, 33)

Nëse gabimet e bëra janë një dhunë për njerëzit, duhet kërkuar hallall nga personi i dëmtuar dhe njëkohësisht edhe kthimi i hakut.

Në mënyrë të veçantë, për të qenë prej atyre që pendohen, kur pendohemi nuk duhet të merremi me gjëra të kohës si ankthi për mall dhe rehati, jashtë pëlqimit të Allahut. Nëse ne tregohemi të kujdesshëm dhe qëndrojmë larg thashethemeve të njerëzve dhe gjërave që na turpërojnë, nëse i lëmë gjynahet dhe si rezultat nëse kjo është një punë me vlerë, kjo mund të mos mjaftojë që të fitojmë pëlqimin e Allahut.

Çështja e tretë është ndryshimi i rrethit apo i shoqërisë që të çon në rrugë të keqe dhe nevoja për të hyrë në një rreth të ri më të mirë. Kushti i parë për të jetuar i lumtur është qëndrimi bashkë me njerëzit e devotshëm. Në ajetin kuranor thuhet:

“O ju që keni besuar! Kini frikë Allahun dhe bashkohuni me besnikët”. (et-Tevbe, 119)

Kur njerëzit qëndrojnë me të devotshmit dhe

si rezultat edhe kur ata janë të devotshëm, do të ketë dobi në ditën e gjykimit. Në një tjetër ajet kuranor thuhet:

“Ajo ditë do të jetë e tillë që besnikëria e besnikëve do të ketë dobi...”. (el-Maide, 119)

Imam Shafi thotë:

“Nëse ti nuk preokupohesh me Krijuesin, padrejtësia do të të pushtojë.”

Çështja e katërt është që kthimi në gabim dhe gjynah duhet të shihet si diçka e shëmtuar që do të përfundojë në zjarr. Nuk duhet t’u afrohem më atyre sendeve që na nxisin të bëjmë gjynah.

Njeriu pendohet ose për ofendim ose për gjynah. Kush pendohet për ofendim dhe më pas beson, pendimi i tij pranohet patjetër. Ndërsa kush pendohet për gjynahun, pendimi i tij pranohet nëse bëhet me sinqeritet. Kushti i tij është që robi të mos kthehet në pendim. Për më tepër “Pendimi për gjynahun është një istigfar”. (Ahmed bin Hanbel, VI, 264) tregon për një pendim që nuk të çon në gjynah. Sipas një transmetimi nga Enes bin Malik, Pejgamberi ynë, Muhamedi(a.s) ka thënë:

“Ka tre veçori të cilat kush i ka arrin të shijojë besimin. Të dojë Allahun dhe të dërguarin e Tij më shumë se çdokënd tjetër. Atë që do ta dojë për hir të Allahut. Të kuptojë se kthimi në kufër pasi Allahu ta ketë shpëtuar është diçka tepër e shëmtuar sikurse hedhja në zjarr...”. (Buhari, Iman, 9, 14, Muslim, Iman, 67, Veçanërisht shih: Tirmidhi, Iman, 10)

Jahja bin Muadh thotë:

“Të kërkossh falje nga Allahu pa lënë gjynahet, është pendim i gënjeshtarëve”.

Nuk është e nevojshme të bësh patjetër një gjynah për t’u penduar. Pejgamberi ynë, Muhamedi (a.s) thotë:

“O njerëz! Pendohuni te Zoti juaj. Beto hem për Allah se unë i pendohem Zotit njëqind herë në ditë”. (Muslim, Dhikr, 42) I dërguari i Allahut që i përulet Atij në këtë mënyrë, dobësinë e njeriut ndaj gabimit dhe recetën e zgjidhjes së saj e tregon kështu:

“Çdo njeri bën gabime, por më të dobishmit janë ata që pendohen”. (Tirmidhi, Kijame, 50, Ibn-i Maxhe, Zuhud, 30)

Nisur nga ky këndvështrim, nganjëherë një gjynah kërkon një mijë lot për falje dhe nganjëherë një pikë loti fshin një mijë gjynahe.

Si përfundim nuk duhet të harrojmë se dera e pendimit te Allahu është e hapur për secilin, në çdo moment dhe për çdo gjynah, por i duhet kushtuar kujdes edhe kushteve të pendimit. Gjithashtu në ajetin kuranor është theksuar se mëshira e Allahut është mjaft e gjerë dhe është kërkuar që sa më parë të kthehemi te Ai.

“O robërit e mi që i tejkaloni kufijtë duke punuar kundër vetes suaj! Mos i humbni shpresat te Allahu, pasi Allahu i fal të gjitha gjynahet”.

“Kthehuni te Zoti para se t’ju zërë dënimi. Dorëzohuni Atij. Më pas juve nuk ju jepet ndihma”. (ez-Zumer, 53-54)

Duhet t’i vlerësojmë kohët e agimit për pe-

ndim, pasi janë kohë ku mëshira e Allahut është më e madhe. Ndërkohë që në çdo moment, natë e ditë, ke mundësi të pendohesh, pendimi veçanërisht në kohën e agimit ka një tjetër rëndësi. Në ajetin Kuranor thuhet:

“Ata qenë të cilët pak flinin natën. Dhe në syfyr (kah mbarimi i natës) ata kërkonin falje për mëkate”. (Dharijat, 17-18)

Së fundmi duhet të kemi parasysh edhe këto aspekte që pendimi të arrijë në shkallën e duhur:

Fjala e parë që duhet të dalë nga zemra e atij që pendohet duhet të jetë pohimi i “pafuqishmërisë”. Nëse brenda nesh ka mbetur qoftë edhe një pjesë e vogël nga “egoja”, kjo do të thotë se nuk është arritur qëllimi i pendimit dhe i dua-së. Ajo që kërkohet në pendim është mëshira hyjnore dhe begatia. Ne dëshirojmë që Allahu i plotfuqishëm të ketë mëshirë ndaj nesh dhe të na dhurojë dhuntitë e Tij!.. Një gjë duhet të dihet, shpirtrat e mëdhenj, pra Pejgamberët dhe miqtë e ngushtë të Zotit kanë jetuar përherë me lutje dhe pendim.

O Zoti im! Na mundëso të jemi pjesë e pendimit dhe mëshirës tënde hyjnore me lot të sinqertë, përlulje dhe dashuri!... Me shpresën e fitimit të pëlqimit tënd, bëje mëshirën e krijesave thesarin e pakonsumueshëm të shpirtrave tanë!...

AMIN

Pendimi i jobesimtarëve në xhehenem

Kur jobesimtarët e shohin vështirësinë e dënimit në Xhehenem, do t'u vijë keq që nuk kanë besuar duke qenë në këtë botë. Mirëpo, një gjë e tillë nuk do t'u ndihmojë aspak. Në këtë botë kanë pasur raste të mjaftue-

shme të cilat nuk i kanë shfrytëzuar. Kur këtë e kuptojnë, do të shprehin mallkimin ndaj gjithë atyre të cilët i kanë devijuar nga rruga e Allahut dhe që i kanë nxitur në mëkate.

Gjendjen e tyre Kur'ani e përshkruan në këtë mënyrë:

"Ditën kur fytyrat e tyre do të përmbysen në zjarr e thonë:" Të mjerrët ne, ta kishim adhuruar Allahun e respektuar të dërguarin" - Dhe thonë: "Zoti ynë, ne i dëgjuam udhëheqësit tanë dhe të parëtanë, por ata na shmangën nga rruga e drejtë".- Zoti ynë, jepu atyre dënim të dyfishtë dhe mallkoi ata si është më së keqi!"

(El- Ahzab, 66-68); E kur të vijë ai (jobesimtari) para nesh, do të thotë: "Ah , të kishim qenë larg mes vete sa lindja me perëndimin, sa shok i keq je ti!" -"Dhe sot për shkak se ishit zullumqarë, shoqërimi juaj nuk do t'ju bëjë dobi në vuajtjet tuaja". (Ez-Zuhruf, 38,39).

Siç shihet nga ajetet në fjalë, ato i mban shpresa se gjoja do t'ia lehtësojnë vetes dënimin në atë mënyrë duke ua hedhur fajin dhe përgjegjësin të tjerëve për devijimin personal nga rruga e drejtë. Allahu xh.sh. çdo njërit i ka dhënë ndërgjegje dhe vullnet të lirë që të vendosë për rrugën të cilën do ta shtrojë në jetën e vet. Secilit njeri i janë ofruar dy alternativa: e drejta dhe e gabuara, e vërteta dhe e pavërteta, ashtu që lirisht mund të sjellë vendimin e vet personal.

Me këtë dije dhe dëshirën personale çdo njeri sjellë vendimin për rrugën e jetës në të ardhmen. Allahu xh.sh. din se çfarë fshihet në thellësinë e çdo njeriu. Edhe ata që i provokojnë të tjerët po edhe ata që provokohen do të jenë banorë të

xhehenemit ku do ta vuajnë dënimin. Në atë ditë askush nuk bartë mëkatën e tjetrit.

Shumë njerëz mendojnë në dënimin i cili i pret ne Ahiret në atë moment kur fillojnë të bëjnë ndonjë vepër të keqe ose kur dikush i nxitë në të. Megjithatë, asaj ndjenje i japin të shtyrë si fakt sekondar ose si joqenësore. Ata mbështesin njëri-tjetrin në shtyrjen dhe mospërfilljen e kësaj të vërtete ashtu që në mes vete mahiten duke thënë "Unë marrë përgjegjësinë për mëkatet e tua". Edhe shejtani iu afron ofertë të mirë dhe i joshë në kurthin e tij, mirëpo me ajetin: "Dhe ne e trashëgojmë atë (në pasuri e fëmijë) që thotë ai, ai ka për të na ardhur i vetmuar". (El-Merjem,80) Allahu xh.sh, tregon se atyre këto premtime nuk do t'u bëjnë kurrfarë dobie. Në ditën e Gjykimit jobesimtarët do të kuptojnë se janë të vetmuar dhe se njeriu në Ahiret nuk ka as një mik, as shpëtimtar, pos Allahut xh.sh. Në xhehenem të ashtuquajturit miq dhe këshilltarë "qëllimmirë" do të na kthejnë shpinën. Gjithashtu shejtani të cilin e kanë konsideruar për mbrojtës, do të thotë: "E pasi të kryhet çështja (të hyjnë ata të xhenetit dhe të xhehenemit në të), xhehenemlinjve djalli (u mban ligjëratën e shëmtuar) dhe u thotë: "Vërtet, Allahu ju pat premtuar premtim të vërtetë, e unë ju pata premtuar dhe, qe, nuk zbatova premtimin ndaj jush. Po unë nuk pata kurrfarë pushteti ndaj jush (që t'ju detyroj), përpos që ju thirra (në rrugë të gabuar), e ju m'u përgjigjët ; atëherë, pra mos me qortoni mua por qor-

toni veten. Unë nuk mund t'ju shpëtoj juve, e as ju mua nuk mund të më shpëtoni. Unë mohoj shokërimin tuaj që më bëtë më parë (më adhuruat në vend të Zotit). S'ka dyshim, jobesimtarët kanë dënim të dhembshëm". (Ibrahim, 22)

Tradhtia e atyre në të cilët ata ishin mbështetur, për jobesimtarët do të jetë një shkas i mëtejshëm për pendim. Në atë moment do t'ju bëhet e qartë se asnjëherë as që ka ekzistuar strehim përpos tek Allahu xh.sh. Megjithatë, kjo njohuri për ta nuk do jetë kurrfarë ndihme, pos që do të rritë vuajtjen e tyre, dhimbjen dhe pendimin. Në atë ditë do të zihen njëri me tjetrin dhe do t'ia pranojnë njëri-tjetrit mëkatet e veta.

"E duke u grindur mes vete në të, ata thonë: "Pasha Allahun , njëmend ne kemi qenë krejtësisht të humbur. Kur juve (idhuj) u kemi barazuar me Zotin e botëve. Neve nuk na humbi kush tjetër vetëm se kriminelët (prijësit). E tash për ne nuk ka ndonjë ndihmës (ndërmjetësues). Nuk ka as ndonjë mik të singurtë. E, sikur të mund të kthehem (në dynja) edhe njëherë, do të bëheshim besimtarë". (Esh- Shuara, 102).

Siç shihet nga ajetet e lartshënuara, jobesimtarët fuqimisht dëshirojnë të kthehen në këtë botë dhe të bëjnë mirë, e që me

Bukuritë të cilat do t'i hasin besimtarët në xhenet, jobesimtarëve u sjellin vuajtje në shkallë edhe më të lartë kur shohin dallimin e paparashikueshëm mes vendbanimit të besimtarëve dhe të tyre. Kur'ani qartazi përshkruan dallimin mes banorëve të xhenetit dhe atyre të xhehenemit.

këtë të meritojnë mëshirën e Allahut në Ahiret. Kjo dëshirë mbetet e porealizuar. Ata do të kuptojnë se çështjet pas të cilave kanë vrapuar në këtë botë , si p.sh.: pasuria, krenaria, fuqia, bukuria etj., në Ahiret janë krejtësisht pa vlerë. Kur'ani cek disa deklaratat të tyre:

"Ndërkaq, kujt i jepen librat e veta nga e majta e tij, ai thotë: "O i mjeri unë, të mos më jepej fare libri im. Dhe të mos ditsha fare se çka është llogaria ime. Ah, sikur të kishte qenë ajo (vdekja e parë) mbarim i amshueshëm për mua. Pasuria ime nuk më bëri fare dobi. U hoq prej meje çdo kompetencë imja. U thuhet zëbanive: Kape-ni atë, vërvani prangat! Pastaj atë futeni në xhehenem. Mandej, lidheni atë me një zinxhir të gjatë shtatëdhjetë kute. Pse ai ka qenë që nuk e besoi Allahun e madhëruar. Ai nuk nxiste për t'i ushqyer të varfrit. Ai sot nuk ka këtu ndonjë mik. As ushqim tjetër përveç të të shpëlarave. Që atë nuk e ha kush pos mëkatarëve". (El-Hakka, 25-37); "Dhe atë ditë sillt xhehenemi, e atëherë njeriut i bie në mend e prej nga atij përkujtimi? E tho-

të: "Ah, i gori unë, sikur të isha parapërgatitur për jetën time". (El-Fexhr, 23,24)

Bukuritë të cilat do t'i hasin besimtarët në xhenet, jobesimtarëve u sjellin vuajtje në shkallë edhe më të lartë kur shohin dallimin e paparashikueshëm mes vendbanimit të besimtarëve dhe të tyre. Kur'ani qartazi përshkruan dallimin mes banorëve të xhenetit dhe atyre të xhehenemit. Pamjen e banorëve të xhehenemit Kur'ani e përshkruan në këtë mënyrë:

"Shikimet e tyre janë të përlulura dhe ata i kaplon poshtërimi, kur dihet se ata kanë qenë të ftuar të bëjnë sexhde sa ishin të shëndoshë (e ata talleshin)." (El-Kalem,43); "Atë ditë ka fytyra edhe të vrazhda". (El-Kijame,24)

Përkundër kësaj, fytyrat e banorëve të xhenetit përshkruhen në mënyrën që

vijon: "Atë ditë do të ketë fytyra të shndritura. Të buzëqeshura e të gëzuara". (Abese,38)

Jobesimtarët nuk do të kenë tjetër ushqim pos ujë valë, qelb, ferra dhe fruta të pemës zekum. Besimtarët do të kenë mjaltë dhe qumësht të cilat në ujëvarë do të rrjedhin, gota të mbushura me pije të shijshme, gjitha llojet e pemëve dhe gjithçka që dëshirojnë. Një ajet përshkruan ushqimin e banorëve të xhenetit: "Shembulli i xhenetit, i cili u është premtuar atyre që janë të ruajtur (të devotshëm), në të cilin ka lumenj me ujë të mirë për pije, lumenj nga qumështi, me shije të paprishur, lumenj nga vera e shijshme për njerëz, lumenj nga mjalti i kulluar, ata kanë aty edhe gjithfarë lloj pemësh, kanë edhe falje nga Zoti i tyre, (a është i njëjtë) si ai që është përgjithmonë në zjarr dhe u shuhet etja me ujë valë që u copëton zorrët e tyre?" (Muhamed,15)

Shihet qartazi se këto dy vendbanime nuk kanë asgjë të përbashkët. Jobesimtarët do të kenë ushqim të ndyrë, sa që ai as që mund t'ua shuaj as etjen as urinë. Do t'u nënshtrohen vuajtjeve të tmerrshme, vazhdimisht do të fërgohen në zjarr, e plagët asnjëherë nuk u dregëzohen. Nga këto lëndime lëkura do t'u bie e

Allahu xh.sh. do ta ripërtërij që përsëri t'i nënshtrohen të njëjtës vuajtje e ata vazhdimisht luten për ndihmë dhe për pak freski.

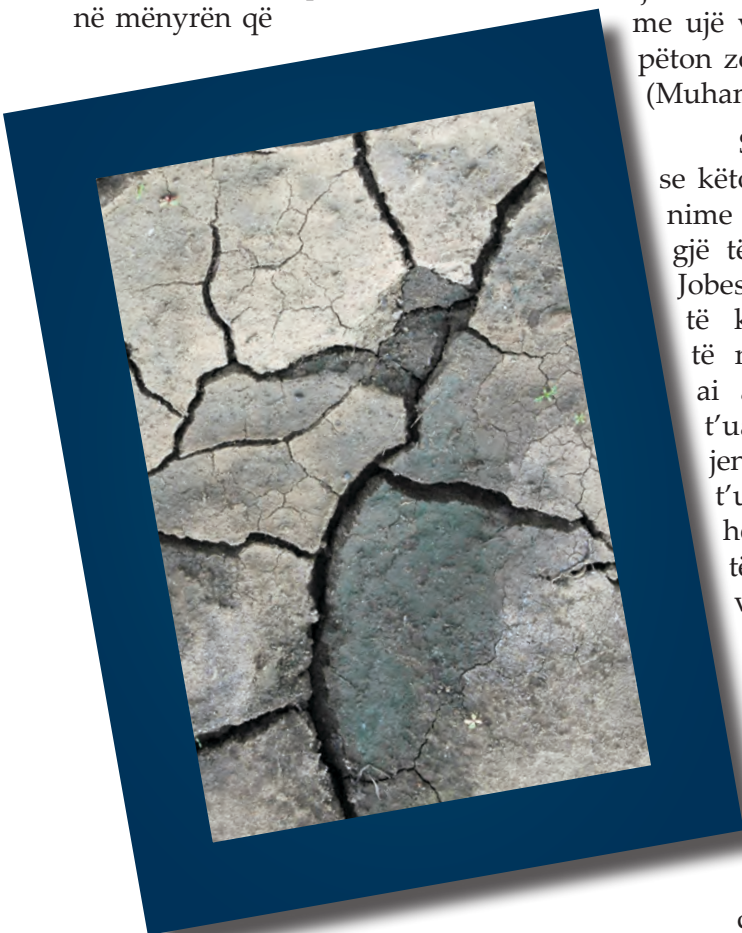
Ata do t'i shohin banorët e xhenetit se si rrinë nën hije dhe si dëfrehen me të mirat e bekuarra me të cilat Allahu xh.sh. i ka mbuluar, kurse jobesimtarët do t'i lusin besimtarët që t'u japin diç nga ajo e mirë. Kur'ani këtë gjendje e përshkruan kështu: "Banuesit e zjarrit i thërrasin (dhe i lusin) ata të xhenetit (duke ju thënë): "Na jepni nga uji apo nga ajo që u ka furnizuar Allahu! Ata (në xhenet) thonë: "Allahu i ka ndaluar që të dyja këto për jobesimtarët". (El-A'raf,50)

Në lutjet e jobesimtarëve kurrën e kurrës nuk do të ketë përgjigje.

"...Ne kemi përgatitur për jobesimtarët zjarr që muret e tij (të flakës) i rrethojnë ata, e nëse kërkojnë shpëtim, ndihmohen me një ujë si katran që përzhit fytyrat. E shëmtuar është ajo pije, e vend i keq është ai". (El-Kehf,2)

Xhenetlinjtë do të kenë veshjen më të bukur nga mëndafshi, etj, dhe zbukurimin me argjend e ar. E veshja e xhehenemlinjëve do të jetë nga katrani, ata do të ngujohen në pranga dhe do të sillen e vendosen pas grilave të xhehenemit dhe ky vendqëndrim do të jetë në shtrat të zjarrit. Me një fjalë, si do që të jetë, jobesimtarët vendqëndrimin e kanë në xhehenem.

Besimtarët do të jetojnë, do të dëfrehen dhe bëjnë ahengje në pallate ku si veshja ashtu edhe orenditë do të jenë të stolisura. Fjala e Allahut xh.sh., vërteton se besimtarët në xhenet do të kenë gjithçka që ua do zemra.

“...Kurse ata që besuan dhe bënë vepra të mira, do të jenë në kopshtet e xheneteve dhe ata kanë te Zoti i tyre çka të dëshirojnë: e kjo është ajo dhuntia e madhe”. (Esh-Shura, 22); “Po Allahu i ruajti prej sherrit të asaj dite dhe u dhuroi shkëlqim në fytyra e gëzim të madh”. (El-Insan,11)

Jobesimtarët po të ishin sjellë në mënyrë të sinqertë, dinjitoze dhe ndërgjegjshëm në këtë botë dhe t’i kishin pasuar udhëzimet e Allahut, kurrë nuk do të përjetonin vuajtje të këtilla. Pikërisht kjo informatë është shkaku më i madh për pendimin e jobesimtarëve. Kur’ani vështirësinë dhe pendimin e tyre e përshkruan si një gjendje dëshpërimi për shkak të së cilës ata do të orvaten të dalin nga ajo gjendje, mirëpo pasojë e një akti të tillë, do të jetë vetëm mundimi i mëtejshëm:

“Sa herë që përpiqen të dalin prej tij nga vuajtjet e padurueshme, kthehen me dhunë në të përsëri (u thuhet): “Vuani dënimin me djegie!” (El-Haxh,22)

Ajo është ashtu me që xhehenemi është vend pa kthim. Aty më pendimi nuk mund t’i ndihmojë askujt dhe nuk do të ketë kurrfarë kuptimi. Në momentin e vdekjes, melekët ua bëjnë me dije jobesimtarëve se asnjëherë më nuk do t’u ndodhë ndonjë e mirë:

“Për kriminelët atë ditë kur i shohin engjëjt, nuk ka gëzim, sepse ata (engjëjt) u thonë: “Është e ndaluar çdo e mirë (apo xheneti është haram për ju)” (El-Furkan,22)

Jobesimtarët do t’i mbajë shpresa se në xhehenem do të zhduken në tërësi dhe që në atë mënyrë t’i ikin dënimin të

përmotshëm, për një gjë të tillë vazhdimisht do ta lusin Allahun xh.sh. që t’i mbysë, por Ai nuk ua pranon lutjen dhe vuajtja e tyre zgjatë për mot e jetë. Ata kanë pasur në disponim një jetë të tërë për të pranuar të vërtetën, t’i kthehen asaj dhe ta bëjnë jetën në Fe, megjithatë ata i kanë injoruar faktet e të përkujtuarit dhe me vetëdije e qëllimisht ja kanë kthyer shpinën të vërtetës. Prandaj do të marrin përgjigjen si vijon:

“Tash mos kërkoni vetëm njëherë shkatërrimin, po atë kërkoni shumë herë”. (El-Furkan, 14); “Hyni në të! Për juve është njësoj, bëtë durim ose nuk bëtë. Shpërblehuni vetëm me atë që me veprat tuaja e merituat”. (El-Tur, 16)

Në ajetin 40 të sures El-A’raf përshkruhet mossuksesi i jobesimtarëve me përpjekjen e tyre që t’i shpëtojnë xhehenemit e të vijnë në xhenet. Allahu xh.sh. thotë:

“...dhe nuk do të hyjnë në xhenet deri të kaloj deveja nëpër vrimën e gjilpërës...”. (El-A’raf, 40)

Ata nuk do të marrin përgjigje ose ndihmë nga Allahu xh.sh.:

“Ashtu si i harrove ti argumentet Tona që t’i ofruam, ashtu je i harruar sot”. (Ta-ha,126); “E u thuhet: “Sot po u lëmë të harruar, ashtu sikurse ju e harruat takimin e kësaj dite, vendi juaj është zjarri, për ju nuk ka ndihmëtarë”. (El-Xhathije,34).; “Ata që fenë e tyre e morën tallje e lojë dhe të cilët i mashtroi jeta e dynjasë. Sot, pra, Ne i harrojmë ata sikurse e patën harruar takimin e kësaj dite të tyre dhe sikurse i refuzonin argumentet Tona!” (El-Araf, 51)

Ata do ta lusin Allahun që t’i shpëtojë nga zjarri, e Ai u përgjigjet:

“Heshtni e mos më flisni!” (El-Mu’minun,108)

Jobesimtarët do të dënohen me vuajtje në xhehenem ku do të lihen të merren me veten. Allahu xh.sh. nuk do t’i mëshirojë e as do t’u ofroj ndihmë pos që do t’i zbardhë të gjitha gabimet dhe mëkatet e tyre. Sikur në këtë botë të kërkonin strehim tek Allahu xh.sh., atëherë do të kuptonin se Ai, më së shumti falë, se është më fisniku dhe më i mëshirshmi. Por arritja e njohurisë në atë moment kur e shohin zjarrin e xhehenemit nuk do të ketë kurrfarë kuptimi e as dobie.

Mund të përfundojmë, nga e gjithë ajo që u tha gjer më tani, se Allahu xh.sh. është shumë i mëshirshëm ndaj njerëzve dhe se Ai u është i vetmi mik dhe mbrojtës. Në atë moment, kur mbyllen dyert e xhehenemit, ata gjenden brenda, nuk ekziston kurrfarë rasti për pendim dhe kthim prapa. Kurrën e kurrës nuk do të kenë atë rast që e patën në këtë botë.

Kur’ani e përshkruan rrugën drejt shpëtimit, si vijon:

“Përveç atyre që u penduan, u përmirësuan, iu përmbajtën Allahut (mësimet të Tij) dhe praktikojnë sinqerisht fenë e Allahut. Të tillët do të jenë bashkë me besimtarët, e Allahu ka për t’iu dhënë besimtarëve shpërblim të madh. Çfarë ka Allahu me dënimin tuaj? E falënderuat dhe i besuat? Allahu është mirënjohës i dijshtëm”. (El-Nisa, 147)

A duhet të kërkohet falje?

“O ju që besoni! Kërkohet ndihmë Allahut me durim dhe namaz, pasi padyshim që Allahu është me ata që durojnë.”

(el-Bakare, 153)

Allahu i Lartmardhëruar na ka krijuar në mënyrën më të përkryer, ne gëzojmë një fizik të plotë dhe të rregullt. Megjithëse ekziston një rregull i tillë, nuk mund të themi se njeriu, si qenie njerëzore, është i pagabueshëm. Të mendojmë në një çast se që nga fëmijëria njeriu është vazhdimisht në kërkim dhe gjatë kësaj rruge aspak të lehtë ai haset me vështirësi të ndryshme. Kërkimi i diçkaje buron nga dëshira për të realizuar një kërkesë të tij dhe padyshim që jo gjithmonë këto kërkesa janë të realizueshme.

Njeriu është një qenie që vazhdimisht bashkëvepron me të tjerët dhe si qenie sociale është i detyruar që t'i përshtatet kushteve dhe ambientit ku ai jeton. Nëse ne pranojmë se jemi

të gabueshëm, atëherë duhet të pranojmë edhe faktin tjetër që devijimet në këtë rrugë të gjatë janë të pashmangshme gjë që na çon më pas edhe në gabime të cilat mund të jetë nga më të ndryshmet.

Shumë herë dëgjojmë shprehjen “Gabimi është njerëzor”, ndërkohë që nuk përpiqemi t'i gjejmë përgjigje pyetjes – Sa përpiqemi t'i rregullojmë këto gabime? Pasi në fund të fundit, nëse gabimi është njerëzor dhe i rikoperueshëm, atëherë më rregullimin e këtij e gabimi të kryer bëjmë një gjë mjaft madhore, rregullojmë apo vendosim në një sistem normash një qenie njerëzore dhe duke rregulluar një njeri, pa dashur shohim se kemi rregulluar edhe një shoqëri.

Gjëja e parë që duhet bërë është të përcaktojmë gabimin dhe më pas ta ndreqim. Pra nëse jemi të vetëdijshëm se ajo që kemi bërë është gabim, atëherë të ndalemi dhe të mendojmë se a ka shpëtim nga kjo rrugë e nisur gabim. Në këtë rast, feja jonë e ndritur Islami, padyshim që na jep këshillën e saj të artë, çelësin e çdo gjëje. Ajo na udhëzon për të kërkuar atë që në gjuhën e Islamit quhet “Tevbe” apo “Pendimi” Dhe kështu hapi i parë që duhet të ndjekë njeriu për të korrigjuar veten dhe për të shkuar drejt mirësisë, është të pendohet për gabimin e bërë. Kjo gjë lidhet natyrisht me gjendjen shpirtërore të individit. Kur themi se njeriu duhet të krijojë vetëdijen e tij në lidhje me gabimin e bërë, ai në këtë rast duhet të ndërjegjëso-

het dhe të kultivojë në zemrën dhe shpirtin e tij një vullnet të tillë që të mos bëjë hap mbrapa në vendimin e marrë, por të ecë me hapa të sigurtë në rrugën e drejtë.

Shpeshherë pendohe mi për diçka dhe përsëri në rrugë e sipër biem në grackën e atij gabimi. Atëherë ajo që duhet bërë si hap i dytë është pikërisht forcimi i zemrës dhe shpirtit tonë duke u lidhur përherë me Krijuesin e gjithësisë. Njeriu për nga natyra është një qenie e brishtë dhe rrëshqet lehtë nga shumë erëra të kohës dhe, mbi të gjitha, shumë herë njeriu tregohet edhe mosmirënjohës ndaj dhuntive dhe mirësive të Allahut të Lartë. Prandaj që njeriu të fitojë sigurinë në vetvete, të fitojë qetësinë shpirtërore dhe të jetë në gjendje të përballojë sfida të ndryshme, duhet të lidhet me Zotin në çdo moment duke i shprehur pendimin e tij

për gabimin e bërë dhe duke iu lutur përherë vetëm me pendim. Prandaj një armë mjaft e mirë në këtë rast është falja e namazit. Pasi me faljen e namazit ne jo vetëm i drejtohe mi Krijuesit tonë, por i përulemi Atij duke kërkuar falje për gabimet që bëjmë. Nga ana tjetër me anë të namazit në fitojmë qetësi shpirtërore duke kultivuar edhe vullnetin tonë për gjërat që kryejmë. Është një fatmirësi e madhe që njeriu të kërkojë dhe të gjejë mbështetje diku dhe këtë më mirë se e gjen tek Krijuesi i tij, nuk mund ta gjejë askund tjetër. Me të vërtetë që, të gjithë kemi familjen tonë, shoqërinë që na rrethon, por kur mendojmë se njeriu është qenie e gabueshme, atëherë si mund të kërkohe mi ndihmë nga një individ që është i gabueshëm dhe që vetë bie lehtë në gabime? Prandaj njeriu mbështetjen themelore në çdo punë e merr vetëm nga Allahu i Lartë dhe vetëm Atij i drejtohe mi si në raste gëzimesh ashtu edhe në momente të vështira.

Kështu çdo njeri në këtë botë është krijuar në atë mënyrë që botëkuptimi i tij nuk përfshin çdo hapësirë apo fushë të jetës dhe si i tillë njeriu nuk mund të jetë në gjendje të konceptojë çdo gjë në këtë jetë. Për këtë arsye duke qenë i pafuqishëm për zgjidhjen e shumë problemeve jetësore është i detyruar që të kërkojë mbështetje te një forcë krijuese më e madhe dhe kjo fuqi krijuese nuk mund të jetë tjetër veç Krijuesit të gjithësisë, Allahut të Lartmadhëruar.

Me të vërtetë, a pendohe mi në jetën e përditshme për gabimet që bëjmë dhe ajo që është më e rëndësishme, a kërkojmë falje? Të kërkohe mi falje për diçka nuk është asnjëherë një ulje e personalitetit individual apo

një humbje vlerash kulturore, përkundrazi të kërkohe mi falje do të thotë t'i japësh vetes më shumë vlera se ç'ke në të vërtetë dhe të formosh një personalitet akoma edhe më të fuqishëm pasi mos të harrojmë se kërkitimi i faljes na çon edhe në fitimin e një zemre më shumë. Të fitosh një zemër do të thotë të përmi-rësosh një karakter dhe si rrjedhojë të formosh një shoqëri të re me individë të moralshëm, pasi në fund të fundit falja është edhe një shprehje e etikës dhe një morali të mirë. Kërkitimi i faljes është një obligim dhe domosdoshmëri për çdo njeri, pa dallim posti apo race. Pra nuk është vetëm njeriu i thjeshtë ai që duhet të kërkojë falje para dikujt e për më tepër para Zotit Krijues, por janë edhe drejtuesit e institucioneve të ndryshme deri në instancat më të larta që e kanë për detyrë të kërkojnë falje dhe të pendohen. Në një hadith Pejgamberi (a.s) thotë: **"Kush nuk kërkon falje, merr një gjynah të madh".**

Një besimtar i mirë është ai që me gjuhën dhe formimin e tij, bën për vete një besimtar tjetër dhe kështu i tregon edhe rrugën e duhur. Një besimtar i mirë di të reagojë ndaj situatave të ndryshme dhe nuk revoltohet, përkundrazi gjërat i merr me gjakftohtësi për të gjetur zgjidhjen e tyre. Këtë e bën padyshim se ka mbështetjen e përhershme te Allahu i Lartë dhe se është një njeri që pendohet dhe kërkon falje për gabimet e bëra.

Çfarë humb ai që gjen Allahun?

Çfarë fiton ai që e humb Atë?

Kush gjen Allahun gjen çdo gjë, ndërsa kush nuk e gjen Atë, nuk gjen asgjë.

Një besimtar i mirë është ai që me gjuhën dhe formimin e tij, bën për vete një besimtar tjetër dhe kështu i tregon edhe rrugën e duhur. Një besimtar i mirë di të reagojë ndaj situatave të ndryshme dhe nuk revoltohet, përkundrazi gjërat i merr me gjakftohtësi për të gjetur zgjidhjen e tyre.

Ebu Jusuf

Ebu Jusuf Ja'kub b. Ibrahim b. Habib b. Sa'd el- Kufi (v. 182 / 798)

Nxënësi i dalluar i Ebu Hanifes

Jurist i njohur i kohës

Kryegjyqtari i parë

Lindi në Kufe në vitin 113 / 731 Gjyshi i Ebu Jusufit ka qenë sahabe në kohën e Profetit. Meqenëse ishte në moshë të vogël, nuk u lejua të merrte pjesë në Luftën e Uhudit. Në moshë të re mori pjesë në Luftën e Hendekut. Trans-

meto - het se Pejgamberi ynë ka bërë dua si për të ashtu edhe për rrethin e tij farefisnor. Kufe në kohën e halifatit të Aliut luajti një rol të rëndësishëm në jetën politike dhe sociale duke u bërë në të njëjtën kohë edhe një qendër shkencore. Në formimin e personalitetit të Ebu Jusufit përveç aftësive dhe dëshirave të tij një rol të madh luajti edhe atmosfera në të cilën ai u rrit. Ebu Jusufi u rrit në një familje të varfër me shumë fëmijë.

Sipas burimeve, thuhet se Ebu Jusufi kaloi një fëmijëri dhe rini mjaft të vështirë Ai u detyrua që të punonte që në moshë të vogël për të ndihmuar familjen. Ai mori mësim nga shumë dijetarë të shquar të asaj kohe. Duke filluar që nga mësuesi i tij Ebu Hanife dhe më pas Ibn Ebu Lejla, Ebu Is'hak esh-Shejbani etj. Pasi mori njohuritë bazë në shkencat e njohura të asaj kohe dhe veçanërisht në shkencat e hadithit, iu vu më shumë mësimet të Fikhut. Nisur nga ky qëllim, filloi të ndiqte mësimet e Ebu Lejlas Për 9 vite me radhë mësoi jurisprudencën e gjyki-

mit (kaza) dhe Fikhun. Për 17 vite me radhë mori mësim nga mësuesi i tij Ebu Hanife derisa ai vdiq. Pas vdekjes së Ebu Hanifes nuk ka të dhëna se me çfarë u mor Ebu Jusufi për 17 vite me radhë deri sa u bë gjyqtar. Në kohën e Abbasive halifit Mehdi Bil-lah shpërngulet me familje në Bagdat për shkak të problemeve ekonomike familjare. Këtu njihet me halifin dhe sipas të dhënave në disa burime, në vitin 166 (782) u emërua në detyrën e gjyqtarit. Më pas, në vend të tij u emërua i biri Jusufi që erdhi atje me Musa el-Hadi, i cili ishte emëruar si prefekt në Xhyrxhan. Pas vdekjes së Mehdiut me emërimin e Hadit si prefekt në Bagdad, edhe Ebu Jusufi u kthye atje duke vazhduar detyrën e gjyqtarit. Edhe halifi Harun Reshidi e la në detyrën e tij dhe për herë të parë në kohën e tij, me krijimin e “Kryegjyqtarisë” u hodh një hap mjaft i rëndësishëm në formimin e një njësie të vetme në drejtësinë e gjykimit dhe në zbatimin e saj. Edhe Ebu Jusufi pati marrë titullin kryegjyqtari i parë i Historisë së gjykimit Islam. Ai gjithashtu është njohur dhe përkujtuar edhe si “Kryegjyqtari i botës” meqenëse kishte të drejtën e emërimit

në zona të ndryshme të gjithë gjyqtarëve në kohën e Abbasive. Sipas Makrizit, pas ardhjes në këtë post të Ebu Jusufit në Irak, Horosan, Sham dhe Egjipt nuk bëheshin emërimet në postet e gjyqtarëve pa miratimin e Ebu Jusufit. Nga shoku i tij Bishr b Velid el-Kindi mësohet se Ebu Jusufi, deri në fund të jetës, qëndroi në këtë detyrë dhe më 26 Prill 798 5 Rebiulevel ai ndërroi jetë në moshën 69 vjeçare në Bagdad. Namazin e xhenazes ia fail vetë Harunreshidi i cili e shoqëroi më pas deri në varreza me familjarët e tjerë. Varri i tij ndodhet në zonën Kazimije të Bagdadit, ngjitur me Turben Kazimejn pranë xhamisë që mban edhe emrin e tij.

Si bashkëkohorët ashtu edhe dijetarët e kohëve të ndryshme e vlerësojnë shumë Ebu Jusufin për nga dija, intelektualiteti, etika dhe karakteri i fortë. Ebu Jusufi kishte një inteligjencë

Ebu Jusufi njihet si njeri i virtytshëm. Ai kujtonte ditët e vështira që kishte kaluar në fëmijëri dhe për këtë ndihmonte edhe njerëzit në nevojë.

mjaft të zhvilluar dhe një kujtesë mjaft të fortë. Transmetohet se ai me një të dëgjuar pati mësuar përmendësh 50-60 hadithe. Sipas një gojëdhëne nga nxënësit e Ebu Hanifes Hasan b Zijad el-Lu’lu, tregohet se Ebu Jusufi ishte sëmure gjatë një udhëtimi në Haxh, ndërkohë që Sufjan bin Ujejne i kishte shkuar për vizitë, megjithëse gjëndjen në të cilën ndodhej, lodhjen dhe sëmurdjen kishte mësuar prej tij 40 hadithe dhe këto më pas ua kishte dhënë për t’i shkruar të pranishmëve. Në atë kohë, kur filloi të takohej më nga afër me njerëzit e shtetit, ministri i Harun Reshidit i

thotë se nuk i dinte “ejjamu’l arab” dhe për këtë nuk arrinte ta bënte të plotë bisedën me sulltanët e tjerë dhe për këtë arsye Ebu Jusufi punoi në shtëpi për një muaj në lidhje me këtë temë dhe si rezultat njohuritë e fituara i habitën tej mase të pranishmit. Në ato kohë kur ishte nxënës, i A’mesh-it mësuesi i tij ishte habitur nga përgjigja e një pyetjes që i kishte bërë dhe kur e kishte pyetur se nga e dinte atë përgjigje ai i ishte shprehur se e kishte mësuar nga një hadith dhe më pas mësuesi kishte vazhduar: - Unë e kam ditur këtë hadith atëherë kur ti as që kishe filluar të vije në këtë jetë, por komentimin vetëm tani e mësova. (Muhamed b Hasan el-Haxhvi, 1, 433 – 434)

Ebu Jusufi njihet si njeri i virtytshëm. Ai kujtonte ditët e vështira që kishte kaluar në fëmijëri dhe për këtë ndihmonte edhe njerëzit në nevojë.

Thuhet se pas vdekjes e pati lënë amanet t’i linte nga njëqind mijë dinarë Mekës, Medinës, Kufes dhe Bagdadit. Ebu Jusufi kishte një autoritet dhe seriozitet në halifat dhe rrethin e tij dhe gjithashtu kishte edhe një pasuri të madhe. Sipas kërkesave të drejtuesve jepte edhe fetva të ndryshme duke fituar prestigj edhe në këtë drejtim.

Ebu Jusufi nuk është marrë thjeshtë vetëm me Fikh dhe Hadith. Ai, në atë kohë, ishte i njohur edhe si dijetar i Tefsirit, Sijerit, Megazi dhe Ejjamu’l Arab.

Ixhtihad: Nëse ixhtihad do të thotë që çështjet e kohës bëjnë të gjitha përpjekjet për të nxjerrë në pah dispozitat e sheriatit (ahkamu sher’ijje) dhe kushti i vetëm i saj është të dihet Kurani në aspektin fetar dhe moral, të dihet suneti në aspektin e tekstit dhe të senedit si dhe çështjet e shqyrtuara në grup dhe metodën krahasuese, Ebu Jusufi është një muxhtehid i pavarur dhe në të njëjtën kohë një nga anëtarët më të përzgjedhur të fikhut që ushtrojnë aktivi-

tetin e tyre në Kufe në kryesinë e Ebu Hanifes. Ebu Jusufi, për 17 vjet me radhë, ka marrë pjesë në mënyrë të vazhdueshme si anëtar i këtij grupi. Ai ishte cilësuar nga vetë Ebu Hanifeja si “njeriu më i ditur në botë” (Kevseri, Husnu’l Tekadi, fq 27-28) Metoda që ka përdorur ai në ixhtihad nuk gjëndet në ndonjë libër metodik. Në disa burime tregohet se Ebu Jusufi bënte një dua të tillë: “Zoti im! Ti e di se për parimet e çdo hadithi fillimisht kam parë në librin tënd dhe nëse aty kam gjetur ndonjë zgjidhje e kam zbatuar menjëherë. Nëse nuk e kam gjetur kam parë në Synetin e pejgamberit (a.s) Nëse edhe aty nuk kam gjetur gjë atëherë kam parë tek fjalët e sahabëve (Mahmud Matlub, fq 129)

Vendi i tij në lëmin e fikhut: Fillimisht nxënës i Ebu Lejlas dhe më pas i Ebu Hanifes, por është ndikuar shumë nga Ebu Hanifja. Asnjëherë nuk ka qëndruar i ngurtë për shkak të metodës që ka ndjekur në mësimet e marra që mundësuan edhe edukimin e tij dhe për shkak të aftësive të tij personale ai i ka shprehur hapur dhe qartë idetë dhe mendimet e tij, bile ka patur raste që ka bërë

edhe rolin e opozitës ndaj mendimeve të mësuesit të tij Ebu Hanifes. Edhe më pas gjatë jetës së tij duken qartë dallimet në të menduar dhe gjykuar mes njëri-tjetrit. Që nga periudha e pare, në literaturën e fikhut të Hanefive i jepet një vend i rëndësishëm dallimeve ideore në lidhje me parimet e medhhebit. Këtu flitet për qindra çështje të cilat Ebu Jusuf me apo pa Imam Muhamedin nuk ishte pajtuar me idetë e Ebu Hanifes. Ndërkohë që në medhhebet e tjera të fikhut idetë e ndryshme brenda medhhebit kishin evoluar nga juristët e periudhave të mëvonshme. Kjo çështje në medhhebin Hanefi ishte formuluar nga nxënësit e tij Ebu Jusuf, Imam Muhamedi dhe Zufer. Kjo ishte edhe arsyeja që në pasqyrimin e ideve të doktrinave në medhhebin Hanefi padyshim që Ebu Jusufi ka luajtur një rol të rëndësishëm.

Kishte disa arsye që Ebu Jusufi i vlerësonte ndryshe disa mendime në dallim me Ebu Hanifen: psh ai kishte zhvilluar shumë takime me dijetarë të hadithit, kishte marrë prej tyre shumë hadithe. Ebu Jusufi mësimin e haditheve e kishte filluar para se të merrej me fikhun. Ai i mësoi mjaft lehtë

hadithet përmendësh në sajë të aftësive të tij dhe nuk hasi vështirësi në konceptimin e kuptimeve të tyre. Prandaj Ebu Jusufi ka qenë imami më i lidhur me hadithet në ekolin re'j. (Dhehebi, Tezkiretu'l huffaz, 1, 293) Gjithashtu udhëtimet e tij me Harunreshidin, vizita e tij në Medinë gjatë këtij udhëtimi dhe takimi me Malik bin Enes, marrja e disa haditheve prej tij dhe debatet në lidhje me çështjet e fikhut kanë influencuar në ndryshimin e disa mendimeve të Ebu Jusufit.

Një tjetër arsye që Ebu Jusufi mendonte ndryshe nga Ebu Hanifeja ishte se ai fillimisht ishte gjyqtar dhe më pas kryegjyqtar. Kjo detyrë i kishte dhënë një përvojë mjaft të madhe Ebu Jusufit. Nga ana tjetër fakti që Ebu Jusufi ishte edhe kryegjyqtar meqenëse ai kishte të drejtën e vendimmarrjes në emërimin e gjyqtarëve dhe duke qenë se ai emëronte më shumë gjyqtarë të medhhebit Hanefi, bëri që të rritej më shumë interesi ndaj këtij medhhebi, kështu ai luajti një rol parësor në zhvillimin dhe përhapjen e këtij medhhebi.

Ebu Jusufi herë pas here merrte pjesë edhe në debatet

që bëheshin në lëmin e Akaidit dhe të Kelamit dhe në lidhje me këto çështje të diskutuara në atë periudhë ka mbajtur më tepër një qëndrim selefist.

Veprat:

1. Kitabu'l Haraxh. Një nga veprat më të rëndësishme të shkruara në fushën e jurisprudencës financiare në historinë e fikhut Islam. Është një vepër e shkruar me qëllim për të paraqitur një pasqyrë të politikës ekonomike të shtetit. Në të përfshihen të dhëna në lidhje me çështje fetare dhe sociale.

2. Ihtilafu Ebi Hanife ve Ibni Ebi Lejla. Në këtë vepër trajtohen temat që kanë të bëjnë me ihtilafin e Ebu Hanifes dhe të Ebu Lejlës.

3. Kitabu'r-Red ale's-Sijeri'l Evza

4. Kitabu'l Athar. Në të janë përfshirë disa hadithe dhe mendime në lidhje me Fikhun që ka transmetuar i biri i Ebu Jusufit nëpërmjet babait të tij nga Ebu Hanifeja. duke u bërë kështu një pjesë e veçantë e Ebu Hanifes. Në të ka rregulla të abdestit, gusulit etj.

TEVBE

Kuptimi leksikor i termit “tevbe” rrjedh nga folja tabe- jetubu qe do te thote kthim pas. Ndërsa si term fetar ka kuptimin heqje dorë nga mohimi, kthim e bindje e plotë te Allahu xh.sh.

Pendimi më i mirë është largimi nga mohimi i Allahut xh.sh.

Allahu xh.sh. thotë: “Thuaju mohuesve se, nëse ata pendohen, Allahu xh.sh. do t’ju fal gjynahet e bëra”.

Më pas renditet pendimi ndaj gjynaheve të mëdha, dhe më së fundi pendimi për gjynahet e vogla.

Çdo njeri duhet të pendohet duke u mbështetur vetëm te Allahu.

Kushtet e pendimit:

Nëse robi ka kryer një gjynah që është vetëm midis tij dhe Allahut xh.sh., atëherë janë tre kushte për pendimin e tij.

1- Te heqë dorë përfundimisht nga gjynahet e kryera.

2- Të pendohet me sinqeritet duke e ndier thellë në zemër.

3- Të mundohet që mos t’ju kthehet kurrë më gjynaheve të kryera më parë prej tij.

Sikur një nga këto kushte të mbetet pa u plotësuar, pendimi i njeriut nuk pranohet.

Nëse me gjynahun e kryer i është bërë padrejtësi personave të tjerë, atëherë pendimi duhet të plotësohet edhe me një kusht të katërt, përkrah tre kushteve që përmendëm më sipër, i cili është të kërkohet falje ndaj personave qe u është bërë padrejtësi në mënyrë që ata të na falin.

Çdo njeri duhet të pendohet për gjynahet që kryen, por njëkohësisht, ashtu siç kërkon falje te Allahu xh.sh, duhet të kërkohet falje edhe ndaj personave të tjerë ndaj të cilëve nga pakuj-

desia mund t’ju ketë bërë padrejtësi. Sipas Kur’anit, synetit dhe mendimeve të dijetarëve të shumtë, pendimi është farz për të gjithë besimtarët.

“ O besimtarë, pendohuni të gjithë së bashku te Allahu se vetëm kështu ju mund të gjeni shpëtim” (Nur: 31)

“ Kërkoni falje nga Zoti juaj dhe pendohuni” (Hud/3)

“O besimtarë pendohuni me sinqeritet te Allahu (xh.sh.)” (Tahrim/4)

Përveç këtyre ajeteve kurane, Allahu në shumë ajete të tjera i fton të gjithë robërit e Tij të pendohen dhe u tregon atyre mirësitë me të cilat do të shpërblehen. Njëkohësisht edhe më i dashuri i njerëzimit profeti Muhamed (a.s.) na jep sihariqe të shumta për ata që pendohen:

Transmetohet nga Ebu Hurejre (r.a) : “E dëgjova të dërguarin e Allahut duke thënë: Unë

kërkoj falje nga Zoti dhe pendohem më shumë se 70 herë në ditë”.

Trasmetohet nga Enes b. Malik : Profeti Muhamed (a.s.) ka thënë: “Kur robi pendohet për gjynahet e bëra, gëzimi i Allahut është shumë më i madh se gëzimi i atij udhëtarit që në mes të shkretëtirës i humbet deveja me të gjitha ushqimet dhe gjërat e nevojshme, dhe ashtu i pashpresë endet nëpër shkretëtirë i rraskapitur kur papritmas i del deveja përpara dhe atëherë atij i largohet trishtimi dhe mërzia”.

Mëshira e Allahut (xh.sh) është aq e madhe dhe e gjerë, saqë është e vështirë të perceptohet dhe të konceptohet.

Pa dyshim që Allahu nuk ka nevoje kurrësi për pendimin tonë por Ai dëshiron të fal dhe të jetë bujar me ne. Allahu nuk dëshiron t’i ndëshkojë robërit e Tij, por t’i falë ata. Ne një hadith kudsî që trasmetohet nga Enes b. Malik, Allahu thotë: “O bir i Ademit, për gjynahet e kryera ti kishe shprese te Unë për faljen e tyre dhe Unë t’i fala.

O bir i Ademit, nëse gjynahet e tua do të jenë aq shume sa të arrijnë deri në qiell, nëse ti pendohesh, Unë t’i fal.

O bir i Ademit, sikur ti të kryesh aq shume gjynahe sa të

mbushin qiellin dhe tokën, por nuk më bën shirk mua, Unë vij te ti me mëshirë dhe falje sa qielli dhe toka”.

Duke u mbështetur në përmbajtjen e këtij hadithi për çdo njeri ka tri çështje

të rëndësishme:

1- Bërja e duasë duke shpresuar pranimin e saj.

2- Duhet të kërkohet falje tek Allahu edhe sikur gjynahet e bëra të jenë aq shumë sa të cekin retë në qiell

3- Qëndrueshmëria në tevhid dhe mosbërja e shirkut. Kush humb tevhidin ka humbur mëshirën dhe faljen e Allahut.

Njeriu i cili dëshiron të bëjë pendim dhe të kthehet te Allahu duhet të marrë abdes dhe të falë 2 rekatë namaz, të ngrejë duart drejt qiellit dhe të kërkojë falje me sinqeritet.

Transmeton Abdullah b. Burejde se: Një mêngjes profeti (a. s.) u ngrit dhe e thirri Bilalin (r.a) të cilit i tha: “O Bilal, çfarë vepre ke bërë që arrite të dalësh përpara meje në xhenet? Mbrëmë ne ëndërr hyra në xhenet dhe dëgjova hapat e tua përpa-

ra meje.

Bilali i tha: O i dërguari i Allahut, sa herë që bëj ndonjë gjynah, kërkoj falje te Allahu dhe fal dy rekatë namaz, si dhe mundohem që të mos eci kurrë mbi tokë pa abdes.”

Nëse njeriu do ta ketë të vështirë ta bënte këtë përherë, atëherë të pendohet vazhdimisht me zemrën dhe gojën e tij.

Një nga këshillat që Llukmani (a.s) i jepte të birit të tij ishte. “Biri im! Mësoje gjuhën tende me “Allahummegfirli”, sepse Allahu nuk e kthen bosh kurrë atë që i lutet Atij”.

Si përfundim e lusim Allahun t’i pranojë duatë dhe pendimet tona ashtu siç pranoi duatë dhe pendimet e prijësve dhe udhërrëfyesve tanë... Amin!...

ROLI I FESE NE FUSHEN E PSIKIATRISE

Eshtë tani më e qartë se sistemi shekullar bashkëkohor nuk ka pasur sukses që të shërojë në mënyrë adekuate ata të cilët tani më janë bërë të varur. Është fakt që në pjesën 'më moderne' të planetit tonë numri i varësve të rinj nga dita në ditë rritet, dhe që pushtetet dhe organizatat shëndetësore dhe entet e këtyre vendeve nuk gjejnë mënyrë si t'i shërojnë varësit e drogës. Ata të cilët gjoja janë shëruar nga varshmëria e tyre, bile momentalisht, në një përqindje të madhe rikthehen në vesin e vjetër.

Bile edhe vendet e zhvilluara me organizim të lartë të shërbimit shëndetësor nuk disponojnë më kura precize për përhapjen e varshmërisë nga substancat psikoaktive, kështu që shërimi për varshmëria për drogën zakonisht merren me rezervë të madhe. Por, ajo që është mjaft e sigurtë është që numri i varësve në vendet e zhvilluara siç janë SHBA dhe vendet e unionit Evropian është në rritje të vazhdueshme. Sipas disa shënimeve në SHBA në vitin 1960 kanë qenë 45.000 varës, ndërsa në vitin 1972, 560.000 varës nga droga; në vitin 1996 mbi 500.000 varës vetëm nga heroina. Vetëm në vitin 1998 paraqiten 149.000 varës të rinj nga heroina prej të cilëve afro 80% kanë qenë nën moshën 26 vjeçare. Vetëm në SHBA numri i varësve dhe atyre që (keq)përdorin droga të ndryshme dhe substanca psikoaktive nga 14.500.000 në vitin 2000 rritet në 16.600.000 në vitin 2001. Momentalisht në SHBA sipas disa statistikave ka afro 20.000.000 varës nga droga dhe alkooli prej të cilëve afro 2.000.000 varës nga kokaina.

Situata nuk është fare më e mirë

as në vendet e unionit Evropian ku vetëm nga të ashtuquajturat drogë të rëna, marrin 7000 jetë në vjet, ndërsa numri i konsumuesve vazhdimisht rritet.

Edhe indikacionet më të dobëta që Perëndimi, duke u shërbyer me të arriturat e 'psikologjisë bashkëkohore' arrin të ndalë rritjen e numrit të narkomanëve janë pikëpyetje dhe kundërthënëse.

Meqë modelet shekulare terapeutike dhe rehabilituese nuk dhënë sukses të dëshiruar në luftë kundër drogës dhe varësisë, njeriut, të sotëm e veçanërisht myslimanit, nuk i mbetet asgjë vetëm të kërkojë strehim në fe.

Është e çuditshme që në kohën kur folur në gjuhë popullore për të ashtuquajturin islam të inspiruar me fundamentalizëm dhe terrorizëm fare pak në mesin e punëtorëve social terapeutik aktiv flet, e aq më pak shfrytëzon potencialin e motivuar pozitivisht, edukues, parandalues dhe terapike të cilin e bartë me vete islami pishtar, mënyrë e jetës dhe fe. Në fund edhe vet i Dërguari i Allahut i fundit, Muhammedi s.a.v.s. erdhi të përsosë moralin e njerëzve që në mes tjerave nënkupton modifikimin e veseve të tyre të dëmshme dhe traditave. Këto ndryshime para se gjithash kanë qenë të bazuara në fuqin e fesë dhe besimit, dhe në mbështetje për këtë flet edhe fakti që pjesa e kaptinave mekase të Kur'anit kanë qenë e fokusuar në ndërtimin e fesë së fuqishme të myslimanët e parë, ndërsa ka përmbajtur pak ose aspak, rregullative ligjore të cilat kanë kërkuar nga besimtari që t'i praktikojë apo të shmangët, nga disa gjëra.

Ato erdhën tek më vonë, kur

myslimanët e parë ishin 'shpirtërisht, moralisht dhe psikikisht' të gatshëm për kryerjen e obligimeve fetare.

Siç kemi parë, problemi i psikoterapisë bashkëkohore është si nga brenda me e motivuar varësin aktiv dhe potencial të drogës në lërjen e kësaj praktike. Islami këtë problem e ka zgjidhur thjeshtë dhe efikas.

Në mësimin islam vend të veçantë zënë besimi (imani) i cili paraqet fuqinë themelore motivuese në islam. esenca e imanit nuk është në deklarimin e thatë të të besimit, as në kryerjen formale të rregullave fetare apo në njohjen e parimeve themelore të islamit.

Imani (besimi i sinqertë) i shërbën besimtarit si kontrollues i veprimeve të vetëdijshme. Mënyra se si ai do t'i kënaqë nevojat e tij fiziologjike më elementare p.sh. direkt është e përcaktuar me fuqinë e imanit të tij.

Nga e tërë kjo, përsëri rezulton që potenciali motivues i imanit mund të jetë me rëndësi të madhe për psikologët e sotëm mysliman dhe punëtorët social në luftën kundër narkomanisë, fenomen të cilin islami që qindra vjet më parë e ka karakterizuar si kob i cili shkakton shpirtin, mendjen dhe trupin e individit dhe shoqërisë.

E që me forcën e imanit vërtetë mund t'i kundërvihemi këti moderniteti, mund të vërehet jo vetëm nga shembujt e myslimanit të parë dhe abstinencës së tyre masive ndaj alkoolit, por edhe nga shembujt e shumtë nga e kaluara e afërt nga Perëndimi. Në realitet, me vite amerikanët pa sukses janë përpjekur të zgjidhin problemin e

krimit dhe narkomanisë në kuartet zezake të Harlemit. Pasi që e përshkruan agoninë në të cilën gjindegshin marrësit e drogës në mesin e zezakëve në këtë kuart të Nju Jorkut shkrintari i njohur amerikan, Xhejms Baldwin (James Baldwin) thotë në bestsellerin e tij 'The Fire Next Time' që jeta e këtyre njerëzve pas kalimit të tyre në islam tërësisht ka ndryshuar.

Kryesisht alkoolikët e rëndë dhe narkomanët dhe të burgosurit e mëparshëm, me pranimin e tyre të sinqertë të islamit si mënyrë e jetesës këta njerëz gati brenda natës u bënë qytetarë të pastër dhe moral tek të cilët pa ndihmesën e derdikurshme e zëvendësoi ndjenja e krenarisë dhe qetësisë. Sipas fjalëve të Baldwinit, këtë lloj të ndryshimit nuk kanë arritur ta bëjnë asnjë projekt i mëparshëm i institucioneve vullnetare shtetërore, arsimore dhe psikologjike në Amerikë.

Përvojë të ngjajshme na përcjellë edhe Malcolm X në autobiografinë e tij ku përmend sukses fenomenal të përfaqësuesve të Kombit Islam në shërimin nga varësia e drogës pasi që e pranonin islam. Pasi që ky sukses u prezantua dhe dokumentua në revistën e njohur ame-

rikane 'New York Times', agjensionet shtetërore për përkujdesin social në SHBA nga organizatorët e kësaj feje të kampanjës së motivuar kanë kërkuar ndihmë për përparimin e programeve të tyre rehabilitues.

Shembulli vijues, përveç që ilustron efikasitetin e terapisë shpirtërore islame në shërimin e narkomanisë gjithashtu tregon që fuqia e islamit dhe imanit është e dobishme dhe efikase në rehabilitimin e varësve mysliman pa marrë parasysh në përkatësinë fetare të punëtorit social apo psikologut i cili ndihmon rehabilitimin e tyre. Në realitet psikologu gjerman Karl Shmit (Karl Schmidt) një kohë ka punuar në qendrën për rehabilitimin e varësve nga droga dhe alkooli në Brunei. Pasi që ka shfrytëzuar të gjitha metodat dhe teknikat bashkëkohore të cilat i ka mësuar gjatë ngritjes së tij psikoterapeutike në Angli, ky shkencëtar thotë që vetëm një numër i vogël i varësve u rehabilitua, dhe një përqindje e tyre e madhe më vonë u kthye në shfrytëzimin e narkotikëve. Kur ky psikoterapeut u kujtua dhe në programin rehabilitues për varësit mysliman përveç aktiviteteve fizike futi edhe aktivitetin islam

sikurse namazin, biseda dhe filma të ngërthyer me tematikë fetare, numri i të shënuarve në krahasim me programin e përmendur më lartë ishte shumë më i madh, ndërsa përqindja e atyre që u kthyen në shfrytëzimin e drogës ka qenë shumë më i vogël.

Është interesant por njëkohësisht edhe pikëlluese që kur Shmiti i cili është jomysliman, paraqiti rezultatet e punës së tij në Kongresin Arab të psikiatrisë të mbajtur në Aman në vitin 1987, fjalën e morri një psikiatër arab i vesternizuar, i cili natyrisht bile deklaroi ishte mysliman, me cinizëm e pyeti këtë psikolog se si shkencëtar i trajnuar ka mundur të shfrytëzojë aktivitetet fetare në procesin e tij terapeutik. Me fjalë tjera, si ka mundur të përziejë religjionin dhe shkencën, dy fusha të cilat nuk duhet përzier. Psikologu gjerman atëherë i qetë dhe bindshëm iu përgjigj këtij 'shkencëtar' mysliman: "Unë nuk jam mysliman, por i krishterë. Mirëpo, meqë terapia e orientuar islame ka më shumë sukses në shërimin e myslimanëve se sa teknikat terapeutike shekulare atëherë si të tilla duhet shfrytëzuar pa marrë parasysh a beson dikush në islam apo jo."

Ali Emiri dhe “Poetët e Shkodrës”: Thesari i pazbuluar i poezisë orientale

Pak fjalë për jetën dhe veprimtarinë

Ali Emiri lindi në vitin 1857 në Dijarbekir të Turqisë, në një familje fisnike. Kreu shumë detyra si nëpunës i lartë i shtetit. Është një nga figurat më eminente të filologjisë turke-osmane. Gjithashtu është themeluesi i bibliotekës së parë publike në Turqi. Në gusht të vitit 1896 u caktua inspektor finance në vilajetet e Shkodrës dhe të Janinës.

Ai shquhej edhe për dashurinë dhe zellin e madh për shkencën dhe librat. Një prej punëve të tij më të vlefshme është edhe botimi i kopjeve të veprave që pati rastin të njohë e të shtijë në dorë gjatë udhëtimeve të punës në qytete të ndryshme.

Në parathënien e botimit të veprës Acaibu'l-Letaif ose Hitay Sefaretnamesi (Shënime udhëtimi nga Hitaji) të shkruar nga Hoxha Gijasedin Nakashi, Ali Emiri tregon se materiali i përdorur për këtë botim është kopje e një dorëshkrimi të kësaj vepre të cilën e kishte gjetur në qytetin e Krujës, në Shqipëri.

Gjatë kësaj kohe, teksa ndodhej në Lushnje, atë kohë kaza e Beratit, shkroi libërthrin Ezhar-ı Hakikat (Lulet e të vërtetës), në të cilin mblodhi 220 fjalë të urta dhe këshilla morale, vepër që u botua në vitin 1916 (1334H) në shtypshkronjën Kader në Stamboll.

Disa prej veprave të Ali Emirit njihen vetëm me emër, pasi nuk janë gjetur as sot e kësaj dite. Një prej tyre është edhe libri “Yanya Şairleri” (Poetët e Janinës), i cili sipas autorit ishte rreth 500 apo 600 faqe. Gjetja e kësaj vepre do të hidhte më shumë dritë mbi historinë e kulturës osmane në Vilajetin e Janinës, që përfshinte jugun e Shqipërisë së sotme dhe Çamërinë.

“As më thanë që këtu kishte ndonjë letërsi të kultivuar osmane, e as unë nuk e ndjeva një gjë të tillë” shkruan Ali Emiri kur tregon për takimin e parë me Shkodrën dhe shkodranët. Pasi qëndroi 2-3 muaj në Shkodër, shkoi në Janinë, pastaj erdhi për së dyti në Shkodër. Një ditë, dëgjon një grup hoxhallarësh shkodranë që kishin ardhur ta vizitonin, t’i drejtohen njëri-tjetrit në gjuhën arabe. Pyetjes gjithë habi

se a e njihnin mirë këtë gjuhë, ata iu përgjigjën se njihnin mirë edhe arabishten edhe persishten, siç e kishin njohur edhe të parët e tyre, e i thanë se madje kishte syresh që kishin lënë edhe divanet e tyre në këto gjuhë.

Fjalët e fundit ia shtuan edhe më shumë kureshtjen Ali Emirit dhe iu lut t’i sillnin kopje të këtyre divaneve që të mund t’i hidhte një sy. Lajmi që inspektori nga Stambolli ishte shumë i dhënë pas librave dhe donte të njihet me librat e shkruara në gjuhët e Lindjes, u përhap në të gjithë qytetin. Njerëz të ndryshëm vinin përditë në banesën ku ai qëndronte ato ditë dhe i sillnin kopje të ndryshme librash me poezi, aq sa siç tregon vetë “dhoma ku rrija u shndërrua në një bibliotekë.”

Të dhënat e regjistruara janë vetëm informacioni që mblodhi dhe shënimet e marra nga veprat e ndryshme të një qëndrimi tre mujor të Ali Emirit në Shkodër. Këto ai i botoi kohë më kohë në gazetën “Ikdam”. Nga pohimet e tija nëpër artikujt e botuar, arrihet në përfundimin që të dhënat e tija rreth poetëve të vilajetit të Shkodrës qenë më të shumta nga ato që ai botoi. Kështu teksa flet rreth një poeti të caktuar, ai përmend lidhjet e tij me poetë të tjerë, për të cilët shkruan se do të flasë më vonë.

Në këtë mënyrë, përciptazi ai flet për një nga poetët me famë të Shkodrës, Demirzade Kanber efendinë, i cili i pat kërkuar pashait t’i huante për disa ditë një përmbledhje fetvash të Ali efendiut, dhe

kërkesën ia pat çuar me një poezi 4 strofëshe në gjuhën perse.

Ali Emiri tregon se është takuar gjithashtu me të birin e Et'hem Beut, Ali Riza efendinë i cili kishte qenë kajmekam i Kavajës, atë kohë i dalë në pension. Ali Rizai e kishte humbur dëgjimin, ndaj ishim marrë vesh me shkrim. Ali Emiri i kishte kërkuar të dhëna për poetët e asaj zone dhe Ali Rizai i kishte kthyer përgjigje me një letër ku kishte shkruar emrat e dy mbëdhjetë poetëve nga Tirana dhe nga Kruja, datat e lindjes e të vdekjes, si dhe nga dy-tri bejte të secilit prej tyre.

Gjithashtu në artikujt rreth poetëve të ndryshëm përmenden Nijazi Shkodrani, Halil Nexhip efendi Shkodra, Jusuf bej Tirana, Ibrahim Fehmi bej Peqini, Mahmud Muhsin Toptani, Murtaza Shoshi etj.

Ali Emiri jep të dhëna edhe për ndërtimet dhe arkitekturën osmane në Shqipëri. Mes të tjerash ai përmend edhe bamirësitë që kishte bërë Koxha Mehmet Pashë Bushatlliu me rastin e hapjes së Xhamisë së Plumbit, të cilat populli i Shkodrës ende i kujtonte. Përmend gjithashtu edhe teqetë e ndryshme të Krujës, si p.sh. Teqenë dhe Tyrben e Hamza efendisë (v. 1533), Teqenë e Koxhak Abdall efendisë, Teqenë e Bali Sulltan efendisë, Teqenë e Zemzem Baba efendisë, Teqenë e Ahmet efendisë, Teqenë e Mustafa efendisë që njihet edhe si Teqeja e Dollmasë, etj.

Autori tregon edhe për kopje të divaneve të poetëve të njohur turq apo persë që ka parë në bibliotekën e Shkodrës. Në mënyrë të veçantë ai përmend një kopje të divanit të poetit të njohur, Nabiut, duke thënë se kopje të tij nuk kishte hasur askund tjetër.

Ali Emiri i bënë përshtypje në mënyrë të veçantë xhamitë e Tiranës. Tek flet për to ai thotë se: "Xhamitë e këtushme janë të mahnitshme. Arkitektura e tyre është një ndërthurje e arkitekturës osmane dhe asaj karakteristike shqiptare, duke na sjellë një stil shumë elegant, shembulli më i arrirë i të cilit janë Xhamia e Sulejman Pashës dhe Xhamia e Molla Beut (Xhamia e Et'hem Beut)".

Kujtime nga trojet shqiptare

"Në Tiranë kishin një traditë të çuditshme, që nuk e kam hasur askund tjetër. Ditën e xhuma tregtarët e mallrave të ndryshme i jepnin fëmijëve 12 vjeç e lart të mejtepit një sasi mallrash të cilat i shënonin në një defter. Fëmijët pastaj i shitnin këto mallra në një pazar të sajuar enkas për këtë ditë dhe të gjithë venin e blinin aty, meqë edhe të xhumanë pazari i madh ishte

mbyllur. Fëmijët më të vegjël se 12 vjeç shkonin e rinin pranë të vëllezërve apo pranë shokëve më të mëdhenj dhe shikonin. Të habitet mendja me sa mjeshtëri e përpikmëri punonin këta tregtarë të vegjël, thuajse kishin gjithë jetën që merreshin me këtë punë... Edhe unë vajta e bleva 15 topa nga stofi i qëndisur i Tiranës dhe me njërin prej tyre bëra mbulesa për tryezat e bibliotekës sime..."

"Një tjetër traditë e veçantë që kam parë në Tiranë, ishin gurët e varreve ku ishin gdhendur mbishkrime si p.sh. "Këndoni Fatiha shpirtit të mirallaj Mustafa bej Tiranës, që ra dëshmor në betejën e Plevnës...". Në fillim kujtoja të trupat e të vdekurve ishin sjellë e varrosur në ato gurë, por më thanë se "në vendosim nga një gur në kujtim të burrave të shtetit, ushtarakëve e dijetarëve të qytetit tonë, që kanë vdekur në mërgim, në mënyrë që të gjithë ta dinë se ç'burra ka nxjerrë ky qytet".

"Këtu më ndodhi një ngjarje e çuditshme. E kisha zakon të veja për vizitë në vende ku mund të gjeja letërsi në gjuhën osmane. Njëherë, i shoqëruar nga kajmekami dhe kadiu, po shkoja për këtë qëllim te një teqe kadirije. Mirëpo dervishi, që ishte nipi i shehut të ndjerë, me të marrë vesh se tek ai qenë nisur njerëzit e qeverisë, kishte rrokur martinën e ishte zhdukur. Kështu që atë ditë nuk patëm mundësi ta vizitojmë atë teqe. Të nesërmen erdhën e më thanë se dervishi i teqesë që pënduar, ndaj donte që ne t'i venim për vizitë. Në fillim nuk po e kuptoja situatën. Dervishi na priti me nderime dhe na tregoi dhomën e librave të dergjahut, ku kishte libra të mrekullueshëm. Pasi qëndruam një copë herë, u nisëm të dalim. Kur ç'të shoh. Kadi efendiu nuk ishte me ne. Dërgova një nga rojet t'i bënin zë, por kur edhe ky i fundit nuk po kthehej, atëherë shkova vetë. Kadiu kishte marrë disa libra dhe nuk ishte pa to, ndërsa dervishi kishte zënë

derën dhe i përgjerohej që mos t'ia merrte. I thashë kadiut t'ia jepte librat, por pashë me bisht të syrit që ai i tundi kokën sikur t'i thoshte: Ta tregoj unë kur të ikë inspektori! Atëherë e detyrova dervishin të betohej se në qoftë se kadiu do t'i binte në qafë do të më njoftonte. Vetëm tani e kuptova veprimin e tij dhe vendosa që kur të shkoja diku tjetër të mos merrja me vete njerëz me pushtet.

Poetët e vilajetit të Shkodrës

Materialet që mbledhi gjatë kohës së qëndrimit të tij të shkurtër në Shkodër, Ali Emiri i botoi si artikuj në gazetën "Ikdam". Çdo artikull ia kushton zakonisht një poeti. Në librin ku janë përmbledhur artikujt e botuar, kapitujt emërtohen sipas emrit të poetit kryesor për të cilin jepen të dhëna. Më poshtë po përmendim shkurtimisht poetët kryesorë të veprës.

1- Ibrahim Halil pashë Bushatlliu: Ishte një nga vëllezërit e Kara Mahmud Pashë Bushatlliut, i cili vdiq gjatë një ekspedite ushtarake në Mal të Zi. Ibrahim pashë Bushatlliu ka qenë vali i Shkodrës nga viti 1796 deri në vitin 1808, kur edhe vdiq. Varri i tij gjendej në varrezën e Xhamisë së Plumbit. Emri Halil ishte pseudonimi që përdorte në poezitë e tija. Nga ky autor janë regjistruar dy gazele.

2- Ahmed Shkodrani: Ka qenë një nga alimët dhe myderrizët më në zë të Shkodrës. Aq i dhënë që pas mësimdhënies si myderriz, saqë këtë profesion nuk e braktisi as kur u caktua myfti i Shkodrës. Nga ky autor regjistron tre gazele.

3- Asaf Mehmed Pashë Bushati: Ishte djali i Mustafa Pashë Bushatit dhe babai i Sherif Mustafa Pashës. Lindi në vitin 1758 dhe vdiq në vitin 1808, në moshën 40 vjeçare. Shumicën e poezive i shkroi në gjuhën perse. Në gjuhën turke-osmane shkroi pak poezi. Të vjetrit thonë se dhoma ku punonte pashai i ngjante një biblioteke të vërtetë të mbushur plot me libra.

4- Bali nga Ulqini: Për të autori thotë se ka jetuar në Ulqin.

5- Tevfiku nga Kavaja. Mbishkrimi që gjendej mbi portën e haremit të xhamisë që prishur me kalimin e kohës. Pranë saj gjendej edhe një çezmë e bukur. Për kullën së sahatit që gjendej aty thuhet se e ka ndërtuar para një shekulli Ibrahim Beu. Ka vdekur rreth vitit 1844. Nga ky autor regjistrohet një gazel.

6- Xhafer Sadik Pashë Peqinasi: Ishte i biri i Sullejman pashës që vdiq në vitin 1820. Rreth vdekjes së tij, i vëllai, Ibrahim Fehmi beu, pat shkruar një poezi. Për këtë Ibrahim Fehmi thuhet se ka të botuar një divan. Xhafer beu vdiq në vitin 1834. Ai u varros në varrezën pranë xhamisë që patën ndërtuar në kasabanë e Peqinit gjyshërit e tij, xhami që populli gjatë vizitës së autorit e quanin Xhamia e Vjetër. Nga ai regjistrohet një gazel.

7- Çakeri: Poet turk që ka jetuar në Shkodër. Emri i tij i vërtetë qe Mehmed. Ai qe nga qyteti i Zilesë. Lindi në vitin 1790 dhe vdiq në vitin 1857. Varri i tij gjendej në lagjen Luguçezme (Çukurçezme), pranë xhamisë e Luguçezmes. Në një poezi shpreh keqardhjen që në Shkodër nuk ka mevlevi tjetër përveç tij dhe Hasan Haki Pashës. Nga ai janë regjistruar 4 gazele. Njëra i kushtohet Mevlanasë.

8- Hasan Haki Pasha: Është pasardhës i Mustafa Sherif pashë Shkodranit. Lindi në muajin Muharrem të 1242 H. Për lindjen e tij Ethem bej Tirana pat thurur një poezi me 12 distikë. Ky në moshën shtatë vjeçare qe takuar me sulltan Mahmudin e II, i veshur me rroba karakteristike shqiptare. Me këtë rast sulltani i pat dhuruar një sahat të zbukuruar. Këto të dhëna gjenden edhe në një numër të gazetës "Takvimi Vekaji" të atij viti. Ali Emiri është takuar me të në muajin Muharrem 1313 H, kur ai qe vali në Halep. Vdiq me 17 maj 1896 duke mos pasur pasardhës. Fliste pesë gjuhë arabisht, persisht, turqisht, frëngjisht dhe shqip. Prej tij kemi dy gazele dhe një poezi për Mevlananë.

9- Molla Hysen Shkodrani: Një periudhë kohe shëtititi sa andej-këndej, larg vendlindjes së tij, i veshur me petkun e dervishit. Para se të nistë këto udhëtime kishte marrë diplomën e myderrizit. Ishte i dhënë pas muzikës dhe kishte një zë shumë të bukur. Fillimisht ishte myezin në Xhaminë e Sulltan Bajezidit dhe më pas u caktua qatip (sekretar) në Xhaminë e Kara Hysejnit në Kryeskelë. Vdiq në Shkodër në vitin 1150 H. Autori pohon se ka lexuar disa gazele dhe ilahi të shkruara prej tij.

10- Hikmeti nga Kruja: Ka qenë dervish. Emrin e vërtetë e ka pasur Ahmed. Ka qenë myhip i Ibrahim Kemaleidin Shemimi Dedesë dhe zavijedari i zavijes së Shemimiut. Me sa duket pas vrasjes së Shemimiut ai shkon në Shkodër, ku mirëpritet nga Ibrahim Bushatlliu. E kaloi jetën në Shkodër duke u marrë me ziqrin e dervishëve deri në vitin 1240 H (1824). Prej tij kemi një gazel.

11- Halimi nga Tirana. Emri i tij i vërtetë është Shejh Selimi Kubadi dhe i përket tarikatis kadiri. Lindi në Tiranë në vitin 1208 H (1793). Megjithëse i ati qe myrshid nuk i pat dhënë ixhazet. Ixhazetin e mori tek një sheh kadiri në Dibër, sheh Osman efendi Dibra. Më pas u kthye në Tiranë ku qëndroi si zavijedar për 20 vjet, derisa vdiq me datë 11 prill 1854. Ali Emiri shkruan se gjatë vizitës në teqen e tij, mes të tjerash pashë edhe një kopje të veprës "Futuhu'l-gajb" të Abdulkadir Gejlanit, të shkruar me dorën e tij në vitin 1826. Prej tij regjistrohet një gazel.

12- Hamdi Shkodrani. Emrin e ka Mahmud dhe rrjedh prej familjes së Nallbanëve. Lindi në vitin 1795. U bë muallim në mektep, por shumë shpejt e larguan nga detyra, madje edhe nga qyteti, për shkak të bej-teve të tija me të cilat tallej edhe me vetë valiun. Për pesëmbëdhjetë vjet shëtiti nëpër vende të ndryshme dhe në fund u kthye sërish në Shkodër. U mor me edukimin e studentëve dhe mbajti ligjërata fetare nëpër xhami, deri sa vdiq në vitin 1861. për të tregoheshin edhe gjëra të çuditshme. Një ditë një fshatar hyn brenda në xhami, teksa Hamdi efendiu po mbante vaz, dhe i kërkon t'i gjejë gomarin që i kishte humbur. Atëherë Hamdi efendiu i drejtohet xhematit dhe i kërkon që të ngrihet në këmbë ai person që nuk e din se ç'është dashuria. Kur një i ri ngrihet në këmbë hoxha me të qeshur i thotë fshatarit: "Ja, gomari yt! Shko merre!". Prej tij janë regjistruar dy gazele.

13- Hatemi prej Kruje: Emri i tij i vërtetë është Hajdar. U bë dervish. Mësimet e dervishizmit i mori nga Ibrahim babai në Dergjahun e Ali Sulltanit, në Edirne të Turqisë. Më pas qëndroi në Teqenë e Haxhibek-tashit, në Ankara, në Nexhef, pastaj në Horasan. U takua me Ali Pashë Tepelenën në Janinë dhe me këshillën e tij u takua me Shemimiun. Pas vrasjes së këtij të fundit nga Kapllan pashë Toptani shkoi dhe u vendos në shtëpinë e tij që gjendej në Mat. Aty vdiq në vitin 1810.

14- Hadimi nga Tirana: Emrin e vërtetë e ka Hasan. I përket tarikatis kadiri. Për 40 vjet shërbeu si sheh në dergjahun kadiri që ndërtoi në Tiranë deri në vitin 1806, kur edhe ndërroi jetë.

15- Hulusi bej Toptani: Emri i tij është Shaban. Pjesëtarët e kësaj familjeje pretendojnë se janë pasardhës të Skënderbeut, por të moshuarit e këtyre anëve thonë se i pari i Toptanëve, Adem aga, pat ardhur në Krujë nga fshati Rahiç i Ohrit në vitin 1756 dhe i pat shërbyer myselemit të kalasë, Sylejman Agë Qorrit. Me kalimin e kohës qe bërë bylykbash. Lindi në vitin 1775 dhe vdiq në vitin 1833.

16- Abdullah Hamza haxhi Abdullah Grizha: Vdiq në vitin 1889 në Shkodër. Pseudonimin e ka pasur Hulusi.

17- Zihniu: Emrin e vërtetë e kishte Ismail. Lindi në Shkodër në vitin 1835. Të parët e tij qenë nga Prizreni, por u larguan që aty për shkak të gjakmarrjes. Me profesion ishte llogaritar në zyrën e valiut Shkodrës. Vdiq në vitin 1886, teksa punonte inspektor finance në Vilajetin e Selanikut, vali i së cilës atëherë që Hasan Hakki Shkodrani.

18- Raxhi Shkodrani: Emrin e vërtetë e kishte Abdall Murtaza. Vdiq në vitin 1717.

19- Riza bej Tirana: emrin e vërtetë e kishte Ali. Është i biri i Et'hem Beut. Ka lindur në vitin 1832.

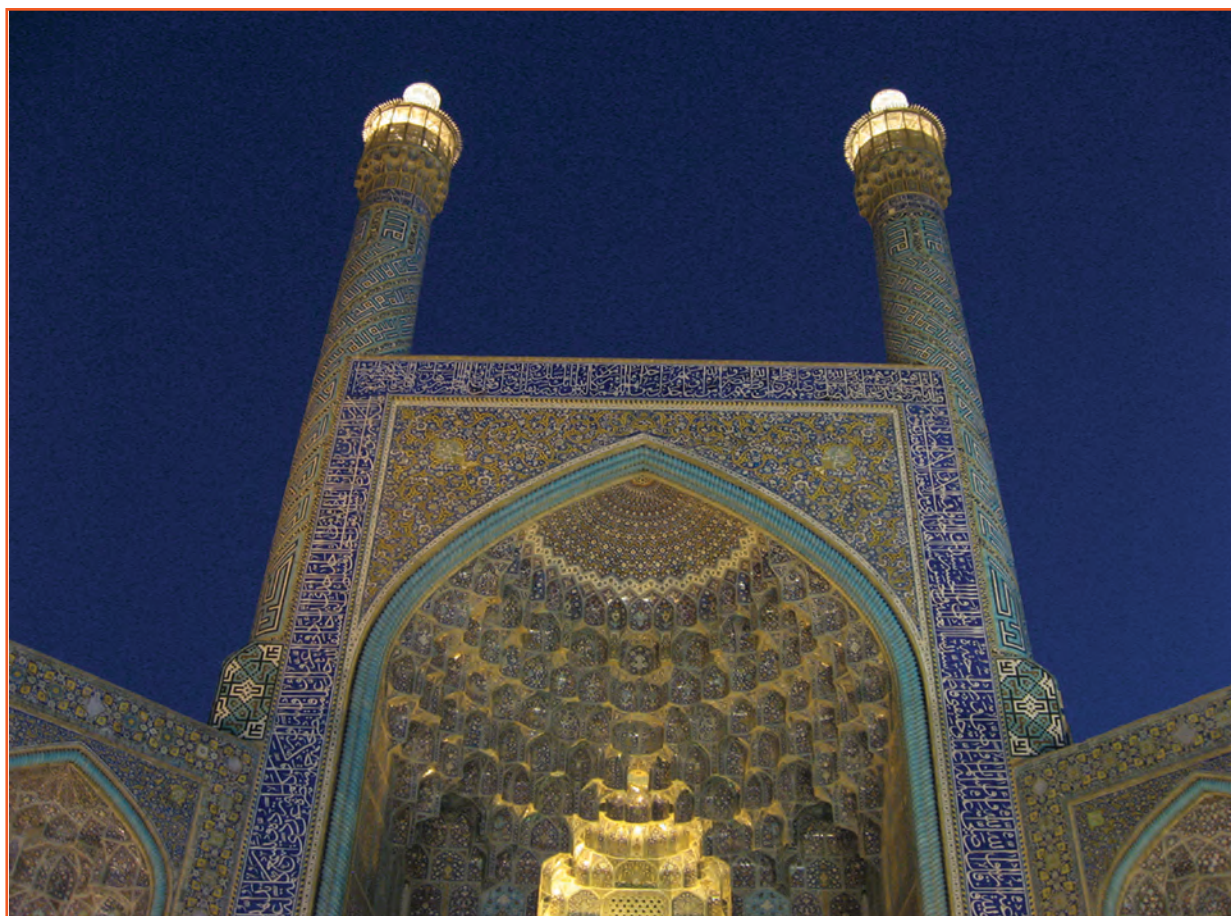
20- Ziver Tiranasi: emrin e ka Murtaza. Ka qenë alim dhe myderriz. Ka qenë edhe myfti. Vdiq në vitin 1877. Në kohën e vizitës së autorit, djali i tij, Mutasim efendiu, ishte myfti i Kavajës.

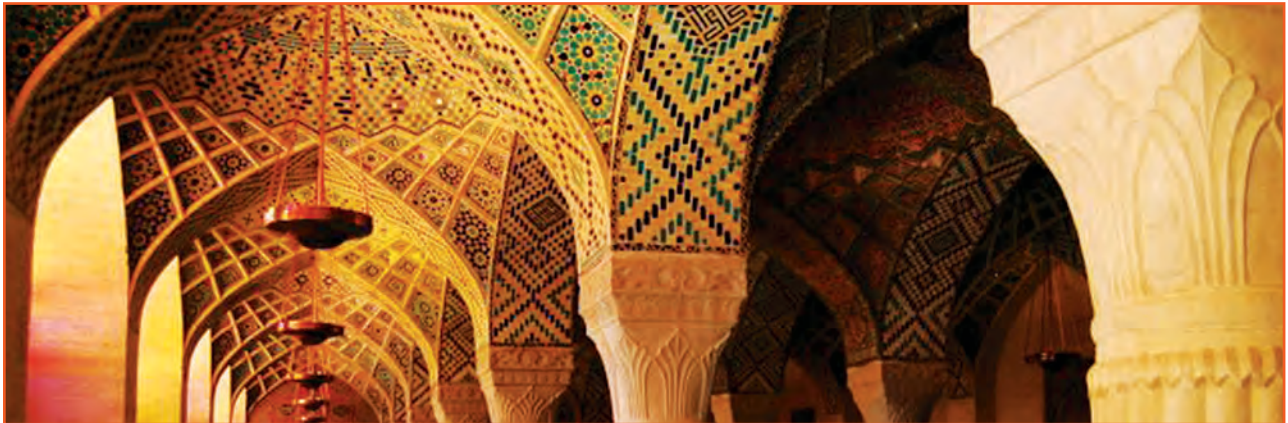
Nuk dihet me saktësi nëse këto poetë, krijimtaria e të cilëve është pjesë e pasurisë së një tradite sa të vjetër, aq edhe të zhvilluar, kanë shkruar edhe poezi në gjuhën shqipe. Ajo që vlen të përmendet, është fakti që kjo krijimtari flet për një traditë të kultivuar të poezisë në trojet shqiptare. Këta poetë ishin pjesë e një elite, e cila nuk përbëhej nga individë të shkëputur nga njëri-tjetri, por nga njerëz që komunikonin dhe shkëmbejin eksperiencën dhe dijet. Mbase duke u nisur nga të dhënat që na jep një i pasionuar pas letërsisë, dëshira e të cilit mbeti e porealizuar gjer në fund, mund të biem në gjurmë të një tradite të ngjashme, po këtë radhë të lëvruar në gjuhën shqipe, duke pasur kështu mundësinë të njohim edhe më vlerat e kultures tonë.

STRUKTURA E XHAMIVE NË HOROSAN DHE IRAN

Me përhapjen e Islamit drejt Lindjes dhe në brendësi të Azisë, edhe këtu u ndërtuan xhami. Por nga këto vepra nuk njihen shembuj që kanë mbërritur deri në ditët tona. Thuhet se Ebu Muslimi, aty nga viti 750 në Merve, ka ndërtuar një xhami e quajtur Xhamia e Re. Sipas një transmetimi Ebu Muslimi gjithashtu është themelues i mesxhidit të xhumasë së parë në Nisabur, ku sipas një transmetimi tjetër mendohet të jetë Saffari Emiri Amir bin Lejs (879-901). Ebu'l Kasim es-Sehmi (v. 1036, në Historinë e Xhyrxhanit fq. 16) pati një listë me emrat e 26 xhamive më të vjetra që i përkisnin periudhës së Abbasive në Xhyrxhan. Të ngjashme me këto xhami me oborre që pandeheshin të ishin me shtylla prej druri, kishte në Xhyrxhan, në Siraf, Gjiri i Basras dhe në Bagdat, përsëri në të njëjtin Gjir në Ishullin Bahrejn, afër Menames,

të cilës i shihen rrënojat e vitit 1340 është një xhami me shtylla prej druri dhe harqe, është treguar si fakt i tipit të xhamive të vjetra të përhapura shumë në Iran dhe Mesopotaminë Jugore në periudhën e fillimeve të Islamit. Por është e padiskutueshme që të gjitha xhamitë e ndërtuara në këtë periudhë në zonën e Iranit nuk janë me shtylla prej druri. Sipas Makdisit (shek X) xhamia në Istahr, afër rrënojave Persepolis ishte me kolona mermeri. Ibn Battuta tregon se edhe xhamia Belh e prishur nga ana e Mogolëve në vitin 1220 ka qenë me kolona mermeri. Xhamia Haxhi Pizhad që shfaqet pas viti 1968 në qytetin Belh (Vezirabat) pranë kufirit me Ozbekistanin mendohet se i përket periudhës së Abbasitëve në shek VIII-IX. Ajo është në tipin e xhamive klasike me shkallë, mbështetëset e kësaj strukture që përbëjnë gjith-

ashtu edhe disa veçori të reja janë të rrumbullakta dhe kanë koka në formën e zinxhirëve. Rripat e dërrasës të hedhura sipër mbartnin edhe çatinë që mbulonte haremin. Një tjetër pjesë interesante dhe tërheqëse në këtë xhami janë edhe zbukurimet mbi pjesët e suvatuara në këmbët e shkallëve, në kokat dhe pjesët e urave mbi dritare. Kjo xhami në Belh, e thjeshtë, me shumë shkalla dhe çati të drejtë dhe të shtrirë është një vepër e rëndësishme që tregon edhe zhvillimin e strukturës në Azi.

Thuhet se faltoret e zjarrputistëve me kube që kanë një strukturë arkitekturore të vjetër në Iran dhe që kanë mbetur që nga periudha e Sasanive, me shtimin e një mihrabi janë kthyer në xhami. Megjithëse ka një informacion mjaft të fortë në artin e strukturës vendase në lidhje me harqet dhe kubetë vihet re se modeli i xhamive me oborre dhe shkalla në Iran është mjaft i dukshëm dhe i përhapur. Xhamia Tarikhane e ndërtuar në vitet 750-786 në Damgan është me një oborr të rrethuar nga katër anët me ballkone dhe me harqe si dhe një harem. Shkallët me tulla të zhveshura mbartin radhët e harqeve në mure të drejtuara drejt Kiblës. Minareja e parë me plan katror (minarja e rrumbullakët tani është e re) është e ndarë nga ndërtesa e xhamisë. Xhamia Atik në Shiraz e ndërtuar nga ana e Amër bin Lejs në vitin 875, nga ajo që kuptohet nga pjesa e haremit që është akoma ekzistuese, meqenëse në atë kohë nuk janë gjetur kolona ka pasur shkalla mbuluese prej guri dhe harqe duke u mbuluar me një çati dërrase. Një shembull të bukur të ndryshimeve të detajeve në zbukurimet klasike të oborreve e tregon Xhamia Nain e shekullit X. Harimi me tre pjesë që ndjek

oborrin e rrethuar me ballkone është ndarë në pjesë me shkallë me prerje të ndryshme. Shkallët e zbukuruara prej druri, harqet e mprehta, mihrabi duke u mbështjellë nga një zbukurim i pasur allçie, i kanë dhënë një tjetër pamje anës së brendshme të xhamisë. Një xhami e ngjashme me këtë ndodhej në breg të detit Kaspik në Demavend. (shek. XI) Kur kjo xhami e ndërtua në kohën e halifes Mansur 760-762 nuk kishte dallim nga xhamitë e tjera, me oborr dhe me shkalla. Maksudi tregon për këtë xhami që ishte me 19 sahin, me kolona të suvatuara dhe me një minaret që shkonte tek 70 metra. Shtesat e bëra në kohën e Sulltan Melikshah të Selçukëve treguan ndryshimet e reja të xhamisë të cilat i dhanë një pamje disi më ndryshe. Ndryshimet e bëra me heqjen e shkallëve dhe me shumë shtesa dhe riparime që i përkasin periudhës së Abasive në vitin 1121 i dhanë një pamje më ndryshe duke e përshtatur me strukturën e Xhamisë së Xhumasë. Sipas një ideje të hedhur nga A. Godard dhe që nuk mund të pranohet si shumë e mjaftueshme dhe e besueshme, çardak që përbën një element mjaft të përhapur të arkitekturës Iraniane, është përdorur në arkitekturën e xhamisë që nga periudhat e hershme. Në xhaminë Niriz, që i përket vitit 951, në vend të Harimit vihet re një çardak me thellësi 18 m. Shumë më vonë ky çardak i vjetër, i mbetur në mes të xhamisë, e cila pësoi shumë ndryshime, në fakt ka mundësi që të jetë e vjetër që në periudhën e Sasanive dhe të jetë bërë një vend adhurimi për myslimanët

SHPRESA PËR SHËRIMIN E KANCERIT

Në Kinë, u ndez një dritë e re jeshile për të sëmurët me kancer të cilët akoma nuk kanë marrë ndonjë përgjigje nga asnjë metodë kurimi. Spitali Ushtarak në Pekin, në të cilin kurohen drejtues të lartë të shtetit Kinez, para 6 muajsh hapi qendrën e kancerit dhe filloi të pranonte edhe të sëmurë të huaj. Në këtë spital, i cili është një nga 130 qendrat spitalore në Kinë në të cilin zbatohet kura gjenetike, kurohen të sëmurë nga vende të ndryshme të botës si: Gjermania, Kanadaja, Holanda dhe Turqia. Katër vitet e fundit në Republikën e Kinës janë duke u organizuar ekspedita për kanceri nga katër anët e botës. "Kura gjenetike" u zhvillua në Amerikë, por Ministria e Shëndetësisë në Amerikë nuk e lejoi praktikën FDA kurse Republika e Kinës në vitin 2003 e miratoi zyrtarisht këtë kurë dhe ilaçi i parë në botë i kancerit gjenetik filloi të përdoret në këtë shtet.

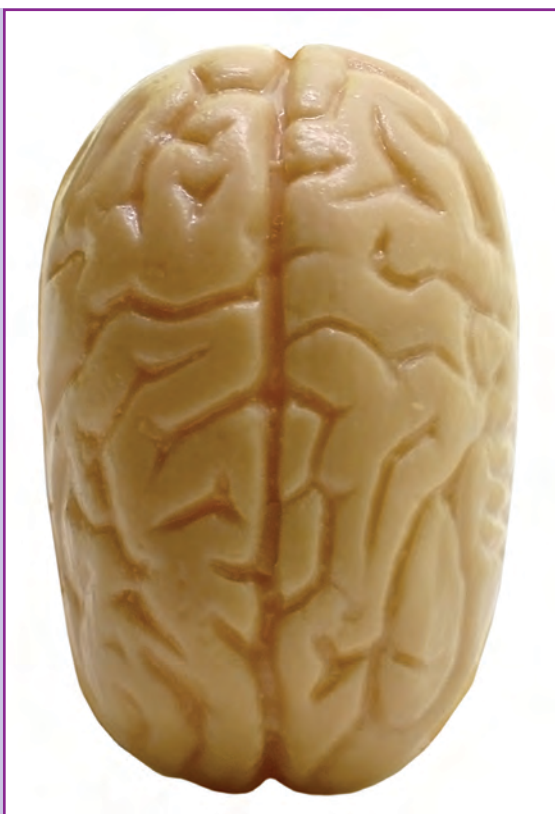
KTHIMI I KUJTESËS SË HUMBUR

Një njeriu në moshën 50 vjeçare iu bë një ndërhyrje elektrike në zonën "hipotalamus" për t'i pakësuar oreksin dhe megjithëse qëllimi në pakësimin e oreksit nuk u realizua, kujtesa e burrit pati një përmirësim tepër të dukshëm. Kjo metodë e cila mundësoi që burri të mësonte edhe më shpejt, do të provohet tek të sëmurët Alzheimer. Një burrë 50 vjeçar i cili vazhdonte kurën e mbipeshës në Spitalin Westem në Toronto pasi nuk mori asnjë rezultat me ndryshimin e ilaçeve, të dietës dhe terapisë psikologjike, doktorët vendosën të aplikojnë në këtë metodë e quajtur ndryshe "stimulimi i thellë i trurit"

Pas tre javësh të zbatimit të kësaj metode tek i sëmurë u duk një përmirësim i dukshëm i kujtesës dhe njëkohësisht i sëmurë filloi të mësonte akoma edhe më shpejt

Prof. Lozano duke treguar se ky zbulim ishte një surprizë për ekipin studiues tha:

- Ne shpresojmë se kjo gjetje do të ketë dobi për ata që kanë dëmtime në kujtesë. Prof. Lozano tha gjithashtu se kanë filluar testet e reja për të përcaktuar nëse kjo metodë ndikon apo jo tek të sëmurët Alzheimer. Ai tregoi se fillimisht prova u bë tek 6 të sëmurë Alzheimer dhe në trurin e tre prej tyre janë vendosur elektrode. Nëse do të ketë sukses atëherë mund të zhvillohet një ndërhyrës i trurit që të kujton funksionin e zemrës.

NGJYRA E USHQIMEVE INFLUENCON NË VEPRIMET E FËMIJËVE

Lëndët shtesë që u shtohen ushqimeve kanë ndikime negative tek fëmijët me sjellje hiperaktive. Shumëllojshmëria dhe ngjyrshmëria e ushqimeve është marramendëse, por lëndët përbërëse kërcënojnë shëndetin e tyre. Studimet tregojnë se materialet që u shtohen ushqimeve luajnë një rol negativ duke prishur psikologjinë e fëmijëve si në hiperaktivitetin e tyre ashtu edhe në shpërqendrimin e mendjes. Doktoreshë. Oya Jyksek, specialiste në fushën e ushqimeve dhe të dietës në Spitalin Memorial, i paralajmëron prindërit duke u thënë: “Lëndët plotësuese

apo shtesë janë ato lëndë të cilat nuk konsumohen të vetme, nuk përdoren si lëndë e parë, që kanë apo jo vlera ushqyese dhe të cilat janë mbetje të transportit të mallrave” Një studim i bërë nga universiteti Southampton në Angli, tregoi se lëndët plotësuese ngjyrosëse ndikojnë negativisht tek fëmijët hiperaktiv. Në përfundim të studimit u vu re se këto lëndë ndikonin tek fëmijët e moshave 8-9 vjeç. Ndërsa tek fëmijët e vegjël të moshës tre vjeçare u vu re se ata pësojnë çrregullime fiziologjike kur këto lëndë përzihen në gjak qoftë edhe një herë të vetme.

NJË ZGJIDHJE DIXHITALE PËR ATA QË VUAJNË NGA MUNGESJA E KUJTESËS.

Është projektuar një kamera digjitale e vogël aq sa njeriu mund ta mbartë me vete për të sëmurët që kanë probleme me kujtesën si të sëmurët Alzheimer. Kamera e quajtur Sensecam e prodhuar nga Microsoft, në çdo 30 sekonda fotografon ato momente që njeriu i jeton gjatë ditës që kujtesa të punojë edhe më shpejt, të ripërtërihet dhe të shohë më pas ato që ka bërë. Testet janë pozitive. Kjo

kamera është duke u realizuar nga ana e Universiteteve Amerikane dhe Angleze, është me një madhësi sa një pëllëmbë dore dhe mund të depozitohet më shumë se 30 mijë foto.

MITSUBISHI LAZER VUE 65 HD-TV

Nëse keni me mijëra dollarë të harxhoni për televizor kjo do të thotë se keni gjithçka për t'u argëruar. Në këtë televizor, i cili me të vërtetë është më i miri, për herë të parë për pamje është përdorur lazer. Ky televizor ka një shumëllojshmëri të madhe ngjyrash dhe ka një konsum të energjisë elektrike sa LCD që janë në të njëjtën madhësi ose sa gjysma e plazma-ve. Çmimi i shitjes në Amerikë është 6999 dollarë.

OPTOMA PICO PK 101

Mjeti arrin t'i ekranizojë imazhet dhe figurat në largësi 20 cm me 2.5 m dhe duke u lidhur me Ipod apo Iphon mund t'i shihni filmat apo programet në mirë ose edhe në aeroplan prapa kolltukut që keni përpara. Ky mjet ka bateri të qëndrueshme deri në dy orë, ka një folës 0.5 wat, ka një pamje të pastër dhe të qartë, Ka një projektor me peshë afërsisht 114 gram dhe është më i vogël se shumë telefona të tjerë. Duke qenë se vendi i zërit është shumë i vogël këshillohet të përdoren kufje. Çmimi në Amerikë është 399 dollarë.

APPLE IPHONE 3G

Një mjet që nuk është shumë i veçantë si telefon është futur në përdorim si mjet llogaritës. Aparati ka me mijëra mënyra regjistrimi si dhe GPS Ky lloj telefoni ka edhe një veçori tjetër që për herë të parë ka hyrë në telefona, mund të përdoret për piktura në mur duke i ndryshuar ato, video, internet dhe kur e ktheni horizontalisht pamja në ekran sillet bashkë me ju horizontalisht duke u përputhur plotësisht me ekranin. Çmimi në Amerikë është 199 dollarë.

Nikon D 90

Modeli i ri Nikon D90 me model SLR digjital i pari me veçori të regjistrimit në video ka një fuqi madhore. Çmimi në Amerikë 1300 dollarë.

Flip Video MinoHD

Një mjet filmimi dhe regjistrimi zëri njëkohësisht. Punon me një buton të vetëm. Mënyra e shkrimit rregullohet vetë në këtë mjet. Çmimi në Amerikë është 230 dollarë.

FOXL BLUETOOTH PORTABLE SPEAKER

Mjeti në fjalë në madhësinë e MP3 në të njëjtën kohë është edhe një sistem komunikimi që ka veçori të Hands Free. Nuk është më i madh se një këllëf syzesh, por ka zë të mjaftueshëm për dëgjim. Mund të lidhet pa kabllo në celularin tuaj, mund ta merrni me vete në makinë dhe mund të flisni me telefon me mikrofon. Çmimi në Amerikë është 249 dollarë.

KINDLE

Një mjet i mrekullueshëm për ata që lexojnë libra. Është një mjet i shfaqur nga Amerikan Amazon.com një libër elektronik. Veçanërisht për ata që udhëtojnë do ta ndiejnë veten sikur janë në një bibliotekë luksoze. Me këtë mjet keni mundësi të merrni çdo lloj libri. Çmimi në Amerikë është 359 dollarë.

SONY PLAYSTATION HOME FOR PS3

Një servis i shoqërisë sociale online me tre dimensione. Një mundësi tjetër për të hequr shpenzimet e tepërta. Pa pagesë.

SENNHEISER MX W1 WIRELESS HEADPHONES

Është shumë të harxhosh për kufje 500 dollarë. Por këto kufje ia vlejnë për të pasur një zë të mirë. Çmimi në Amerikë është 499 dollarë.

ROKU NETFLIX BOX

Mund ta lidhni me televizor nga shumë mjetë të ndryshme videoje si HDMI Component dhe S-Video Edhe për lidhjet me zërin mund të zgjidhni lidhje analoge ose optike digjitale. Çmimi në Amerikë është 99 dollarë.

TRAZIRA NË GREQI PAS VRASJES SË NJË ADOLESHENTI.

Trazira kanë shpërthyer në disa qytete greke pas qëllimit fatal të një adoleshenti nga policia me datë 6 dhjetor.

Trazirat filluan në mbrëmjen e 6 dhjetorit në Athinë, shumë shpejt pas incidentit që ndodhi në lagjen Exarchia. Të rinjtë hodhën bomba zjarri mbi policinë, dogjën dhjetëra makina dhe thyen xhamat e dyqaneve. Ato u përhapën me shpejtësi në qytetin e Selanikut dhe qytete të tjera në Greqinë veriore.

Dhuna bëri që ministri i Brendshëm Prokopis Pavlopoulos të jepte sot dorëheqjen por kryeministri Kostas Karamanlis e refuzoi atë, duke marrë përsipër të gjithë përgjegjësinë për çdo vendimmarrje të qeverisë së tij.

FITORJA E OBAMËS NUK DO TË SJELL GJË TË RE NË BOTË

Bota mbarë duket se e mirëpriti fitoren e Barak Obamës, në garën e tij për president të SHBA. Arsyet qenë të shumta, por ndër më kryesoret ishte fakti që opinioni publik amerikan qenë mërzhitur me politikën e luftës së ndjekur nga partia republikane, luftë e cila mendohet se solli edhe krizën botërore që përjetoj dhe po përjetojnë tregjet kombëtare mbarë. Një tjetër faktor mjaft i rëndësishëm duket të jetë edhe fakti që presidenti i ri amerikan është me ngjyrë, gjë që për jo të bardhët në përgjithësi, dhe zezakët e Amerikës në veçanti, do të thoshte edhe thyerje e një miti, ndërsa për analistët e bardhë kjo tregonte se shteti amerikan është ngritur mbi çdo lloj dallimi racist të mundshëm.

Pikëpamja më e përhapur është që tashmë bota do të ketë paqen që kërkon prej kohësh falë politikës të paqes së presidentit të ri, në politikën e butë të të cilit mbase është gabim të dyshohet, por absurdja qëndron tek fakti kur besohet që do të jetë tërheqja e forcave amerikane nga Iraku që do të japin këtë sinjal. Asnjë analist që e njeh Lindjen e Mesme dhe situatën në Irak do ta kishte vërtetë vështirë ta besonte këtë. Pikërisht me tërheqjen e forcave amerikane Iraku i ka të gjithë mundësitë të shpërthejë si një bombë me sahat. Prandaj ka shumë për tu bërë për të parandaluar një zonë të re luftimesh gjithëpërfshirëse në Lindjen e Mesme dhe si rezultat të saj edhe një krizë të re në botë.